

Janja Hojnik
Petra Weingerl
Živa Šuta

Študijsko gradivo pri predmetu Pravni sistem in institucije EU

Zbirka vaj

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

Študijsko gradivo pri predmetu Pravni sistem in institucije EU

Zbirka vaj

Avtorice

Janja Hojnik

Petra Weingerl

Živa Šuta

Februar 2024

Naslov <i>Title</i>	Študijsko gradivo pri predmetu Pravni sistem in institucije EU <i>Study Material for the Course EU Legal System and Institutions</i>		
Podnaslov <i>Subtitle</i>	Zbirka vaj <i>Collection of Exercises</i>		
Avtorice <i>Authors</i>	Janja Hojnik (Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta)	Petra Weingerl (Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta)	
	Živa Šuta (Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta)		
Tehnični urednik <i>Technical editor</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)		
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)		
Grafične priloge <i>Graphic material</i>	Viri so lastni, razen če ni navedeno drugače. Ikona primera, avor: srip iz freepik.com, 2024 Hojnik, Weingerl, Šuta (avtorice), 2024		
Grtafika na ovitku <i>Cover graphics</i>	Green tree under blue sky during daytime, foto: Wolfgang Hasselmann, unsplash.com, 2020 EU zastava, avtor: Elionas2, pixabay.com, 2024		
Založnik <i>Published by</i>	Univerza v Mariboru Univerzitetna založba Slomškov trg 15, 2000Maribor, Slovenija https://press.um.si zalozba@um.si	Izdajatelj <i>Issued by</i>	Univerza v Mariboru Pravna fakulteta Mladinska ulica 9 2000 Maribor, Slovenija https://www.pf.um.si pf@um.si
Izdaja <i>Edition</i>	Prva izdaja	Izdano <i>Published at</i>	Maribor, februar 2024
Vrsta publikacije <i>Publication type</i>	E-knjiga	Dostopno na <i>Available at</i>	https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/847

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

339.923(4):34(076)(0.034.2)

HOJNIK, Janja
Študijsko gradivo pri predmetu Pravni sistem in institucije EU [Elektronski vir] : zbirka vaj / avtorice Janja Hojnik, Petra Weingerl, Živa Šuta. - 1. izd. - E-knjiga. - Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2024

Način dostopa (URL):
<https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/847>
ISBN 978-961-286-828-4 (Pdf)
doi: 10.18690/um.pf.3.2024
COBISS.SI-ID 185419011

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ University of Maribor, University Press

Besedilo/ Text © Hojnik, Weingerl, Šuta, 2024

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna. / *This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License.*

Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.

Vsa gradiva tretjih oseb v tej knjigi so objavljena pod licenco Creative Commons, razen če to ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

ISBN 978-961-286-828-4 (pdf)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.pf.3.2024>

Cena
Price Brezplačni izvod

Odgovorna oseba založnika
For publisher prof. dr. Zdravko Kačič,
rektor Univerze v Mariboru

Citiranje
Attribution Hojnik, J., Weingerl, P., Šuta, Ž., (2024). *Študijsko gradivo pri predmetu Pravni sistem in institucije EU*. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.pf.3.2024

Kazalo

Predgovor.....	1
1 Začetki evropske integracije in značilnosti EU.....	3
1.1 Evropsko pravo, pravo EU, pravo ES ter značilnosti EU in ESAE.....	3
1.2 Zgodovina evropske integracije	4
1.2.1 Skupnosti	4
1.2.2 Pravne podlage za nastanek Skupnosti	13
1.3 Seznam sodne prakse.....	16
Pogodba o Evropski uniji.....	17
Pogodba o delovanju Evropske Unije.....	21
2 Institucionalna zgradba EU.....	23
2.1 Delitev pristojnosti.....	23
2.2 Institucije, agencije in drugi organi EU.....	29
2.3 Postopki sprejemanja aktov EU.....	33
2.4 Priloženo gradivo: Demokratična legitimnost.....	38
2.5 Seznam sodne prakse.....	43
Pogodba o Evropski uniji.....	45
Pogodba o delovanju Evropske unije.....	49
Protokol (št. 1) PDEU	65
Protokol (št. 2) PDEU	67
18. Izjava o razmejitvi pristojnosti	69
3 Pravni akti EU.....	71
3.1 Splošno.....	71
3.2. Primarno pravo EU	72
3.3 Sekundarno pravo EU	75
3.4 Seznam sodne prakse EU.....	79
Pogodba o Evropski uniji.....	81
Pogodba o delovanju Evropske unije.....	81
4 Narava prava EU.....	83
4.1 Odnos med pravom EU in (ostalim) pravom držav članic.....	83
4.2 Štiri temeljna načela.....	93
4.3 Seznam sodne prakse.....	105
Pogodba o Evropski uniji.....	107
Pogodba o delovanju Evropske unije.....	107
17. Izjava o primarnosti	109

5	Pravno varstvo v EU.....	111
5.1	Vloga Sodišča EU.....	111
5.2	Pravno varstvo v EU	114
5.3	Iskanje sodne prakse sodišča EU.....	130
5.4	Seznam sodne prakse.....	131
	Pogodba o Evropski uniji.....	135
	Pogodba o delovanju Evropske unije.....	137
	Protokol (št. 3) PDEU	143
6	Temeljne pravice	153
6.1	Pravna narava, uporaba in razlaga temeljnih pravic v EU.....	153
6.2	Neposredni učinek	157
6.3	Priloženo gradivo	161
6.4	Seznam sodne prakse.....	163
	Pogodba o Evropski uniji.....	165
	Listina Evropske unije o temeljnih pravicah	165
7	Izbrani temi	171
7.1	Vladavina prava EU	171
7.2	Zunanje delovanje EU.....	175
7.3	Seznam sodne prakse.....	179
	Pogodba o Evropski uniji.....	181
	Pogodba o delovanju Evropske unije.....	189
8	Kazalo PEU in PDEU.....	193

Predgovor

Zbirka vaj je namenjena študentom prve stopnje bolonjskega študija prava pri predmetu Pravni sistem in institucije EU na Pravni fakulteti v Mariboru, ki se prvič srečajo s študijem prava EU. Snov se prične obravnavati s pregledom zgodovinskega razvoja EU in njenega prava ter nadaljuje s poudarkom na delu institucij EU, pri čemer poglavja sledijo 'življenjskemu toku' akta EU, od vprašanja pristojnosti (institucij) EU za sprejem akta in institucionalne zgradbe do zakonodajnih in nezakonodajnih postopkov ter pravnega učinkovanja tega akta. Sledijo še naloge v zvezi z uveljavljanjem prava EU pred Sodiščem EU in nacionalnimi sodišči in v zvezi z Listino EU o temeljnih pravicah. Poglavje na koncu gradiva je namenjeno izbranim temama prava EU, in sicer vladavini prava EU in zunanjemu delovanju EU. Znanje se v gradivu preverja s pomočjo teoretičnih vprašanj, iztočnic za diskusijo in praktičnih primerov.

Priporočljivo je, da se pri reševanju gradiva uporablja naslednja literatura: *V. Trstenjak, M. Brkan, Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019* in *A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik, Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011*, izmed tuje literature pa *P. Craig in G. de Búrca, EU Law: Text, Cases, and Materials, 7th Edition, OUP, 2020*; *D. Chalmers, G. Davies, & G. Monti, European Union Law: Text and Materials, 4th Edition, Cambridge: Cambridge University Press, 2019*; *C. Barnard in S. Peers, European Union Law, OUP, 2020*. Poleg osnovne literature je pri reševanju nalog obvezna uporaba Pogodbe o Evropski uniji (PEU), Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) in Listine EU o temeljnih pravicah, prav tako pa se je v odgovorih potrebno sklicevati na sodno prakso Sodišča EU. Seznanitev s spletno stranjo Sodišča EU in iskalnikom sodne prakse je zato

zelo priporočljiva. Študenti so vsako leto znova spodbujani dopolnjevati svoje znanje z dodatno literaturo in spremljati aktualne dogodke, povezane s pravom EU.

This study material is intended for first cycle students at the Faculty of Law, University of Maribor, who are encountering EU law for the first time in the course 'The EU Legal System and Institutions'. The material offers a historical overview of the development of the EU and its supranational law and continues with a focus on the work of the EU institutions, with chapters following the 'life-course' of an EU act, from the question of EU competences to adopt the act and EU institutional structure to the legislative and non-legislative procedures and the legal effects of that act. This is followed by questions relating to the enforcement of EU law before the Court of Justice of the EU and national courts, and the EU Charter of Fundamental Rights. A chapter at the end of the material is devoted to selected issues of EU law, namely the rule of law and EU external relations. The material assesses and tests student's knowledge through theoretical questions, points for discussion and practical examples.

When approaching the study material, students are recommended to use the following background literature: *V. Trstenjak, M. Brkan, Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019* and *A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik, Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011*, and in English: *P. Craig and G. de Búrca, EU Law: Text, Cases, and Materials, 7th Edition, OUP, 2020*; *D. Chalmers, G. Davies, & G. Monti, European Union Law: Text and Materials, 4th Edition, Cambridge: Cambridge University Press, 2019*; *Catherine Barnard and Steve Peers, European Union Law, OUP, 2020*. In addition the use of the Treaty on the European Union (TEU), the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) and the EU Charter of Fundamental Rights is compulsory in solving the study material, and the case-law of the CJEU should be referred to in the answers. Familiarity with the CJEU website and the case-law search engine is therefore highly recommended. Students are encouraged to update their knowledge of EU law each year with additional literature and keep up to date with topical events and developments related to EU law.

1 Začetki evropske integracije in značilnosti EU¹

1.1 Evropsko pravo, pravo EU, pravo ES ter značilnosti EU in ESAE

1. Kaj spada pod pojme evropsko pravo, pravo EU in pravo ES?

2. Kaj spada pod pojem pravo evropskih integracij?

¹ V. Trstenjak, M. Brkan: Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019: str. 71-88 in 199-205; A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik: Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011: str. 19-46.

3. Razložite pojem *acquis communautaire*.

4. Ali je pravo EU mednarodno pravo? Ali je pravo EU nacionalno pravo?

1.2 Zgodovina evropske integracije

1.2.1 Skupnosti

5. Na kratko pojasnite ozadje in razloge za proces evropskega integriranja po drugi svetovni vojni, ter katere države so bile udeležene v njem.

6. Na kratko pojasnite:

– kakšne ideje o Evropi je imel Victor Hugo?

– kakšne ideje sta imela Ernesto Rossi in Altiero Spinelli

– kakšne ideje o Evropi je imel Winston Churchill?

– kakšne ideje o Evropi je imel Jean Monnet?

– sporočilo in pomen Schumanove deklaracije. Kdo je njen avtor?

– vsebina in pomen Laekenske deklaracije?

– kakšno je sporočilo Donalda Tuska ob 60. obletnici Rimskih pogodb?

7. Zakaj je bilo Društvo narodov neuspešno?

8. S kakšnim razlogom so nastale ESPJ, EGS in EURATOM?

9. Kdaj nastane Evropska gospodarska skupnost, kdaj Evropska skupnost in kdaj Evropska unija? Kdaj pridobi EU pravno subjektiviteto?

10. Kaj je evropski gospodarski prostor?

11. Pojasnite področja delovanja EU. Primerjajte jih s področji delovanja Sveta Evrope, STO (Svetovne trgovinske organizacije) in OZN.

12. Ali je EU članica Sveta Evrope?

13. Je bila evropska ekonomska in politična integracija neizogibna? Kakšen je bil odnos največjih evropskih držav do evropske integracije v 20. stoletju in kakšen je danes? Kaj je De Gaulle menil o britanskem članstvu v EGS?

14. Pojasnite vlogo Sodišča v obdobju politične stagnacije procesa evropskega integriranja.

15. Na kratko pojasnite koncept oz. idejo integracijskega stopnjevanja in v tej zvezi pojasnite zlasti območje svobodne trgovine, carinsko unijo in skupni oz. notranji trg.

16. Je EU po stopnji integriranja na ravni ZDA? Na kratko pojasnite.

17. Zakaj pravimo, da je EU mednarodna organizacija svoje vrste (*sui generis*)?

20. Opišite postopek, ki ga pravo EU predvideva zaradi kršitve vrednot EU iz člena 2 PEU?

21. Navedite pogoje za članstvo v EU. Ali lahko država članica izstopi iz EU? Komentirajte tudi aktualne dogodke.

1.2.2 Pravne podlage za nastanek Skupnosti

24. Za vsako pogodbo (oz. spremembo ustanovnih pogođb) opredelite temeljne značilnosti oz. doprinose k tesnejši integraciji.

25. Kaj je t. i. spojitvena pogodba (Merger treaty)?

26. Kaj je bil temeljni namen Amsterdamske in Pogodbe iz Nice?

27. Opišite tritebrno strukturo. Katera pogodba jo je uvedla in katera odpravila?

28. Obrazložite razloge za neuspeh Pogodbe o Ustavi za Evropo.

29. Kdaj je bila ustanovljena EU? Ali je imela Evropska skupnost pravno subjektiviteto? Ali jo ima EU?

30. Obrazložite, katere pogodbe zajema Lizbonska pogodba in kakšne spremembe je uvedla?

31. Kje je zapisano, da imata PEU in PDEU enako pravno veljavo?

32. Pojasnite pomen Lizbonske pogodbe za pravni red EU? Kdaj je bila sprejeta Listina EU o temeljnih pravicah? Ima s tem SEU naravo sodišča za človekove pravice oz. pristojnost odločati o ustavnih vprašanjih?

Pogodba o Evropski uniji

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJCEV, NJENO VELIČANSTVO KRALJICA DANSKE, PREDSEDNIK ZVEZNE REPUBLIKE NEMČIJE, PREDSEDNIK IRSKE, PREDSEDNIK HELENSKE REPUBLIKE, NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ŠPANIJE, PREDSEDNIK FRANCOŠKE REPUBLIKE, PREDSEDNIK ITALIJSKE REPUBLIKE, NJEGOVA KRALJEVA VISOKOST VELIKI VOJVODA LUKSEMBURŠKI, NJENO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKA, PREDSEDNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE, NJENO VELIČANSTVO KRALJICA ZDRUŽENEGA KRALJESTVA VELIKA BRITANIJA IN SEVERNA IRSKA (1),

TRDNO ODLOČENI, da zaznamujejo novo fazo v procesu evropskega povezovanja, ki se je začel z ustanovitvijo Evropskih skupnosti,

OB ZAJEMANJU navdiha iz kulturne, verske in humanistične dediščine Evrope, iz katere so se razvile univerzalne vrednote nedotakljivosti in neodtujljivosti človekovih pravic, svobode, demokracije, enakosti in pravne države,

OB SKLICEVANJU na zgodovinski pomen konca razdeljenosti evropske celine in na potrebo po oblikovanju trdnih temeljev za graditev prihodnje Evrope,

POTRJUJOČ svojo zavezanost načelom svobode, demokracije in spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države,

POTRJUJOČ svojo zavezanost temeljnim socialnim pravicam, določenim v Evropski socialni listini, ki je bila podpisana 18. oktobra 1961 v Torinu, in v Listini Skupnosti o temeljnih socialnih pravicah delavcev iz leta 1989,

Z ŽELJO poglobiti solidarnost med svojimi narodi ob spoštovanju njihove zgodovine, kulture in tradicij,

Z ŽELJO okrepiti demokratično in učinkovito delovanje institucij, da bi lahko znotraj enotnega institucionalnega okvira bolje opravljale naloge, ki so jim zaupane,

TRDNO ODLOČENI, da okrepijo in uskladijo svoja gospodarstva ter ustanovijo ekonomsko in monetarno unijo, ki bo v skladu z določbami te pogodbe in Pogodbe

o delovanju Evropske unije vključevala tudi enotno in trdno valuto,

ODLOČENI, da spodbujajo gospodarski in socialni razvoj svojih narodov ob upoštevanju načela trajnostnega razvoja in v okviru izoblikovanja notranjega trga, večje kohezije in varstva okolja ter da izvajajo politike, ki bodo zagotavljale, da bo napredek pri gospodarskem povezovanju spremljal tudi ustrezen napredek na drugih področjih,

TRDNO ODLOČENI, da uvedejo skupno državljanstvo za državljane svojih držav,

TRDNO ODLOČENI, da izvajajo skupno zunanjo in varnostno politiko, vključno s postopnim oblikovanjem skupne obrambne politike, ki bi lahko privedla do skupne obrambe skladno z določbami člena 42, in tako krepijo evropsko identiteto in neodvisnost, zato da bi pospeševali mir, varnost in napredek v Evropi in po svetu,

TRDNO ODLOČENI, da olajšajo prosto gibanje oseb in hkrati zagotovijo varnost svojih narodov v vzpostavitvi območja svobode, varnosti in pravice v skladu z določbami te pogodbe in Pogodbe o delovanju Evropske unije,

TRDNO ODLOČENI, da nadaljujejo postopek oblikovanja vse tesnejše zveze med narodi Evrope, v kateri se odločitve sprejemajo po načelu subsidiarnosti v kar najtesnejši povezavi z državljani,

OB UPOŠTEVANJU nadaljnjih korakov, nujnih za napredek evropskega povezovanja

Člen 1 PEU (prejšnji člen 1 PEU)

S to pogodbo VIŠKE POGODBENICE med seboj ustanavljajo EVROPSKO UNIJO, v nadaljnjem besedilu "Unija", na katero države članice prenašajo pristojnosti za uresničevanje svojih skupnih ciljev.

Ta pogodba označuje novo stopnjo v procesu oblikovanja vse tesnejše zveze med narodi Evrope, v kateri se odločitve sprejemajo čim bolj javno in v kar najtesnejši povezavi z državljani.

Unija temelji na tej pogodbi in na Pogodbi o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu "Pogodbi"). Ti pogodbi imata enako pravno veljavnost. Unija nadomesti Evropsko skupnost in je njena naslednica.

Člen 2 PEU

Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin. Te vrednote so skupne vsem državam članicam v družbi, ki jo označujejo pluralizem, nediskriminacija, strpnost, pravičnost, solidarnost ter enakost žensk in moških.

Člen 3 PEU
(prejšnji člen 2 PEU)

1. Cilj Unije je krepitev miru, njenih vrednot in blaginje njenih narodov.

2. Unija nudi svojim državljanom območje svobode, varnosti in pravice brez notranjih meja, na katerem je v povezavi z ustreznimi ukrepi glede kontrole na zunanjih mejah, azila, priseljevanja ter glede preprečevanja kriminala in boja proti njemu zagotovljeno prosto gibanje oseb.

3. Unija vzpostavi notranji trg. Prizadeva si za trajnostni razvoj Evrope, ki temelji na uravnoteženi gospodarski rasti in stabilnosti cen, za visoko konkurenčno socialno tržno gospodarstvo, usmerjeno v polno zaposlenost in socialni napredek, ter za visoko raven varstva in izboljšanje kakovosti okolja. Spodbuja znanstveni in tehnološki napredek.

Bori se proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter spodbuja socialno pravičnost in varstvo, enakost žensk in moških, solidarnost med generacijami in varstvo pravic otrok.

Spodbuja ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo ter solidarnost med državami članicami.

Spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost ter skrbi za varovanje in razvoj evropske kulturne dediščine.

4. Unija vzpostavi ekonomsko in monetarno unijo, katere valuta je euro.

5. V odnosih s preostalim svetom Unija podpira in spodbuja svoje vrednote in interese ter prispeva k zaščiti svojih državljanov. Prispeva k miru, varnosti, trajnostnemu razvoju Zemlje, solidarnosti in medsebojnemu spoštovanju med narodi, prosti in pravični trgovini, odpravi revščine in varstvu človekovih pravic, predvsem pravic otrok, kakor tudi k doslednemu spoštovanju in razvoju mednarodnega prava, zlasti k spoštovanju načel Ustanovne listine Združenih narodov.

6. Unija svoje cilje uresničuje z ustreznimi sredstvi na podlagi pristojnosti, ki so ji dodeljene s Pogodbama.

Člen 9 PEU

Unija pri vseh svojih dejavnostih spoštuje načelo enakosti svojih državljanov, ki so deležni enake obravnave s strani njenih institucij, organov, uradov in agencij. Vsi državljani držav članic so državljani Unije. Državljanstvo Unije se doda nacionalnemu državljanstvu in ga ne nadomesti.

Člen 47 PEU

Unija je pravna oseba.

Člen 48 PEU
(prejšnji člen 48 PEU)

1. Pogodbi se lahko spremenita po rednem postopku za spremembo Pogodb. Spremenita se lahko tudi po poenostavljenih postopkih za spremembo Pogodb.

2. Vlada vsake države članice, Evropski parlament ali Komisija lahko Svetu predlagajo spremembo Pogodb. Namen teh predlogov je lahko med drugim povečati ali zmanjšati pristojnosti, ki so na Unijo prenesene s Pogodbama. Te predloge Svet predloži Evropskemu svetu in o njih uradno obvesti nacionalne parlamente.

3. Če Evropski svet po posvetovanju z Evropskim parlamentom in Komisijo z navadno večino sprejme sklep o preučitvi predlaganih sprememb, predsednik Evropskega sveta skliče Konvencijo predstavnikov nacionalnih parlamentov, voditeljev držav ali vlad držav članic, Evropskega parlamenta in Komisije. Pri institucionalnih spremembah na monetarnem področju se posvetuje tudi z Evropsko centralno banko. Konvencija preuči osnutke sprememb in s soglasjem sprejme priporočilo za konferenco predstavnikov vlad držav članic, kakor je predvidena v odstavku 4.

Evropski svet lahko po odobritvi Evropskega parlamenta z navadno večino odloči, da ne skliče Konvencije, če obseg predlaganih sprememb tega ne upravičuje. V tem primeru Evropski svet določi mandat konference predstavnikov vlad držav članic.

4. Konferenco predstavnikov vlad držav članic skliče predsednik Sveta, da se v medsebojnem soglasju sporazumejo o spremembah teh Pogodb.

Spremembe začnejo veljati, ko jih ratificirajo vse države članice v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

5. Če v dveh letih po podpisu Pogodbe, ki spreminja Pogodbi, štiri petine držav članic to pogodbo ratificira, ena ali več držav članic pa ima težave v postopku ratifikacije, zadevo obravnava Evropski svet.

6. Vlada vsake države članice, Evropski parlament ali Komisija lahko Evropskemu svetu predloži spremembo vseh ali nekaterih določb tretjega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije o notranjih politikah in ukrepih Unije.

Evropski svet lahko sprejme sklep o spremembi vseh ali nekaterih določb tretjega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije. Evropski svet odloča soglasno po posvetovanju z Evropskim parlamentom in Komisijo, pri institucionalnih spremembah na monetarnem področju pa z Evropsko centralno banko. Ta sklep začne veljati šele, ko ga države članice potrjujejo v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

S sklepom iz drugega pododstavka se ne smejo povečati pristojnosti, ki so na Unijo prenesene s Pogodbama.

7. Kadar Svet v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije ali naslovom V te pogodbe na določenem področju ali v določenem primeru odloča soglasno, lahko Evropski svet sprejme sklep, s katerim Svet pooblašča, da na tem področju ali v tem primeru lahko odloča s kvalificirano večino. Ta pododstavek se ne uporablja za sklepe o vojaških ali obrambnih zadevah.

Kadar Svet v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije sprejme zakonodajne akte po posebnem zakonodajnem postopku, lahko Evropski svet sprejme sklep, po katerem se ti zakonodajni akti lahko sprejmejo po rednem zakonodajnem postopku.

Vsaka pobuda Evropskega sveta na podlagi prvega ali drugega pododstavka, se posreduje nacionalnim parlamentom. Če nacionalni parlament v šestih mesecih od dne takega posredovanja pobude izjavi, da temu nasprotuje, se sklep iz prvega ali drugega pododstavka ne sprejme. Če nasprotovanja ni, Evropski svet sklep lahko sprejme.

Za sprejetje sklepa iz prvega ali drugega pododstavka Evropski svet odloča soglasno po odobritvi Evropskega parlamenta, ki odloča z večino svojih članov.

Člen 49 PEU (prejšnji člen 49 PEU)

Vsaka evropska država, ki spoštuje vrednote iz člena 2 in si prizadeva za njihovo spodbujanje, lahko zaprosi za članstvo v Uniji. O tej prošnji se obvestijo Evropski parlament in nacionalni parlamenti. Država prosilka naslovi prošnjo na Svet, ki o tem odloča soglasno po posvetovanju s Komisijo in po odobritvi Evropskega parlamenta, ki odloča z večino svojih članov. Upoštevajo se merila za pristop, o katerih se je dogovoril Evropski svet.

Pogoji sprejema in prilagoditve temeljnih pogodb Unije, ki so potrebne zaradi sprejema, so predmet sporazuma med državami članicami in državo prosilko. Ta sporazum se predloži v ratifikacijo vsem državam pogodbenicam v skladu z njihovimi ustavnimi pravili.

Člen 50 PEU

1. Vsaka država članica se lahko v skladu s svojimi ustavnimi pravili odloči za izstop iz Unije.
2. Država članica, ki se odloči izstopiti, o svoji nameri uradno obvesti Evropski svet. Na podlagi smernic, ki jih določi Evropski svet, se Unija pogaja in sklene s to državo sporazum o podrobnostih izstopa, ki upošteva okvir njenih prihodnjih odnosov z Unijo. Pogajanja o tem sporazumu potekajo v skladu s členom 218(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije. Svet s kvalificirano večino po odobritvi Evropskega parlamenta sklene sporazum v imenu Unije.
3. Pogodbi se za zadevno državo prenehata uporabljati z dnem začetka veljavnosti sporazuma o izstopu, sicer pa dve leti po uradnem obvestilu iz odstavka 2, razen če Evropski svet po dogovoru z zadevno državo članico soglasno ne sklene, da se to obdobje podaljša.

4. Za namene odstavkov 2 in 3 član Evropskega sveta in Sveta, ki predstavlja državo članico, ki izstopa, v Svetu in v Evropskem svetu ne sodeluje niti v razpravah niti pri sprejemanju sklepov v tej zadevi.

Kvalificirana večina se določi v skladu s členom 238(3)(b) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

5. Če država, ki je izstopila iz Unije, zaprosi za ponoven pristop, prošnjo vloži po postopku iz člena 49.

Člen 51 PEU

Protokoli in priloge so sestavni del Pogodb.

Člen 52 PEU

1. Pogodbi se uporabljata za Kraljevino Belgijo, Republiko Bolgarijo, Češko republiko, Kraljevino Dansko, Zvezno republiko Nemčijo, Republiko Estonijo, Irsko, Helensko republiko, Kraljevino Španijo, Francosko republiko, Republiko Hrvaško, Italijansko republiko, Republiko Ciper, Republiko Latvijo, Republiko Litvo, Veliko vojvodstvo Luksemburg, Republiko Madžarsko, Republiko Malto, Kraljevino Nizozemsko, Republiko Avstrijo, Republiko Poljsko, Portugalsko republiko, Romunijo, Republiko Slovenijo, Slovaško republiko, Republiko Finsko, Kraljevino Švedsko ter Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska.

2. Ozemeljska veljavnost Pogodb je določena v členu 355 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Člen 53 PEU (prejšnji člen 51 PEU)

Ta pogodba se sklene za nedoločen čas.

Člen 54 PEU (prejšnji člen 52 PEU)

1. To pogodbo visoke pogodbenice ratificirajo v skladu s svojimi ustavnimi pravili. Listine o ratifikaciji se deponirajo pri vladi Italijanske republike.

2. Ta pogodba začne veljati 1. januarja 1993, če so bile deponirane vse listine o ratifikaciji, sicer pa prvega dne tistega meseca, ki sledi deponiranju zadnje listine o ratifikaciji.

Člen 55 PEU (prejšnji člen 53 PEU)

1. Ta pogodba, sestavljena v enem izvorniku v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, irskem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, švedskem in španskem jeziku, pri čemer so besedila v vseh teh jezikih enako verodostojna, se deponira v arhivu vlade Italijanske republike, ki bo poslala overjeno kopijo vladam drugih držav podpisnic.

Pogodba o delovanju Evropske Unije

Člen 18 PDEU (prejšnji člen 12 PES)

Kjer se uporabljata Pogodbi in brez poseganja v njune posebne določbe, je prepovedana vsakršna diskriminacija glede na državljanstvo.

Evropski parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku sprejmeta predpise, s katerimi prepovevata takšno diskriminacijo.

Člen 19 PDEU (prejšnji člen 13 PES)

1. Brez poseganja v druge določbe Pogodb in v mejah pristojnosti Unije po Pogodbah lahko Svet po posebnem zakonodajnem postopku in po odobritvi Evropskega parlamenta soglasno sprejme ustrezne ukrepe za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

2. Z odstopanjem od odstavka 1, Evropski parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku sprejmeta temeljna načela za spodbujevalne ukrepe Unije, ki so namenjeni podpori delovanja držav članic, pri čemer je izključena kakršna koli harmonizacija zakonov in drugih predpisov držav članic, zato da bi prispevali k doseganju ciljev iz odstavka 1.

Člen 20 PDEU (prejšnji člen 17 PES)

1. S Pogodbama se uvede državljanstvo Unije. Državljeni Unije so vse osebe z državljanstvom ene od držav članic. Državljanstvo Unije se doda nacionalnemu državljanstvu in ga ne nadomesti.

2. Državljeni Unije imajo pravice in dolžnosti, določene v Pogodbah. Med drugim imajo:

- pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic;
- pravico voliti in biti voljen na volitvah v Evropski parlament in na občinskih volitvah v državi članici, kjer prebivajo, pod enakimi pogoji kot državljani te države;
- pravico na ozemlju tretje države, kjer država članica, katere državljani so, nima predstavnstva, do zaščite diplomatskih in konzularnih organov

- katere koli države članice pod enakimi pogoji, kakršni veljajo za državljane te države;
- pravico naslavljati peticije na Evropski parlament in obrniti se na evropskega varuha človekovih pravic kot tudi na institucije in posvetovalne organe Unije v katerem koli jeziku Pogodb in prejeti odgovor v istem jeziku.

Te pravice se uresničujejo v skladu s pogoji in omejitvami, opredeljenimi s Pogodbama in ukrepi, sprejetimi za njuno izvajanje.

Člen 21 PDEU (prejšnji člen 18 PES)

1. Vsak državljan Unije ima pravico prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic ob upoštevanju omejitev in pogojev, določenih s Pogodbama in ukrepi, ki so bili sprejeti za njuno uveljavitev.

2. Če bi se izkazalo, da je zaradi doseganja tega cilja potrebno ukrepanje Unije, Pogodbi pa ne predvidevata potrebnih pooblastil, lahko Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku sprejmeta določbe za olajšanje uresničevanja pravic iz odstavka 1.

3. Za namene, enake tistim iz odstavka 1, in če v Pogodbah niso predvidena potrebna pooblastila, lahko Svet po posebnem zakonodajnem postopku sprejme ukrepe v zvezi s socialnim varstvom ali socialno zaščito. Svet odloča soglasno po posvetovanju z Evropskim parlamentom.

Člen 22 PDEU (prejšnji člen 19 PES)

1. Vsak državljan Unije, ki prebiva v državi članici, nima pa njenega državljanstva, ima pravico, da v tej državi voli in je voljen na občinskih volitvah pod enakimi pogoji kakor državljani te države. Ta pravica se uresničuje v skladu s podrobno ureditvijo, ki jo Svet po posebnem zakonodajnem postopku in po posvetovanju z Evropskim parlamentom soglasno sprejme; ta ureditev lahko predvideva odstopanja, kadar so utemeljena s težavami, značilnimi za neko državo članico.

2. Brez poseganja v člen 223(1) in določbe, sprejete za njegovo izvajanje, ima vsak državljan Unije, ki prebiva v neki državi članici, nima pa njenega državljanstva, pravico, da v tej državi voli in je voljen na volitvah

v Evropski parlament pod enakimi pogoji kakor državljani te države. Ta pravica se uresničuje v skladu s podrobno ureditvijo, ki jo Svet po posebnem zakonodajnem postopku in po posvetovanju z Evropskim parlamentom soglasno sprejme; ta ureditev lahko predvideva odstopanja, kadar so utemeljena s težavami, značilnimi za neko državo članico.

Člen 23 PDEU
(prejšnji člen 20 PES)

Vsak državljan Unije ima na ozemlju tretje države, v kateri država članica, katere državljan je, nima predstavništva, pravico do zaščite diplomatskih ali konzularnih organov katere koli države članice pod enakimi pogoji, kakršni veljajo za državljane tiste države. Države članice sprejmejo potrebne predpise in začnejo mednarodna pogajanja, nujna za zagotovitev te zaščite.

Svet lahko po posebnem zakonodajnem postopku in po posvetovanju z Evropskim parlamentom sprejme direktive o določitvi ukrepov za usklajevanje in sodelovanje, potrebnih za lažje zagotavljanje te zaščite.

Člen 24 PDEU
(prejšnji člen 21 PES)

Evropski parlament in Svet z uredbami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, določita postopke in pogoje za vložitev državljanske pobude v smislu člena 11

Pogodbe o Evropski uniji, vključno z najmanjšim številom držav članic, iz katerih so ti državljani.

Vsak državljan Unije ima pravico nasloviti peticijo na Evropski parlament v skladu s členom 227.

Vsak državljan Unije se ima pravico pritožiti pri varuhu človekovih pravic, imenovanem v skladu s členom 228.

Vsak državljan Unije ima pravico pisati kateri koli instituciji ali organu iz tega člena ali člena 13 Pogodbe o Evropski uniji v enem od jezikov, omenjenih v členu 55(1) navedene pogodbe, in prejeti odgovor v istem jeziku.

Člen 25 PDEU
(prejšnji člen 22 PES)

Komisija poroča o uporabi določb tega dela Evropskemu parlamentu, Svetu in Ekonomsko-socialnemu odboru vsaka tri leta. V tem poročilu mora biti upoštevan razvoj Unije.

Na tej podlagi in brez poseganja v druge določbe Pogodb lahko Svet po posebnem zakonodajnem postopku in po odobritvi Evropskega parlamenta soglasno sprejme določbe za dopolnitev pravic iz člena 20(2). Te določbe začnejo veljati, ko jih države članice potrdijo v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

2 Institucionalna zgradba EU³

2.1 Delitev pristojnosti

1. Pojasnite delitev pristojnosti med EU in državami članicami! V čem je pomen razmejitve? Katera pravna načela opredeljujejo razmerje med pristojnostmi EU in držav članic ter kako?

³ A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik: Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011: str. 47-72; V. Trstenjak, M. Brkan: Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019: str. 89-167.

2. Kaj pomeni klavzula fleksibilnosti?

3. Navedite in na kratko pojasnite nekaj težav na področju pristojnosti EU pred Lizbonsko pogodbo (izpostavite tudi Mnenje 1/94).

4. Pojasnite bistvo načela prenosa pristojnosti.

5. Kateri dve načeli opredeljujeta, kako naj se pristojnosti v EU izvajajo?

6. Preberite sodbo v zadevi C-331/88, Fedesa in komentirajte njen doprinos glede načela sorazmernosti.

7. Pojasnite, kako poteka ex ante in ex post nadzor nad izvajanjem načela subsidiarnosti v EU.

8. Denimo, da je sprejeta uredba EU, ki ureja nekatera vprašanja s področja skupne trgovinske politike. Po uveljavitvi te uredbe namerava DČ X sprejeti zakon, ki bi prav tako urejal ta in nekatera druga vprašanja s področja skupne trgovinske politike.

a) Na kratko komentirajte namero DČ.

b) Bi bilo drugače, če bi se ta zakon npr. nanašal na področje varstva potrošnikov?

9. Na kratko komentirajte položaj, do katerega bi lahko prišlo, če bi npr. EU v uredbi določila ukrep, da zaradi varstva (zdravja) potrošnikov ni dovoljena prodaja piva.

10. Na kratko pojasnite vlogo DČ pri sprejemanju zakonodaje EU.

11. Kaj označuje koncept demokratične legitimnosti? Zakaj institucije EU težje dosegajo legitimnost kot državni organi? Odgovorite s pomočjo priloženega prispevka prof. Janje Hojnik.

12. Argumentirajte (n e) p r a v i l n o s t trditev:

a. Države članice odločajo o tem, katere pristojnosti bodo imele institucije EU, in ne slednje same;

Drži

Ne drži

b. načelo subsidiarnosti daje primat pri sprejemanju pravnih predpisov EU; šele ko le-ta te pristojnosti ne izkoristi, so za odločanje pristojne države članice;

Drži

Ne drži

c. načelo subsidiarnosti pomeni, da so pristojnosti držav članic podrejene (subsidiarne) pristojnostim institucij EU;

Drži

Ne drži

d. načelo primarnosti je tesno povezano z načelom subsidiarnosti;

Drži

Ne drži

e. načelo subsidiarnosti je nasprotno načelu primarnosti;

Drži

Ne drži

f. v skladu z načelom sorazmernosti iz četrtega odstavka člena 5 PEU ima direktiva kot oblika pravnega akta prednost pred uredbo.

Drži

Ne drži

2.2 **Institucije, agencije in drugi organi EU**

13. Naštejte institucije EU, agencije in druge organe EU.

14. Pojasnite vlogo posameznih institucij EU.

15. Kdaj je Evropski svet postal institucija EU?

16. Katera država trenutno predseduje Svetu EU in kdo jo predstavlja?

17. Kako se izbirajo poslanci Evropskega parlamenta? Kdaj so naslednje volitve? Kakšne pravice vam v zvezi z volitvami v Evropski parlament daje državljanstvo Unije?

2.3 Postopki sprejemanja aktov EU

22. Institucionalna struktura EU je specifična v svetovnem merilu. Pojasnite načelo 'institucionalnega ravnotežja' in njegov pomen v zakonodajnem postopku!

23. Kako se načelo lojalnega sodelovanja nanaša na institucije EU? V katerem pravnem aktu EU najdemo načelo lojalnega sodelovanja?

24. Je odločanje EU administracije po prostem preudarku v nasprotju z načelom vezanosti oblastnega delovanja na predpise?

25. Ali je (upravni) postopek, po katerem delujejo birokratska telesa EU, kodificiran?

26. Navedite nekaj elementov načela poštenega upravnega postopka.

27. Predstavite zakonodajni postopek v EU.

31. Argumentirajte (n e) p r a v i l n o s t trditev:

a. Evropski državljani ne morejo vplivati na sestavo Komisije;

Drži

Ne drži

b. Člane Sveta izvolijo državljani EU na neposrednih volitvah;

Drži

Ne drži

c. Ministri držav članic za svoje delo v Svetu odgovarjajo nacionalnim parlamentom.

Drži

Ne drži

Primer

Evropski parlament in Svet sta v postopku sprejema nove Direktive o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov. Pravna podlaga za sprejem te direktive je člen 114 PDEU, katerega cilj je približevanje zakonodaje s področja notranjega trga. Nekatere države članice menijo, da EU nima pristojnosti za sprejem tobačne zakonodaje na tej podlagi, saj gre za vsebino, ki spada na področje javnega zdravja.

2.4 Priloženo gradivo: Demokratična legitimnost

(Vir: Hojnik J., doktorska disertacija)

Pri legitimnosti gre prvenstveno za politološki pojem. Srak jo v političnem leksikonu opredeljuje kot »zakonit, primeren in pravilen; načelo oz. stališče sprejemanja in upoštevanja političnih ustanov ter nosilcev oblasti pri državljanih«. Poudarja, da je legitimnost mogoče pojmovati kot pozitivno javno mnenje o političnih ustanovah in o oblasti nasploh. Po mnenju Stresa legitimnost označuje upravičenost ali moralno utemeljenost kake državne ureditve. Glede na to, da so državljani svobodna bitja, izpostavlja, da vprašanje upravičenosti ureditve izhaja iz najbolj temeljnega vprašanja – tj. s kakšno pravico vlada izvršuje oblast nad državljani. Iz tega se potem razvije vprašanje, kakšne pogoje mora izpolnjevati oblast, da ji lahko priznamo pravico, da izvaja oblast nad državljani, ki so svobodne osebe. Že od Antike naprej so za legitimnost kake oblasti zahtevali, da učinkovito skrbi za skupno dobro in za pravičnost. Oblast, ki noče ali pa ni zmožna zagotavljati pravičnosti in skupnega dobrega, izgublja svojo upravičenost.

Gelpi izpostavlja dva splošna pristopa k legitimnosti. Po prvem, ki izvira v mednarodnem pravu, je pravno pravilo legitimno, če je rezultat dela legitimnih institucij. To razumevanje legitimnosti poudarja pravilen postopek kot standard za ocenjevanje prava. Röben v tem smislu poudarja, da je osrednja ideja demokracije v tem, da se zagotovi toleriranje izključne oblasti preko vključitve njenih pripadnikov, s čimer se oblast legitimira. Po drugem pristopu pa se legitimnost presoja predvsem na ravni posameznika: pravilo je legitimno, če uživa podporo s strani ljudi. Legitimnost v tem smislu pomeni sprejemanje pravil ali sistema pravil iz samega razloga, ker obstajajo in se nam zdijo smiselna; s tem pravilo sprejmemo za svoje, čeprav ga je sprejela od nas oddaljena institucija. Legitimnost torej pomeni tudi »široko, empirično dognano družbeno sprejemanje sistema« (Weiler, 1990-91, str. 2469). Iz tega izhaja, da je pri presoji legitimnosti pravnega reda potrebno, da so pravila sprejeta s strani legitimnih institucij po demokratičnem postopku ter da so vsebinsko usklajena s prepričanjem ljudi o tem, kakšen pravni red je pravičen in smotr.

Posledično je pri obeh pojmovanjih legitimnosti bistvena vključenost posameznikov v sistem – bodisi na formalen način preko vključenosti v institucije, ki sprejemajo odločitve o delovanju družbe, ali pa na način, da demokratično oblikovane institucije oblikujejo pravni red, ki ga posamezniki dojemajo kot skladen njihovim pričakovanjem pravičnosti in ki zagotavlja način življenja po njihovi meri. (Demokratična) legitimnost torej pomeni takšno kvaliteto pravnega delovanja, ki izhaja iz določene ustavno-pravne osnove in v

okvirih podeljenih pristojnosti ter ki je utemeljena v volji državljanov. Demokratičnost bi tako lahko enačili z vključenostjo v odločitve.

Ker v sodobni družbi ne moremo biti vključeni v vse odločitve, svojo pravico do participacije pri odločanju delegiramo različnim oblastem, ki so lahko razvrščene bodisi horizontalno (zakonodajna, izvršilna in sodna oblast) ali pa vertikalno (lokalna, nacionalna in nadnacionalna oblast). Vse te veje in ravni oblasti morajo delovati legitimno. V kolikor temu ni tako in demokratični potencial družbe ni razvit, govorimo o demokratičnem deficitu oz. primanjkljaju. Posamezni strokovnjaki so predlagali številne definicije tega pojma, ki se v podrobnostih sicer razlikujejo, samo bistvo pojava pa je pri vseh enako: določena skupnost se sooči s pomanjkanjem demokratične legitimnosti, če njeno ljudstvo ni vključeno v procese odločanja na način, kot to narekujejo demokratične vrednote, tako da institucije delujejo mimo pričakovanj ljudi. Težave z demokratičnim primanjkljajem se pojavljajo prav iz razloga, ker v sodobni družbi ljudje vsak posamično ne moremo sprejemati vseh potrebnih odločitev, ampak je potrebno to našo suverenost prenesti na določene institucije – tudi na tiste, nad katerimi kasneje nimamo neposrednega nadzora preko volitev.

Praksa delegacije pristojnosti s strani izvoljenih na neizvoljene organe je v sodobnih državah tako pogosta, da gre že za univerzalen pojav. Kljub temu pa je pristojnost neizvoljenih organov, da sprejemajo splošna pravna pravila, sporna v luči demokratične legitimnosti. Glede na to, da se demokratična legitimnost nanaša tudi na stopnjo povezanosti ljudi in nosilcev normativne oblasti, pride v primeru delegacije oblasti na neizvoljene organe do dveh vidikov težav z demokratično legitimnostjo: svoje oblasti ne izvajajo neposredno na temelju ustavne podelitve zakonodajne oblasti s strani državljanov, ampak posredno preko predstavnikov, izvoljenih s strani ljudi, poleg tega pa tudi niso vezani na periodično odobritev delovanja s strani ljudi na volitvah, ki potrjujejo legitimnost. Zagotavljanje demokratičnega nadzora nad delegacijo oblasti z neposredno izvoljenih institucij na upravne organe je bil posledično eden od glavnih izzivov ustavnega prava v dvajsetem stoletju. Posebno težavo v tem okviru predstavlja izvrševanje (kvazi-) zakonodajnih pristojnosti s strani sodnih organov. Sodniki namreč za razliko od izvršilne in zakonodajne oblasti, pa naj gre za predsedniški ali parlamentarni sistem, niso niti posredno, še manj pa neposredno odgovorni ljudem.

Delegacija pristojnosti in legitimnost v nadnacionalnih sistemih

V zadnjih desetletjih pa ta izziv dobiva novo dimenzijo, ki je povezana s tem, da se spreminja status nacionalne države kot centra suverenosti in vladanja v globalnem

gospodarstvu. V različnih stopnjah smo namreč priča delegaciji oblasti institucijam, ki delujejo zunaj meja nacionalnih držav, običajno pod okriljem trgovinskih sporazumov in institucionalnih mehanizmov, ki jih ti sporazumi oblikujejo. Tako kot delegacija pristojnosti na nacionalne upravne institucije tudi delegacija na nadnacionalne institucije sproža vprašanja demokratične legitimnosti. Obema oblikama delegacije je skupen demokratični primanjkljaj, ki se kaže v prenosu normativne oblasti na agente, ki niso v nobenem pogledu preko volitev neposredno odgovorni ljudem, katerih suverenost naj bi izvrševali. Na nacionalni ravni so upravni organi politično odgovorni, ne neposredno državljanom, ampak zakonodajnim in izvršilnim institucijam. Institucije z nadnacionalnimi pristojnostmi pa delujejo v še bolj oslabilnem (dvo-faznem) razmerju do državljanov udeleženih držav in tako niso v neposredni povezavi z zatrjevanim virom suverenosti, na kateri temelji demokratična legitimnost. Posledično ni presenetljivo, da je legitimnost nadnacionalnih institucij še bistveno bolj kompleksna kot na nacionalni ravni. Upravni organi na nacionalni ravni, kljub pomanjkanju vezi z ljudmi preko volitev in kljub bistveni neodvisnosti, uživajo implicitno zaupanje javnosti, ki temelji na pripadnosti isti nacionalni politični skupnosti, istemu demosu s skupno zgodovino, pravno in politično tradicijo ter končno, vsaj domnevno, tudi skupni zavezanosti nacionalni dobrobiti. Ko pa se normativna oblast izvršuje zunaj meja nacionalne države, teh kulturnih in zgodovinskih temeljev oblasti ni in tudi cilji zakonodaje ne veljajo strogo za nacionalne cilje, ampak za nadnacionalne, utemeljene na abstraktnih ekonomskih vrednotah, kot sta svobodna trgovina in učinkovit trg, ki jih večina ljudi slabo razume, se jih boji ali pa so jim tuje.

V tem okviru je pomembno izpostaviti, da obstaja očitno obratno sorazmerje med obsegom povezave in kvaliteto demokracije. Če sprejmemo, da večja moč glasu posameznega državljana pomeni bolj demokratičen sistem, potem je ceteris paribus večji sistem sam po sebi manj demokratičen od manjšega sistema. Demokracija bi torej v tem pogledu zmeraj zagovarjala manjše enote. Obstaja namreč tudi obratno sorazmerje med težo glasu posameznega udeleženca v procesu odločanja in težo same odločitve, saj ni velik uspeh demokracije imeti veliko težo posameznih glasov, če se zares pomembne odločitve sprejemajo drugje, na višji ravni. Glasovi slovenskih državljanov imajo tako v okviru Slovenije večjo težo kot v okviru odločitvenega procesa na ravni EU, a če želimo čiste reke in zrak, bi ugotovili, da demokratične odločitve na ravni Slovenije malo pomenijo, če jih sosednje države še naprej onesnažujejo. V takšnih okoliščinah imeti glas z majhno relativno težo na ravni, ki lahko spreminja stvari, pomeni z vidika doseganja zelenih ciljev več kot odločilen glas v situaciji, kjer demos nima nadzora nad celotno težavo. To je potrebno upoštevati pri presoji demokratičnega primanjkljaja v EU, zlasti na področju notranjega trga. Z vidika demokracije je lahko odločanje na ravni, ki ne more

izvajati učinkovitih odločitev glede pomembnih težav, prav tako nezadovoljivo kot institucije in procesi, ki ne ustrezajo povsem demokratičnim standardom.

Demokratični primanjkljaj v EU in odzivi nanj

Čeprav je bila Monnetova vizija evropskega projekta v tem, da Skupnost »zagotovi, da so na svojih omejenih področjih nove institucije demokratične«, se združena Evropa kot ekonomska skupnost, ki je delovala po načelih mednarodnega prava, v zgodnjih letih svojega obstoja ni spopadala s problemom demokratičnega primanjkljaja. Očitki pa so postali utemeljeni že sredi šestdesetih let, ko je Sodišče ES razglasilo neposredni učinek in primarnost prava Skupnosti kot temeljni načeli prava ES. S pritoževanjem držav članic nad novo razglašenimi načeli je pojem demokratičnega primanjkljaja prišel v središče pozornosti. S sprejetjem Enotnega evropskega akta leta 1986 in uvedbo glasovanja s kvalificirano večino, ki je državam odvzela pravico do veta pri najpomembnejših odločitvah, so države članice izgubile še svoj politični glas. Pogodba iz Maastrichta pa je ustavni razvoj EU usmerila na politično unijo: vzporedno je namreč uvedla nadnacionalno delovanje na pretežno ekonomskih področjih in medvladno sodelovanje na področjih zunanje in varnostne politike ter sodnega in policijskega sodelovanja. V času njenega sprejemanja so številni strokovnjaki že opozarjali na pomanjkanje demokracije znotraj evropske integracije, z nastankom EU in znatno širitvijo pristojnosti le-te pa naj bi se to pomanjkanje le še poglobilo. Odgovor na to sta bila uvedba evropskega državljanstva ter postopka soodločanja Evropskega parlamenta, ki naj bi prispevala k bolj demokratični EU. Ker sta tudi Amsterdamska pogodba ter Pogodba iz Nice širili tako pristojnosti EU kot tudi področja, za katera je v veljavi odločanje s kvalificirano večino, so očitki o demokratičnem primanjkljaju postajali vse večji. Vsaka pogodba je pravice in pristojnosti EU poglobljala na račun suverenosti nacionalnih držav, pri tem pa je postajalo vse bolj očitno, da ljudje ne sledijo hitremu političnemu razvoju in da je evropsko državljanstvo lažje zapisati kot vzbuditi v zavesti ljudi. Evropski projekt je bil sicer uspešen in je odpravil številne notranje meje, tako da je vsaj notranji trg nepreklicen. Pri tem pa narašča občutek, da demokratizacija EU ni sledila temu razvoju. Čeprav je demokratični primanjkljaj v EU očiten, se je evropski projekt dolgo časa zanašal na popuščajóče soglasje ljudi. Vendar pa domneva tihega soglasja od podpisa Pogodbe o EU leta 1992 ni več mogoča, saj je vse bolj očiten razkorak med političnimi elitami in množicami ljudi glede prihodnosti EU.

Takšno stanje je v zadnjem času sprožilo številne razprave o demokratičnosti EU oz. o demokratičnem primanjkljaju znotraj nje. Mnogi strokovnjaki zatrjujejo, da so nadaljnji razvoj ter širitev članstva in pristojnosti EU obratno sorazmerni s stopnjo demokratičnosti znotraj evropske integracije, saj večina evropskih državljanov ne deli ideologije njihovega

vodstva, pri čemer ima slednje vse višje ambicije. Jens-Peter Bonde, danski član Evropskega parlamenta, je v tem duhu izjavil, da se »EU razvija v centralizirane, nedemokratske Združene države Evrope.

Zaradi zapletenosti vladanja v EU je demokratični primanjkljaj v njej večplasten. Weiler opredeljuje naslednje temeljne vidike:

- problem oddaljenosti: prenos pristojnosti z nacionalnih držav na nadnacionalne institucije v Bruslju pomeni večjo oddaljenost od državljanov in lahko posredno sproža vprašanje legitimnosti EU;
- nadvlada izvršilne oblasti (Sveta in Evropskega sveta kot institucij, v katerih so predstavniki izvršilne oblasti držav članic EU): pristojnosti Evropskega parlamenta kot edine neposredno izvoljene institucije so še vedno precej omejene v primerjavi s Svetom. Praktično tudi ni nadzora demokratično izvoljenih nacionalnih parlamentov nad odločanjem v institucijah EU;
- izogibanje demokratičnemu argumentiranju: gre za sprejemanje odločitev v posebnih odborih, sestavljenih iz tehnokratov (uslužbencev generalnih direktoriatov Komisije ES), nacionalnih in nadnacionalnih interesnih skupin in nacionalnih državnih uslužbencev;
- problem transparentnosti in kompleksnosti: veliko odločitev (posebno v Svetu) je sprejetih za zaprtimi vrati, tj. netransparentno. Procesi sprejemanja odločitev postajajo vse bolj kompleksni in tako nerazumljivi ter nedostopni širšemu krogu ljudi – potencialnemu demosu EU;
- problem neravnovesja: levo usmerjeni avtorji trdijo, da se demokratičnega primanjkljaja ne da odpraviti zgolj s povečanjem pristojnosti Parlamenta. Neravnotežje predstavlja nasprotje med delom in kapitalom, ki je vgrajeno v notranji trg;
- slabšanje sodnega nadzora: velik del zakonodaje se prenaša na nadnacionalno raven, posledično pa se izgublja možnost naknadne ustavno-sodne presoje.

Z vidika demokratične legitimnosti ES je po mnenju Lindsetha pomembno to, da je le-ta v svojem temelju upravne narave. ES namreč svojih pooblastil ne izvaja iz evropskega demosa oz. državljanov, kar je sicer predpostavka demokratične legitimnosti, ampak iz oblasti, ki je bila nanjo prenesena s strani nacionalnih parlamentov kot predstavnikov nacionalnih skupnosti. Posledično glavni vir legitimnosti ES predstavljajo politični in pravni, ne neposredno demokratični mehanizmi nadzora.

Avbelj poudarja, da sam pojem demokratičnega primanjkljaja vsebuje formalno in socialno komponento. Formalna plat demokratičnega primanjkljaja se odraža v legitimnosti in zakonitosti delovanja institucij EU in nadzora nad njimi. Po njegovem mnenju ta komponenta ne predstavlja problema, saj se je v zadnjih nekaj letih močno zmanjšala, na odpravi vidikov formalnega primanjkljaja pa gradi tudi Pogodba o Ustavi za Evropo. Mnogo bolj problematična je po njegovem mnenju socialna komponenta demokratičnega primanjkljaja, ki se kaže v stopnji družbenega sprejemanja sistema, tj. kako posamezniki dojemajo EU in njene institucije. V tem smislu je primanjkljaj znatno večji, kar potrjujejo tudi empirične raziskave o udeležbi državljanov na volitvah poslancev v Evropski parlament. Prebivalci EU so premalo seznanjeni z EU in njenimi institucijami, od katerih se čutijo oddaljeni. Nesposobni izražati svoja mnenja se evropski državljani tako oddaljijo od sistema, da jih ta preprosto ne zanima in ga seveda tudi ne podpirajo. Brez podpore demosa pa noben politični sistem ne more delovati legitimno in torej tudi ne demokratično.

2.5 Seznam sodne prakse

Institucionalni okvir

- 9-56, *Meroni proti Visoki oblasti ESPJ*, ECLI:EU:C:1958:7
- 105/75, *Giuffrida proti Svetu*, ECLI:EU:C:1976:128
- 139/79, *Maizena proti Svetu*, ECLI:EU:C:1980:250
- C-331/88, *Fedesa*, ECLI:EU:C:1990:109
- T-29/92, *Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid in drugi proti Komisiji Evropskih skupnosti*, ECLI:EU:T:1995:34
- C-25/94, *Komisija proti Svetu*, ECLI:EU:C:1996:114
- C-84/94, *Združeno kraljestvo proti Svetu*, ECLI:EU:C:1996:431
- C-345/95, *Francoska republika proti Evropskemu parlamentu*, ECLI:EU:C:1997:450
- C-42/97, *Parlament proti Svetu*, ECLI:EU:C:1999:81
- C-376/98, *Nemčija proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2000:544
- C-380/03, *Nemčija proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2006:772
- C-217/04, *Združeno Kraljestvo proti Svetu in Parlamentu*, ECLI:EU:C:2006:279
- C-409/13, *Svet proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2015:217
- C-660/13, *Svet proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2016:616
- C-547/14, *Philip Morris*, ECLI:EU:C:2016:325
- C-643/15 in C-647/15, *Slovaška in Madžarska proti Svetu*, ECLI:EU:C:2017:631

- T-540/15, *Emilio De Capitani*, ECLI:EU:T:2018:167
- T-28/16, *Nemčija proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2017:242
- C-482/17, *Češka proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2019:1035
- C-316/19, *Komisija proti Sloveniji*, ECLI:EU:C:2020:1030

Pristojnosti

- 8/73, *Hauptzollamt Bremerhaven proti Massey-Ferguson GmbH*, ECLI:EU:C:1973:90
- C-246/89, *Komisija proti Združenemu kraljestvu*, ECLI:EU:C:1991:375
- C-279/93, *Finanzamt Köln-Altstadt proti Roland Schumacker*, ECLI:EU:C:1995:31
- C-84/94, *Združeno kraljestvo proti Svetu*, ECLI:EU:C:1996:431
- C-233/94, *Nemčija proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:1997:231
- C-376/98, *Nemčija proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2000:544
- C-380/03, *Nemčija proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2006:772
- C-176/03, *Komisija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2005:542
- T-240/04, *Francija proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2007:290
- T-143/06, *MTZ Polyfilms*, ECLI:EU:T:2009:441
- C-221/10 P, *Artegodan GmbH proti Evropski komisiji*, ECLI:EU:C:2012:216
- C-274 in C-275/11, *Španija in Italija proti Svetu*, EU:C:2013:240
- C-137/12, *Komisija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2013:675
- C-114/12, *Komisija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2014:2151
- C-62/14, *Gaumeilex*, ECLI:EU:C:2015:400
- C-600/14, *Nemčija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2017:935
- C-151/17, *Swedish Match*, ECLI:EU:C:2018:938
- Mnenje 1/76, *Mnenje Sodišča z dne 26. aprila 1977*, ECLI:EU:C:1977:63
- Mnenje 2/92, *Mnenje Sodišča z dne 24. marca 1995*, ECLI:EU:C:1995:83
- Mnenje 1/94, *Mnenje Sodišča z dne 15. novembra 1994*, ECLI:EU:C:1994:384
- Mnenje 1/03, *Mnenje v skladu s členom 300(6) ES*, ECLI:EU:C:2006:81

Pogodba o Evropski uniji

Člen 4 PEU

1. Države članice v skladu s členom 5 ohranijo vse pristojnosti, ki niso s Pogodbama dodeljene Uniji.

2. Unija spoštuje enakost držav članic pred Pogodbama kot tudi njihovo nacionalno identiteto, ki je neločljivo povezana z njihovimi temeljnimi političnimi in ustavnimi strukturami, vključno z regionalno in lokalno samoupravo. Spoštuje njihove temeljne državne funkcije, zlasti zagotavljanje ozemeljske celovitosti, vzdrževanje javnega reda in varovanje nacionalne varnosti. Zlasti nacionalna varnost ostaja v izključni pristojnosti vsake države članice.

3. Unija in države članice se na podlagi načela lojalnega sodelovanja medsebojno spoštujejo in si pomagajo pri izpolnjevanju nalog, ki izhajajo iz Pogodb.

Države članice sprejemajo vse splošne ali posebne ukrepe, potrebne za zagotovitev izpolnjevanja obveznosti, ki izhajajo iz Pogodb ali aktov institucij Unije.

Države članice podpirajo Unijo pri izpolnjevanju njenih nalog in se vzdržijo vseh ukrepov, ki bi lahko ogrozili uresničevanje ciljev Unije.

Člen 5 PEU (prejšnji člen 5 PES)

1. Za razmejitev pristojnosti Unije velja načelo prenosa pristojnosti. Za izvajanje pristojnosti Unije veljata načeli subsidiarnosti in sorazmernosti.

2. V skladu z načelom prenosa pristojnosti Unija deluje le v mejah pristojnosti, ki so jih s Pogodbama nanjo prenesle države članice za uresničevanje ciljev, določenih v Pogodbah. Države članice ohranijo vse pristojnosti, ki niso s Pogodbama dodeljene Uniji.

3. V skladu z načelom subsidiarnosti Unija deluje na področjih, ki niso v njeni izključni pristojnosti, le če in kolikor države članice ciljev predlaganih ukrepov ne morejo zadovoljivo doseči na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, temveč se zaradi obsega ali učinkov predlaganih ukrepov lažje dosežejo na ravni Unije.

Institucije Unije uporabljajo načelo subsidiarnosti v skladu s Protokolom o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti. Nacionalni parlamenti zagotavljajo

spoštovanje načela subsidiarnosti v skladu s postopkom, določenim v tem protokolu.

4. V skladu z načelom sorazmernosti ukrepi Unije vsebinsko in formalno ne presegajo tistega, kar je potrebno za doseganje ciljev Pogodb.

Institucije Unije uporabljajo načelo sorazmernosti v skladu s Protokolom o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti.

Člen 13 PEU

1. Unija ima institucionalni okvir, katerega namen je uveljavljati njene vrednote, uresničevati njene cilje, služiti njenim interesom, interesom njenih državljanov in interesom držav članic ter zagotoviti doslednost, učinkovitost in kontinuiteto njenih politik in ukrepov.

Institucije Unije so:

- Evropski parlament,
- Evropski svet,
- Svet,
- Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu »Komisija«),
- Sodišče Evropske unije,
- Evropska centralna banka,
- Računsko sodišče.

2. Vsaka institucija deluje v mejah pristojnosti, ki so ji dodeljene s Pogodbama, in v skladu s postopki, pogoji in cilji, ki jih določata Pogodbi. Institucije med seboj lojalno sodelujejo.

3. Določbe o Evropski centralni banki in Računskem sodišču ter podrobne določbe o drugih institucijah so vključene v Pogodbo o delovanju Evropske unije.

4. Evropskemu parlamentu, Svetu in Komisiji pomagata Ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij, ki opravljata svetovalno funkcijo.

Člen 14 PEU

1. Evropski parlament skupaj s Svetom opravlja zakonodajno in proračunsko funkcijo. Opravlja funkcijo političnega nadzora in posvetovanja v skladu s Pogodbama. Izvoli predsednika Komisije.

2. Evropski parlament je sestavljen iz predstavnikov državljanov Unije. Njihovo število ne sme preseči sedemsto petdeset, poleg predsednika. Državljeni so v Evropskem parlamentu zastopani proporcionalno upadajoče, z najnižjim pragom šestih članov na državo članico. Nobena država članica nima več kot šestindevetdeset sedežev.

Evropski svet na pobudo Evropskega parlamenta in z njegovo odobritvijo soglasno sprejme Sklep o sestavi Evropskega parlamenta ob upoštevanju načel iz prvega pododstavka.

3. Člani Evropskega parlamenta se volijo s splošnim, neposrednim, svobodnim in tajnim glasovanjem za dobo petih let.

4. Evropski parlament izvoli svojega predsednika in svoje predsedstvo med svojimi člani.

Člen 15 PEU

1. Evropski svet daje Uniji potrebne spodbude za njen razvoj in zanj opredeljuje splošne politične usmeritve in prednostne cilje. Ne opravlja zakonodajne funkcije.

2. Evropski svet sestavljajo voditelji držav ali vlad držav članic skupaj z njegovim predsednikom in predsednikom Komisije. Pri njegovem delu sodeluje visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko.

3. Evropski svet se sestane dvakrat v vsakem polletju na sklic svojega predsednika. Glede na dnevni red lahko člani Evropskega sveta sklenejo, da vsakemu od njih pri delu pomaga minister, predsedniku Komisije pa član Komisije. Če razmere tako zahtevajo, predsednik skliče izredno zasedanje Evropskega sveta.

4. Evropski svet odloča soglasno, razen če Pogodbi ne določata drugače.

5. Evropski svet izvoli svojega predsednika s kvalificirano večino za dobo dveh let in pol, z možnostjo enkratne ponovne izvolitve. V primeru njegove zadržanosti ali hude kršitve ga Evropski svet po istem postopku razreši.

6. Predsednik Evropskega sveta:

- a) predseduje Evropskemu svetu in vodi njegovo delo;
- b) skrbi za pripravo in kontinuiteto dela Evropskega sveta v sodelovanju s predsednikom Komisije in na podlagi dela Sveta za splošne zadeve;
- c) si prizadeva za krepitev povezanosti in soglasja v Evropskem svetu;
- d) po vsakem zasedanju Evropskega sveta Evropskemu parlamentu predloži poročilo.

V zadevah, ki se nanašajo na skupno zunanjo in varnostno politiko, predsednik Evropskega sveta na svoji ravni in v tej vlogi predstavlja Unijo navzven, ne da bi to posegalo v pooblastila visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko.

Predsednik Evropskega sveta ne sme imeti nacionalnega mandata.

Člen 16 PEU

1. Svet skupaj z Evropskim parlamentom opravlja zakonodajno in proračunsko funkcijo. Opravlja funkcijo oblikovanja politike in usklajevanja v skladu s Pogodbama.

2. Svet sestavlja po en predstavnik vsake države članice na ministrski ravni, pooblaščen za prevzemanje obveznosti v imenu vlade države članice, ki jo predstavlja, in za izvrševanje glasovalne pravice.

3. Svet odloča s kvalificirano večino, če Pogodbi ne določata drugače.

4. Od 1. novembra 2014 je kvalificirana večina najmanj 55 % članov Sveta, ki jo tvori najmanj petnajst članov in ki predstavljajo države članice, ki imajo skupaj najmanj 65 % prebivalstva Unije.

Za manjšino, ki lahko prepreči sprejetje odločitve, so potrebni najmanj štirje člani Sveta, sicer se šteje, da je kvalificirana večina dosežena.

Druge podrobnosti glasovanja s kvalificirano večino so določene v členu 238(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

5. Prehodne določbe o opredelitvi kvalificirane večine, ki se uporabljajo do 31. oktobra 2014, in prehodne določbe, ki se bodo uporabljale med 1. novembrom 2014 in 31. marcem 2017, so vključene v Protokol o prehodni ureditvi.

6. Svet zaseda v različnih sestavah, katerih seznam se sprejme v skladu s členom 236 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Svet za splošne zadeve skrbi za doslednost dela različnih sestav Sveta. Skupaj s predsednikom Evropskega sveta in Komisijo skrbi za pripravo zasedanj Evropskega sveta in nadaljnje ukrepanje.

Svet za zunanje zadeve v skladu s strateškimi smernicami Evropskega sveta oblikuje zunanje delovanje Unije in zagotavlja doslednost ukrepanja Unije.

7. Za pripravo dela Sveta je odgovoren Odbor stalnih predstavnikov vlad držav članic.

8. Svet zaseda javno, ko se posvetuje in glasuje o osnutku zakonodajnega akta. V ta namen ima vsako zasedanje Sveta dva dela, del namenjen posvetovanju o zakonodajnih aktih Unije in del namenjen dejavnostim, ki niso zakonodajne.

9. Sestavam Sveta, razen Svetu za zunanje zadeve, predsedujejo predstavniki držav članic v Svetu po načelu enakopravne rotacije pod pogoji, določenimi v skladu s členom 236 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Člen 17 PEU

1. Komisija spodbuja splošni interes Unije in v ta namen sprejema ustrezne pobude. Skrbi za uporabo Pogodb in ukrepov, ki jih institucije sprejmejo na njihovi podlagi. Skrbi za uporabo prava Unije pod nadzorom Sodišča Evropske unije. Izvršuje proračun in upravlja programe. V skladu s Pogodbama opravlja usklajevalno, izvršilno in upravno funkcijo. Razen pri skupni zunanji in varnostni politiki in v drugih primerih, predvidenih v Pogodbah, zagotavlja zastopanje Unije navzven. Daje pobude za letno in večletno načrtovanje Unije z namenom doseči med-institucionalne sporazume.

2. Če Pogodbi ne določata drugače, se lahko zakonodajni akti Unije sprejemajo le na predlog Komisije. Drugi akti se sprejemajo na predlog Komisije, če je to predvideno v Pogodbah.

3. Mandat Komisije je pet let.

Člani Komisije so izbrani na podlagi svoje splošne usposobljenosti in zavzetosti za Evropo, med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna.

Komisija je pri izvrševanju svojih obveznosti popolnoma neodvisna. Brez poseganja v člen 18(2) člani Komisije ne smejo zahtevati niti sprejemati navodil od posameznih vlad, institucij, organov, uradov ali agencij. Vzdržijo se vsakršnega ravnanja, ki je nezdržljivo z njihovo funkcijo ali opravljanjem njihovih nalog.

4. Komisijo, imenovano med dnem začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe in 31. oktobrom 2014, sestavlja po en državljani vsake države članice, vključno z njenim predsednikom in visokim predstavnikom Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, ki je eden od njenih podpredsednikov.

5. Od 1. novembra 2014 število članov Komisije skupaj z njenim predsednikom in visokim predstavnikom Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ustreza dvema tretjinama števila držav članic, razen če Evropski svet soglasno ne odloči o spremembi tega števila.

Člani Komisije so izbrani med državljani držav članic po sistemu popolnoma enakopravne rotacije med državami članicami, s čimer se izrazi demografski in geografski razpon celote držav članic. Ta sistem soglasno vzpostavi Evropski svet v skladu s členom 244 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

6. Predsednik Komisije:

- a) določa smernice, po katerih Komisija opravlja svoje naloge,
- b) odloča o notranji organizaciji Komisije, s čimer zagotavlja, da deluje usklajeno, učinkovito in kot kolegij,
- c) imenuje podpredsednike med člani Komisije, razen visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko.

Član Komisije odstopi na zahtevo predsednika. Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko na zahtevo predsednika odstopi v skladu s postopkom iz člena 18(1).

7. Ob upoštevanju volitev v Evropski parlament in po opravljenih ustreznih posvetovanjih Evropski svet s kvalificirano večino Evropskemu parlamentu predlaga kandidata za predsednika Komisije. Evropski parlament izvoli tega kandidata z večino svojih članov. Če ta kandidat ne dobi zahtevane večine, Evropski svet v enem mesecu s kvalificirano večino predlaga novega kandidata, ki ga Evropski parlament izvoli po istem postopku.

Svet v medsebojnem soglasju z izvoljenim predsednikom sprejme seznam drugih oseb, ki jih predlaga v imenovanje za člane Komisije. Osebe so izbrane na podlagi predlogov držav članic v skladu z merili iz drugega pododstavka odstavka 3 in drugega pododstavka odstavka 5.

Predsednika, visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko in druge člane Komisije kot kolegij z glasovanjem potrdi Evropski parlament. Na podlagi te potrditve Evropski svet s kvalificirano večino imenuje Komisijo.

8. Komisija je kot kolegij odgovorna Evropskemu parlamentu. Evropski parlament lahko v skladu s členom 234 Pogodbe o delovanju Evropske unije glasuje o predlogu nezaupnice Komisiji. Če je nezaupnica izglasovana, člani Komisije kolektivno odstopijo, visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko pa odstopi s funkcije, ki jo opravlja v Komisiji.

Člen 18 PEU

1. Evropski svet imenuje visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko s kvalificirano večino in s soglasjem predsednika Komisije. Evropski svet lahko zaključi njegov mandat po enakem postopku.

2. Visoki predstavnik vodi skupno zunanjo in varnostno politiko Unije. S svojimi predlogi prispeva k oblikovanju te politike in jo izvaja po pooblastilu Sveta. Enako velja za skupno varnostno in obrambno politiko.

3. Visoki predstavnik predseduje Svetu za zunanje zadeve.

4. Visoki predstavnik je eden od podpredsednikov Komisije. Skrbi za doslednost zunanjega delovanja Unije. V Komisiji je odgovoren za njene obveznosti na področju zunanjih odnosov in za usklajevanje drugih vidikov zunanjega delovanja Unije. Pri izvajanju teh obveznosti v Komisiji, in izključno glede teh obveznosti, visoki predstavnik upošteva postopke, ki urejajo delovanje Komisije, kolikor je to združljivo z odstavkoma 2 in 3.

Člen 19 PEU

1. Sodišče Evropske unije sestavljajo Sodišče, Splošno sodišče in specializirana sodišča. Zagotavlja upoštevanje prava pri razlagi in uporabi Pogodb.

Države članice vzpostavijo pravna sredstva potrebna za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo Unije.

2. Sodišče sestavlja po en sodnik iz vsake države članice. Sodišču pomagajo generalni pravobranilci.

Splošno sodišče ima najmanj po enega sodnika iz vsake države članice.

Sodniki in generalni pravobranilci Sodišča ter sodniki Splošnega sodišča se izberejo med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje iz členov 253 in 254 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Vlade držav članic jih v medsebojnem soglasju imenujejo za dobo šestih let. Sodniki in generalni pravobranilci, ki jim mandat poteče, so lahko ponovno imenovani.

3. Sodišče Evropske unije v skladu z določbami Pogodb:

- a) odloča o tožbah, ki jih vloži država članica, institucija, fizična ali pravna oseba;
- b) na predlog nacionalnih sodišč predhodno odloča o vprašanjih glede razlage prava Unije ali veljavnosti aktov, ki so jih sprejele institucije;
- c) odloča o drugih zadevah, predvidenih v Pogodbah.

Pogodba o delovanju Evropske unije

Člen 2 PDEU

1. Če ima Unija po Pogodbah na določenem področju izključno pristojnost, lahko samo Unija izdaja zakonodajne in sprejema pravno zavezujoče akte; države članice lahko tako ukrepajo same le, če jih Unija za to pooblasti, ali za izvajanje aktov Unije.

2. Če ima Unija po Pogodbah na določenem področju deljeno pristojnost z državami članicami, lahko Unija in države članice na tem področju izdajajo zakonodajne in sprejemajo pravno zavezujoče akte. Države članice izvajajo svojo pristojnost, kolikor Unija svoje pristojnosti ne izvaja. Države članice ponovno izvajajo svojo pristojnost, kolikor se je Unija odločila, da bo svojo pristojnost prenehala izvajati.

3. Države članice usklajujejo svoje ekonomske politike in politike zaposlovanja v okviru ureditev iz te pogodbe, za opredelitev katerih je pristojna Unija.

4. Unija je v skladu z določbami Pogodbe o Evropski uniji pristojna za opredelitev in izvajanje skupne zunanje in varnostne politike, vključno s postopnim oblikovanjem skupne obrambne politike.

5. Unija je na nekaterih področjih in pod pogoji, določenimi s Pogodbama, pristojna za izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov držav članic, ne da bi s tem nadomestila pristojnost držav članic na teh področjih.

Pravno zavezujoči akti Unije, sprejeti na podlagi določb iz Pogodb, ki se nanašajo na ta področja, ne smejo vključevati harmonizacije zakonov in drugih predpisov držav članic.

6. Obseg in načini izvajanja pristojnosti Unije so določeni z ustreznimi določbami za vsako področje iz Pogodb.

Člen 3 PDEU

1. Unija ima izključno pristojnost na naslednjih področjih:

- carinska unija,
- določitev pravil o konkurenci, potrebnih za delovanje notranjega trga,
- monetarna politika držav članic, katerih valuta je euro,
- ohranjanje morskih bioloških virov v okviru skupne ribiške politike,

e) skupna trgovinska politika.

2. Unija ima tudi izključno pristojnost za sklenitev mednarodnega sporazuma, kadar je ta sklenitev predvidena v zakonodajnem aktu Unije ali je potrebna, da se Uniji omogoči izvajanje njene notranje pristojnosti, ali kolikor lahko vpliva na skupna pravila ali spremeni njihovo področje uporabe.

Člen 4 PDEU

1. Unija si deli pristojnost z državami članicami, če ji Pogodbi dodelujeta pristojnost, ki se ne nanaša na področja iz členov 3 in 6.

2. Deljena pristojnost med Unijo in državami članicami velja za naslednja glavna področja:

- notranji trg,
- socialno politiko glede vidikov, opredeljenih v tej pogodbi,
- ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo,
- kmetijstvo in ribištvo, razen ohranjanja morskih bioloških virov,
- okolje,
- varstvo potrošnikov,
- promet,
- vseevropska omrežja,
- energijo,
- območje svobode, varnosti in pravice,
- skupno skrb za varnost na področju javnega zdravja glede vidikov, opredeljenih v tej pogodbi.

3. Na področjih raziskav, tehnološkega razvoja in vesolja ima Unija pristojnost ukrepanja, zlasti za opredelitev in izvajanje programov, ne da bi izvajanje te pristojnosti oviralo države članice pri izvajanju njihovih pristojnosti.

4. Na področjih razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči ima Unija pristojnost ukrepanja in vodenja skupne politike, ne da bi izvajanje te pristojnosti oviralo države članice pri izvajanju njihovih pristojnosti.

Člen 5 PDEU

1. Države članice usklajujejo svoje ekonomske politike znotraj Unije. V ta namen Svet sprejema ukrepe, zlasti širše smernice za te politike.

Za države članice, katerih valuta je euro, se uporabljajo posebne določbe.

2. Unija sprejme ukrepe za zagotovitev usklajevanja politik zaposlovanja držav članic, zlasti z opredelitvijo smernic za te politike.

3. Unija lahko daje pobude za zagotovitev usklajevanja socialnih politik držav članic.

Člen 6 PDEU

Unija je pristojna za izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov držav članic. Takšni ukrepi na evropski ravni se nanašajo na naslednja področja:

- a) varovanje in izboljšanje človekovega zdravja,
- b) industrijo,
- c) kulturo,
- d) turizem,
- e) izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladino in šport,
- f) civilno zaščito,
- g) upravno sodelovanje.

Člen 7 PDEU

Unija skrbi za notranjo usklajenost svojih politik in dejavnosti ob upoštevanju vseh svojih ciljev in v skladu z načelom prenosa pristojnosti.

Člen 8 PDEU

(prejšnji člen 3(2) PES)

V vseh svojih dejavnostih si Unija prizadeva odpraviti neenakosti in spodbujati enakost med moškimi in ženskami.

Člen 9 PDEU

Pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti Unija upošteva zahteve, ki so povezane s spodbujanjem visoke stopnje zaposlenosti, zagotavljanjem ustreznih socialne zaščite, bojem proti socialni izključenosti in visoko stopnjo izobraževanja in usposabljanja ter varovanjem človekovega zdravja.

Člen 10 PDEU

Pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti si Unija prizadeva za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

Člen 11 PDEU

(prejšnji člen 6 PES)

Zahteve varstva okolja je treba vključevati v opredelitve in izvajanje politik in dejavnosti Unije, zlasti zaradi spodbujanja trajnostnega razvoja.

Člen 12 PDEU (prejšnji člen 153(2) PES)

Pri opredeljevanju in izvajanju drugih politik in dejavnosti Unije se upoštevajo zahteve varstva potrošnikov.

Člen 13 PDEU

Pri oblikovanju in izvajanju politik Unije na področju kmetijstva, ribištva, prometa, notranjega trga, raziskav in tehnološkega razvoja ter vesolja Unija in države članice v celoti upoštevajo zahteve po dobrobiti živali kot čutečih bitij, pri čemer spoštujejo zakonodajne ali upravne določbe in ustaljene običaje držav članic zlasti glede verskih obredov, kulturnih tradicij in regionalne dediščine.

Člen 14 PDEU

(prejšnji člen 16 PES)

Brez poseganja v člen 4 Pogodbe o Evropski uniji in člene 93, 106 in 107 te pogodbe ter ob upoštevanju položaja, ki ga imajo službe splošnega gospodarskega pomena v okviru skupnih vrednot Unije, pa tudi njihove vloge pri pospeševanju socialne in teritorialne kohezije, skrbijo Unija in države članice v mejah svojih pristojnosti na področju uporabe Pogodb za to, da takšne službe delujejo na podlagi načel in pogojev, zlasti ekonomskih in finančnih, ki jim omogočajo izpolnjevanje njihovih nalog. Evropski parlament in Svet z uredbami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, določita ta načela in pogoje brez poseganja v pristojnosti držav članic, da v skladu s Pogodbama zagotavljajo in financirajo take službe ter naročajo njihove storitve.

Člen 15 PDEU

(prejšnji člen 255 PES)

1. Institucije, organi, uradi in agencije Unije zaradi spodbujanja dobrega upravljanja in zagotovitve sodelovanja civilne družbe pri svojem delu kar najbolj upoštevajo načelo javnosti delovanja.

2. Evropski parlament zaseda javno, prav tako tudi Svet, ko razpravlja in glasuje o osnutku zakonodajnega akta.

3. Vsi državljani Unije in vse fizične ali pravne osebe s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic imajo pravico dostopa do dokumentov institucij, organov, uradov in agencij Unije, ne glede na nosilec dokumenta ob upoštevanju načel in pogojev, ki naj se določijo v skladu s tem odstavkom.

Splošna načela in omejitve iz razlogov javnega ali zasebnega interesa, ki veljajo za to pravico dostopa do dokumentov, določita Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku z uredbami. Vsaka institucija, organ, urad ali agencija zagotavlja preglednost svojega dela in v svojem poslovniku predpiše posebne določbe glede dostopa do njenih dokumentov v skladu z uredbami iz drugega pododstavka.

Sodišče Evropske unije, Evropska centralna banka in Evropska investicijska banka upoštevajo ta odstavek le pri izvajanju svojih upravnih nalog.

Evropski parlament in Svet zagotovita javni dostop do dokumentov, ki se nanašajo na zakonodajne postopke v skladu s pogoji, določenimi v uredbah iz drugega pododstavka.

Člen 16 PDEU (prejšnji člen 286 PES)

1. Vsakdo ima pravico do varstva osebnih podatkov, ki se nanašajo nanj.
2. Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku določata pravila o varstvu fizičnih oseb pri obdelavi osebnih podatkov s strani institucij, organov, uradov in agencij Unije ter držav članic v okviru dejavnosti s področja uporabe prava Unije, in o prostem pretoku takih podatkov. Upoštevanje teh pravil nadzirajo neodvisni organi.

Pravila, sprejeta na podlagi tega člena, ne posegajo v posebna pravila iz člena 39 Pogodbe o Evropski uniji.

Člen 17 PDEU

1. Unija spoštuje status, ki ga cerkve in verska združenja ali skupnosti uživajo v državah članicah po nacionalnem pravu, in ne posega vanj.
2. Enako Unija spoštuje status svetovnonazorskih in nekonfesionalnih organizacij po nacionalnem pravu.
3. Unija tem cerkvam in organizacijam priznava njihovo identiteto in poseben prispevek ter z njimi vzdržuje odprt, pregleden in reden dialog.

Člen 223 PDEU (prejšnji člen 190 (4) in (5) PES)

1. Evropski parlament pripravi predlog določb, potrebnih za volitve svojih članov s splošnim in neposrednim glasovanjem po enotnem postopku v vseh državah članicah ali v skladu z načeli, ki so skupna vsem državam članicam.

Svet po posebnem zakonodajnem postopku in po odobritvi Evropskega parlamenta, ki odloča z večino svojih članov, soglasno sprejme potrebne določbe. Te določbe začnejo veljati, ko jih države članice potrdijo v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

2. Evropski parlament na lastno pobudo z uredbami, sprejetimi po posebnem zakonodajnem postopku, po pridobitvi mnenja Komisije in z odobritvijo Sveta, določi pravila in splošne pogoje za opravljanje nalog svojih članov. Za sprejetje vseh pravil ali pogojev, ki se nanašajo na obdavčitev članov ali nekdanjih članov, je potrebna soglasna odločitev Sveta.

Člen 224 PDEU (prejšnji člen 191, drugi odstavek PES)

Z uredbami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, Evropski parlament in Svet pripravita predpise o političnih strankah na evropski ravni iz člena 10(4) Pogodbe o Evropski uniji in zlasti pravila, ki se nanašajo na njihovo financiranje.

Člen 225 PDEU (prejšnji člen 192, drugi odstavek PES)

Evropski parlament lahko z večino svojih članov od Komisije zahteva predložitev ustreznih predlogov glede vprašanj, o katerih meni, da je za izvajanje Pogodb treba sprejeti akt Unije. Če Komisija ne predloži predloga, o razlogih obvesti Evropski parlament.

Člen 226 PDEU (prejšnji člen 193 PES)

Brez poseganja v pristojnosti, dodeljene s Pogodbama drugim institucijam, organom, uradom ali agencijam, lahko Evropski parlament pri izpolnjevanju svojih nalog na zahtevo četrtine svojih članov ustanovi začasni preiskovalni odbor zaradi preverjanja domnevnih kršitev ali nepravilnosti pri izvajanju zakonodaje Unije, razen tedaj ko domnevna dejanja preiskuje sodišče in dokler je primer še v sodnem postopku.

Začasni preiskovalni odbor ob predložitvi svojega poročila preneha obstajati.

Podrobne določbe o uresničevanju pravice do preiskave določi Evropski parlament na lastno pobudo z uredbami, sprejetimi po posebnem zakonodajnem postopku, in po odobritvi Sveta in Komisije.

Člen 227 PDEU (prejšnji člen 194 PES)

Vsi državljani Unije in vse fizične ali pravne osebe s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic imajo pravico, da samostojno ali skupaj z drugimi državljani ali osebami naslovijo na Evropski parlament peticijo glede vprašanj, ki sodijo na področje delovanja Unije in ki jih neposredno zadevajo.

Člen 228 PDEU (prejšnji člen 195 PES)

1. Evropski parlament izvoli evropskega varuha človekovih pravic, ki je pooblaščen za sprejemanje pritožb državljanov Unije ali fizičnih ali pravnih oseb s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic glede nepravilnosti pri dejavnostih institucij, organov, uradov ali agencij Unije razen Sodišča Evropske unije pri opravljanju njegove sodne funkcije. Te pritožbe preuči in o njih pripravi poročilo.

V skladu s svojimi nalogami varuh človekovih pravic opravlja na lastno pobudo ali na podlagi pritožb, predloženih neposredno ali prek člana Evropskega parlamenta, poizvedbe, ki so po njegovem mnenju utemeljene, kar pa ne velja za domnevna dejanja, ki so ali so bila predmet sodnega postopka. Kadar varuh človekovih pravic ugotovi nepravilnost, predloži zadevo zadevni instituciji, organu, uradu ali agenciji, ki ima na voljo tri mesece, da ga obvesti o svojem stališču. Varuh človekovih pravic nato pošlje poročilo Evropskemu parlamentu in zadevni instituciji, organu, uradu ali agenciji. Oseba, ki je vložila pritožbo, se obvesti o izidu poizvedb.

Varuh človekovih pravic predloži Evropskemu parlamentu letno poročilo o izidu svojih poizvedb.

2. Varuh človekovih pravic je izvoljen po vsakih volitvah v Evropski parlament za mandatno dobo parlamenta. Lahko je ponovno imenovan.

Varuha človekovih pravic lahko na zahtevo Evropskega parlamenta razreši Sodišče, če ne izpolnjuje več pogojev za opravljanje svojih nalog ali če je zagrešil hujšo kršitev.

3. Varuh človekovih pravic je pri opravljanju svojih nalog popolnoma neodvisen. Med opravljanjem teh nalog ne sme zahtevati ali sprejemati nikakršnih navodil katere koli vlade, institucije, organa, urada ali agencije. Varuh človekovih pravic med svojim mandatom ne sme opravljati nobene druge poklicne dejavnosti, bodisi pridobitne ali nepridobitne.

4. Evropski parlament na lastno pobudo z uredbami, sprejetimi po posebnem zakonodajnem postopku, po pridobitvi mnenja Komisije in odobritve Sveta, določi pravila in splošne pogoje za opravljanje nalog varuha človekovih pravic.

Člen 229 PDEU (prejšnji člen 196 PES)

Evropski parlament ima letna zasedanja. Sestane se brez posebnega sklica drugi torek v marcu.

Evropski parlament se lahko na zahtevo večine svojih članov ali na zahtevo Sveta oziroma Komisije sestane na izrednem zasedanju.

Člen 230 PDEU (prejšnji člen 197, drugi, tretji in četrti odstavek PES)

Komisija se lahko udeležuje vseh sej in lahko zahteva besedo.

Komisija ustno ali pisno odgovarja na vprašanja, ki ji jih postavi Evropski parlament ali njegovi člani.

Evropski svet in Svet dobita besedo v Evropskem parlamentu pod pogoji, določenimi v poslovniki Evropskega sveta in Sveta.

Člen 231 PDEU (prejšnji člen 198 PES)

Razen če Pogodbi ne določata drugače, Evropski parlament odloča z večino oddanih glasov.

Sklepčnost se določi s poslovníkom.

Člen 232 PDEU (prejšnji člen 199 PES)

Evropski parlament sprejme svoj poslovnik z večino svojih članov.

Zapisniki razprav Evropskega parlamenta se objavijo v skladu s Pogodbama in s tem poslovníkom.

Člen 233 PDEU (prejšnji člen 200 PES)

Evropski parlament na javni seji razpravlja o letnem splošnem poročilu, ki mu ga predloži Komisija.

Člen 234 PDEU (prejšnji člen 201 PES)

Če je vložen predlog nezaupnice o delu Komisije, sme Evropski parlament o njem glasovati šele po izteku treh dni po vložitvi, glasovanje pa mora biti javno.

Če je predlog nezaupnice sprejet z dvotretjinsko večino oddanih glasov, kar predstavlja večino članov Evropskega parlamenta, člani Komisije kolektivno odstopijo, visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko pa odstopi s funkcije, ki jo opravlja v okviru Komisije. Do zamenjave v skladu s členom 17 Pogodbe o Evropski uniji ohranijo položaj in opravljajo tekoče posle. V tem primeru mandat članov Komisije, ki so imenovani kot zamenjava, poteče z datumom, s katerim bi potekel mandat članom Komisije, ki so kolektivno odstopili.

Člen 235 PDEU

1. Pri glasovanju se lahko na vsakega člana Evropskega sveta prenese glasovalna pravica največ enega drugega člana.

Člen 16(4) Pogodbe o Evropski uniji in člen 238(2) te pogodbe se uporabljata za Evropski svet, kadar odloča s kvalificirano večino. Kadar Evropski svet odloča z glasovanjem, njegov predsednik in predsednik Komisije ne glasujeta.

Vzdržani glasovi navzočih ali zastopanih članov Evropskemu svetu ne preprečujejo sprejetja aktov, za katere se zahteva soglasje.

2. Predsednik Evropskega parlamenta je lahko povabljen k besedi pred Evropskim svetom.

3. Evropski svet z navadno večino odloča o postopkovnih vprašanjih in sprejetju poslovnika.

4. Evropskemu svetu pomaga generalni sekretariat Sveta.

Člen 236 PDEU

Evropski svet s kvalificirano večino sprejme:

- a) Sklep o določitvi seznama sestav Sveta, razen Sveta za splošne zadeve in Sveta za zunanje zadeve iz člena 16(6) Pogodbe o Evropski uniji;
- b) Sklep o predsedovanju sestavam Sveta, razen Svetu za zunanje zadeve iz člena 16(9) Pogodbe o Evropski uniji.

Člen 237 PDEU (prejšnji člen 204 PES)

Svet se sestane, ko ga skliče predsednik na lastno pobudo ali na zahtevo enega od njegovih članov ali Komisije.

Člen 238 PDEU (prejšnji člen 205(1) in (2) PES)

1. Kadar Svet odloča z navadno večino, odloča z večino svojih članov.

2. Z odstopanjem od člena 16(4) Pogodbe o Evropski uniji je od 1. novembra 2014 in ob upoštevanju določb iz Protokola o prehodni ureditvi, kadar Svet ne odloča na predlog Komisije ali visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, kvalificirana večina najmanj 72 % članov Sveta, ki predstavljajo države članice, ki imajo skupaj najmanj 65 % prebivalstva Unije.

3. Od 1. novembra 2014 in ob upoštevanju določb iz Protokola o prehodni ureditvi se v primerih, ko v skladu z uporabo Pogodb ne glasujejo vsi člani Sveta, kvalificirana večina opredeli na naslednji način:

- a) kvalificirana večina je najmanj 55 % članov Sveta, ki predstavljajo udeležene države članice, ki imajo skupaj najmanj 65 % prebivalstva teh držav.
- b) Manjšina, ki lahko prepreči sprejetje odločitev, mora vključevati najmanj minimalno število članov Sveta, ki predstavljajo več kot 35 % prebivalstva udeleženih držav članic, in dodatnega člana, sicer se šteje, da je kvalificirana večina dosežena;
- c) z odstopanjem od točke (a), ko Svet ne odloča na predlog Komisije ali visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, je zahtevana kvalificirana večina najmanj 72 % članov Sveta, ki predstavljajo udeležene države članice, ki imajo skupaj najmanj 65 % prebivalstva teh držav.

4. Vzdržani glasovi navzočih ali zastopanih članov Svetu ne preprečujejo sprejetja odločitev, za katere se zahteva soglasje.

Člen 239 PDEU (prejšnji člen 206 PES)

Pri glasovanju se lahko na vsakega člana Sveta prenese glasovalna pravica največ enega od drugih članov.

Člen 240 PDEU (prejšnji člen 207 PES)

1. Za pripravo dela Sveta in za izvajanje nalog, ki mu jih dodeli Svet je odgovoren odbor, ki ga sestavljajo stalni predstavniki vlad držav članic. Odbor lahko v primerih, predvidenih v poslovniku Sveta, sprejema postopkovne sklepe.

2. Svetu pomaga generalni sekretariat pod vodstvom generalnega sekretarja, ki ga imenuje Svet.

Svet z navadno večino odloča o organizaciji generalnega sekretariata.

3. Svet z navadno večino odloča o postopkovnih vprašanjih in sprejetju poslovnika.

Člen 241 PDEU (prejšnji člen 208 PES)

Svet z navadno večino lahko od Komisije zahteva, da zanj pripravi vse študije, ki so po njegovem mnenju potrebne za doseganje skupnih ciljev, in da mu predloži ustrezne predloge. Če Komisija ne predloži predloga, o razlogih za to obvesti Svet.

Člen 242 PDEU (prejšnji člen 209 PES)

Svet z navadno večino po posvetovanju s Komisijo določi pravila, ki urejajo delovanje odborov, predvidenih v Pogodbah.

Člen 243 PDEU (prejšnji člen 210 PES)

Svet določi plače, nadomestila in pokojnine predsednika Evropskega sveta, predsednika Komisije, visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, članov Komisije, predsednikov, članov in sodnih tajnikov Sodišča Evropske unije ter generalnega sekretarja Sveta. Prav tako določi druga izplačila, ki se nakazujejo kot osebni prejemki.

Člen 244 PDEU

Člani Komisije so v skladu s členom 17(5) Pogodbe

o Evropski uniji izbrani po sistemu rotacije, ki ga soglasno vzpostavi Svet in temelji na naslednjih načelih:

- a) države članice so pri določanju vrstnega reda in trajanja mandatov njihovih državljanov kot članov Komisije obravnavane popolnoma enakopravno; posledično razlika med skupnim številom mandatov, ki jih imajo državljani dveh poljubnih držav članic, nikoli ne sme biti več kot eden;

- b) ob upoštevanju točke (a) je vsaka zaporedna Komisija sestavljena tako, da se zadovoljivo izrazi demografski in geografski razpon celote držav članic.

Člen 245 PDEU
(prejšnji člen 213 PES)

Člani Komisije se vzdržijo vseh dejanj, ki so nezdržljiva z naravo njihove funkcije. Države članice spoštujejo njihovo neodvisnost in ne poskušajo vplivati nanje pri opravljanju njihovih nalog.

Člani Komisije med svojim mandatom ne smejo opravljati nobene druge poklicne dejavnosti, bodisi pridobitne ali nepridobitne. Ob prevzemu svojih nalog se slovesno obvežejo, da bodo med svojim mandatom in po njegovem izteku spoštovali iz mandata izhajajoče obveznosti, zlasti dolžnost, da bodo po izteku mandata pri sprejemanju določenih imenovanj ali ugodnosti ravnali pošteno in diskretno. Ob kršitvi teh obveznosti lahko Sodišče na predlog Sveta z navadno večino ali Komisije zadevnega člana glede na okoliščine razreši v skladu s členom 247 ali mu odvzame pravico do pokojnine ali namesto nje odobrenih ugodnosti.

Člen 246 PDEU
(prejšnji člen 215 PES)

Razen ob redni zamenjavi ali smrti dolžnosti člana Komisije prenehajo z njegovim odstopom ali razrešitvijo.

Mesto, ki se izprazni zaradi odstopa, razrešitve ali smrti člana, se za preostanek njegovega mandata zapolni z novim članom z istim državljanstvom, ki ga imenuje Svet v medsebojnem soglasju s predsednikom Komisije, po posvetovanju z Evropskim parlamentom in v skladu z merili iz drugega pododstavka člena 17(3) Pogodbe o Evropski uniji.

Svet lahko na predlog predsednika Komisije soglasno odloči, da takšnega mesta ni treba zapolniti, zlasti če je preostanek mandata člana kratek.

Predsednik je ob odstopu, razrešitvi ali smrti nadomeščen za preostanek svojega mandata. Pri tem se uporabi postopek iz člena 17(7) Pogodbe o Evropski uniji.

Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko se ob odstopu, razrešitvi ali smrti nadomesti za preostanek svojega mandata v skladu s členom 18(1) Pogodbe o Evropski uniji.

Pri prostovoljnem odstopu vseh članov Komisije ti do zamenjave ohranijo položaj in opravljajo tekoče posle v preostanku svojega mandata v skladu s členom 17 Pogodbe o Evropski uniji.

Člen 247 PDEU
(prejšnji člen 216 PES)

Če katerikoli član Komisije ne izpolnjuje več pogojev za opravljanje svojih dolžnosti ali če je zagrešil hujšo kršitev,

ga lahko Sodišče na predlog Sveta z navadno večino ali Komisije razreši.

Člen 248 PDEU
(prejšnji člen 217(2) PES)

Predsednik Komisije v skladu s členom 18(4) Pogodbe o Evropski uniji in brez poseganja v člen 17(6) navedene pogodbe razporedi obveznosti Komisije in jih dodeli članom. Predsednik lahko te obveznosti med mandatom Komisije prerazporedi. Člani Komisije izvajajo naloge, ki jim jih je dodelil predsednik, pod njegovim vodstvom.

Člen 249 PDEU
(prejšnji člen 218(2) in 212 PES)

1. Komisija sprejme svoj poslovnik, da bi zagotovila skladnost svojega delovanja in delovanja svojih služb. Zagotovi objavo tega poslovnika.

2. Komisija vsako leto najpozneje en mesec pred začetkom zasedanja Evropskega parlamenta objavi splošno poročilo o dejavnostih Unije.

Člen 250 PDEU
(prejšnji člen 219 PES)

Komisija odloča z večino svojih članov.

Sklepčnost se določi s poslovníkom.

Člen 251 PDEU
(prejšnji člen 221 PES)

Sodišče zaseda v senatih ali v velikem senatu, v skladu s pravili, ki so v ta namen določena v statutu Sodišča Evropske unije.

Če statut tako predvideva, lahko Sodišče zaseda tudi na občni seji.

Člen 252 PDEU
(prejšnji člen 222 PES)

Sodišču pomaga osem generalnih pravobranilcev. Svet lahko na zahtevo Sodišča soglasno poveča število generalnih pravobranilcev.

Dolžnost generalnega pravobranilca je, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih je v skladu s statutom Sodišča Evropske unije zahtevano njegovo sodelovanje.

Člen 253 PDEU
(prejšnji člen 223 PES)

Sodniki in generalni pravobranilci Sodišča so izbrani med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki so ustrezno usposobljene za imenovanje na najvišje sodniške položaje v svojih državah ali ki so priznani pravniki; vlade držav članic jih v medsebojnem soglasju imenujejo za dobo šestih let po posvetovanju z odborom iz člena 255.

Vsaka tri leta se izvede delna zamenjava sodnikov in generalnih pravobranilcev v skladu s pogoji, določenimi v statutu Sodišča Evropske unije.

Sodniki izmed sebe izvolijo predsednika Sodišča za dobo treh let. Lahko je ponovno izvoljen.

Sodniki in generalni pravobranilci, ki jim poteče mandat, so lahko ponovno imenovani.

Sodišče imenuje svojega sodnega tajnika in določi pravila, ki urejajo njegov položaj.

Sodišče sprejme svoj poslovnik. Ta poslovnik mora odobriti Svet.

Člen 254 PDEU (prejšnji člen 224 PES)

Število sodnikov Splošnega sodišča določa statut Sodišča Evropske unije. V statutu je lahko predvideno, da Splošnemu sodišču pomagajo generalni pravobranilci.

Člani Splošnega sodišča so izbrani med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje na visoke sodniške položaje. Vlade držav članic jih v medsebojnem soglasju imenujejo za dobo šestih let po posvetovanju z odborom iz člena 255. Članstvo se delno obnavlja vsaka tri leta. Člani, ki jim mandat poteče, so lahko ponovno imenovani.

Sodniki izmed sebe izvolijo predsednika Splošnega sodišča za mandat treh let. Lahko je ponovno izvoljen.

Splošno sodišče imenuje svojega sodnega tajnika in določi pravila, ki urejajo njegov položaj.

Splošno sodišče sprejme svoj poslovnik v soglasju s Sodiščem. Ta poslovnik mora odobriti Svet.

Če statut Sodišča Evropske unije ne določa drugače, se za Splošno sodišče uporabljajo določbe Pogodb, ki se nanašajo na Sodišče.

Člen 255 PDEU

Preden vlade držav članic imenujejo kandidate v skladu s členoma 253 in 254, se oblikuje odbor, ki da mnenje o ustreznosti kandidatov za opravljanje nalog sodnika in generalnega pravobranilca Sodišča in Splošnega sodišča.

Odbor sestavlja sedem oseb, izbranih med nekdanjimi člani Sodišča in Splošnega sodišča, člani najvišjih nacionalnih sodišč in priznanimi pravniki, od katerih enega predlaga Evropski parlament. Svet sprejme sklep, s katerim določi pravila delovanja odbora, in sklep o imenovanju njegovih članov. Odloča na pobudo predsednika Sodišča.

Člen 256 PDEU (prejšnji člen 225 PES)

1. Splošno sodišče je pristojno za obravnavanje in odločanje na prvi stopnji o tožbah ali postopkih iz

členov 263, 265, 268, 270 in 272, razen o tistih, ki so dodeljeni specializiranemu sodišču, ustanovljenemu po členu 257, in tistih, ki so v statutu pridržani za Sodišče. Statut lahko predvidi, da ima Splošno sodišče pristojnost za druge vrste tožb ali postopkov.

Zoper odločitev Splošnega sodišča iz tega odstavka se lahko vložijo pritožbe na Sodišče zgolj glede pravnih vprašanj ter v skladu s pogoji in v mejah, določenih v statutu.

2. Splošno sodišče je pristojno za obravnavanje in odločanje o tožbah ali postopkih, sproženih proti odločitvam specializiranih sodišč.

Sodišče lahko izjemoma preverja odločitve Splošnega sodišča, sprejete po tem odstavku, pod pogoji in v mejah, določenih v statutu, če obstaja resno tveganje, da bosta prizadeti enotnost ali doslednost prava Unije.

3. Splošno sodišče je pristojno za obravnavanje in odločanje o vprašanjih, predloženih v predhodno odločanje v skladu s členom 267, na posebnih področjih, določenih s statutom.

Če Splošno sodišče meni, da je glede neke zadeve potrebna načelna odločitev, ki bi lahko prizadela enotnost ali doslednost prava Unije, lahko zadevo preda v odločanje Sodišču.

Sodišče lahko izjemoma preverja odločitve Splošnega sodišča glede vprašanj, predloženih v predhodno odločanje, pod pogoji in v mejah, določenih v statutu, če obstaja resno tveganje, da bosta prizadeti enotnost ali doslednost prava Unije.

Člen 257 PDEU (prejšnji člen 225a PES)

Evropski parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku ustanovita specializirana sodišča, dodana Splošnemu sodišču, pristojna za obravnavanje in odločanje na prvi stopnji o nekaterih vrstah tožb na posebnih področjih. Evropski parlament in Svet odločata z uredbami, sprejetimi bodisi na predlog Komisije po posvetovanju s Sodiščem ali na zahtevo Sodišča po posvetovanju s Komisijo.

Uredba o ustanovitvi specializiranega sodišča določa pravila o sestavi tega sodišča in obsegu nanj prenesene pristojnosti.

Zoper odločitev specializiranih sodišč se lahko vložijo pritožbe na Splošno sodišče zgolj glede pravnih vprašanj ali, če je to predvideno v uredbi o ustanovitvi specializiranega sodišča, tudi glede vprašanj dejanskega stanja.

Člani specializiranih sodišč so izbrani med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje na sodniške položaje. Svet jih imenuje soglasno.

Specializirana sodišča sprejmejo svoj poslovnik v soglasju s Sodiščem. Ta poslovnik mora odobriti Svet.

Če uredba o ustanovitvi specializiranega sodišča ne določa drugače, se za specializirana sodišča uporabljajo določbe Pogodb, ki se nanašajo na Sodišče Evropske unije, in določbe statuta Sodišča Evropske unije. Naslov I in člen 64 statuta se v vsakem primeru uporabljata za specializirana sodišča.

Člen 258 PDEU (prejšnji člen 226 PES)

Če Komisija meni, da katera od držav članic ni izpolnila neke obveznosti iz Pogodb, poda o zadevi obrazloženo mnenje, potem ko je tej državi omogočila, da predloži svoje pripombe.

Če zadevna država ne ravna v skladu z mnenjem v roku, ki ga določi Komisija, lahko slednja zadevo predloži Sodišču Evropske unije.

Člen 259 PDEU (prejšnji člen 227 PES)

Država članica, ki meni, da druga država članica ni izpolnila neke obveznosti iz Pogodb, lahko zadevo predloži Sodišču Evropske unije.

Preden država članica vloži tožbo proti drugi državi članici zaradi domnevne kršitve obveznosti iz Pogodb, mora zadevo predložiti Komisiji.

Komisija poda obrazloženo mnenje, potem ko je bila obema državama dana možnost, da se v kontradiktornem postopku ustno in pisno izrečeta.

Če Komisija v treh mesecih po datumu vložitve zadeve ne da svojega mnenja, to ni ovira, da zadeva ne bi bila predložena Sodišču.

Člen 260 PDEU (prejšnji člen 228 PES)

1. Če Sodišče Evropske unije ugotovi, da katera od držav članic ni izpolnila neke obveznosti iz Pogodb, mora ta država sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe Sodišča.

2. Če Komisija meni, da zadevna država članica ni sprejela potrebnih ukrepov za izvršitev sodbe Sodišča, lahko pred Sodiščem vloži tožbo, potem ko je tej državi omogočila, da predloži svoje pripombe. Pri tem določi višino pavšalnega zneska ali denarne kazni, ki naj jo plača zadevna država članica in ki je po njenem mnenju primerna glede na okoliščine zadeve.

Če Sodišče ugotovi, da zadevna država članica ni izvršila njegove sodbe, ji lahko naloži plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni.

Ta postopek ne posega v člen 259.

3. Če Komisija pred Sodiščem vloži tožbo v skladu s členom 258, ker zadevna država članica ni izpolnila

obveznosti o obvestilu glede ukrepov o prenosu direktive, sprejete v skladu z zakonodajnim postopkom, lahko Komisija, kadar meni, da je ustrezno, določi višino pavšalnega zneska ali denarne kazni, ki jo šteje za ustrezno v danih okoliščinah in katero naj zadevna država članica plača.

Če Sodišče ugotovi kršitev lahko naloži zadevni državi članici plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni, ki ne presega zneska, ki ga je določila Komisija. Obveznost plačila učinkuje od dneva, ki ga Sodišče določi v svoji sodbi.

Člen 261 PDEU (prejšnji člen 229 PES)

Z uredbami, ki jih v skladu z določbami Pogodb sprejemata Evropski parlament in Svet skupaj in ki jih sprejema Svet sam, se lahko Sodišču Evropske unije dodeli neomejena pristojnost glede kazni, predvidenih v teh uredbah.

Člen 262 PDEU (prejšnji člen 229a PES)

Svet lahko brez poseganja v druge določbe Pogodb, v obsegu, ki ga bo določil, po posebnem zakonodajnem postopku po posvetovanju z Evropskim parlamentom soglasno sprejme določbe za dodelitev pristojnosti Sodišču Evropske unije v sporih, ki se nanašajo na uporabo aktov, sprejetih na podlagi Pogodb, ki uvajajo evropske pravice intelektualne lastnine. Te določbe začnejo veljati, ko jih države članice potrdijo v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

Člen 263 PDEU (prejšnji člen 230 PES)

Sodišče Evropske unije nadzira zakonitost zakonodajnih aktov, ter aktov Sveta, Komisije in Evropske centralne banke razen priporočil in mnenj, pa tudi zakonitost aktov Evropskega parlamenta in Evropskega sveta s pravnim učinkom za tretje osebe. Nadzira tudi zakonitost aktov organov, uradov ali agencij Unije s pravnim učinkom za tretje osebe.

V ta namen je Sodišče pristojno za odločanje o tožbah, ki jih vloži država članica, Evropski parlament, Svet ali Komisija zaradi nepristojnosti, bistvene kršitve postopka, kršitve Pogodb ali katerega koli pravnega pravila, ki se nanaša na njuno uporabo, ali zaradi zlorabe pooblastil.

Sodišče je pod enakimi pogoji pristojno za tožbe, ki jih zaradi varovanja svojih prerogativ vložijo Računsko sodišče, Evropska centralna banka in Odbor regij.

Fizične ali pravne osebe lahko pod pogoji iz prvega in drugega odstavka vložijo tožbe zoper nanje naslovljene akte ali zoper akte, ki se nanje neposredno in posamično nanašajo, in zoper predpise, ki se nanje neposredno nanašajo, a ne potrebujejo izvedbenih ukrepov.

V aktih o ustanovitvi organov, uradov in agencij Unije se lahko določijo posebni pogoji in podrobnosti glede tožb

fizičnih ali pravnih oseb zoper akte teh organov, uradov ali agencij, ki imajo zanje pravni učinek.

Postopki iz tega člena se glede na posamezni primer sprožijo v dveh mesecih od objave akta ali njegovega uradnega obvestila tožniku, če tega ni bilo, pa od dneva, ko je zanj izvedel.

Člen 264 PDEU (prejšnji člen 231 PES)

Če je tožba utemeljena, Sodišče Evropske unije razglasi zadevni akt za ničnega.

Vendar če Sodišče razglasi akt za ničnega, določi, če meni, da je to potrebno, tiste njegove učinke, ki jih je treba šteti za dokončne.

Člen 265 PDEU (prejšnji člen 232 PES)

Če Evropski parlament, Evropski svet, Svet, Komisija ali Evropska centralna banka z opustitvijo ukrepanja krši Pogodbi, lahko države članice in druge institucije Unije vložijo pri Sodišču Evropske unije tožbo za ugotovitev kršitve. Ta člen se pod enakimi pogoji uporablja tudi za organe, urade in agencije Unije zaradi opustitve ukrepanja.

Tožba je dopustna le, če je bila zadevna institucija, organ, urad ali agencija predhodno pozvana k ukrepanju. Če v dveh mesecih po tem pozivu zadevna institucija, organ, urad ali agencija ne oblikuje svojega stališča, se lahko tožba vložijo v nadaljnjih dveh mesecih.

Fizične ali pravne osebe se lahko pod pogoji, določenimi v prejšnjih odstavkih, pritožijo pri Sodišču glede tega, da neka institucija, organ, urad ali agencija Unije nanje ni naslovila nobenega drugega akta razen priporočila ali mnenja.

Člen 266 PDEU (prejšnji člen 233 PES)

Institucija, organ, urad ali agencija, katere akt je bil razglašen za ničnega ali ki je z opustitvijo ukrepanja kršila Pogodbi, mora sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe Sodišča Evropske unije.

Ta obveznost ne vpliva na obveznosti, ki lahko izhajajo iz uporabe drugega odstavka člena 340.

Člen 267 PDEU (prejšnji člen 234 PES)

Sodišče Evropske unije je pristojno za predhodno odločanje o vprašanih glede:

- a) razlage Pogodb;
- b) veljavnosti in razlage aktov institucij, organov, uradov ali agencij Unije.

Kadar se takšno vprašanje postavi kateremu koli sodišču države članice in če to sodišče meni, da je treba glede

vprašanja sprejeti odločitev, ki mu bo omogočila izreči sodbo, lahko to vprašanje predloži v odločanje Sodišču.

Kadar je takšno vprašanje postavljeno v postopku, ki teče pred sodiščem države članice, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, je to sodišče dolžno predložiti zadevo Sodišču.

Kadar je takšno vprašanje postavljeno v postopku, ki teče pred sodiščem države članice glede osebe, ki ji je odvzeta prostost, Sodišče odloča v najkrajšem možnem roku.

Člen 268 PDEU (prejšnji člen 235 PES)

Sodišče Evropske unije je pristojno v sporih glede nadomestila škode, ki ga predvidevata drugi in tretji odstavek člena 340.

Člen 269 PDEU

Sodišče je pristojno za odločanje o zakonitosti aktov, ki jih sprejmeta Evropski svet ali Svet na podlagi člena 7 Pogodbe o Evropski uniji, samo na predlog države članice, ki jo zadeva ugotovitev Evropskega sveta ali Sveta, in samo v zvezi s postopkovnimi določbami navedenega člena.

Takšen predlog mora biti vložen v enem mesecu od dneva take ugotovitve. Sodišče odloči v enem mesecu od datuma tega predloga.

Člen 270 PDEU (prejšnji člen 236 PES)

Sodišče Evropske unije je v mejah in pod pogoji, ki so določeni v kadrovskih predpisih za uradnike ali v pogojih za zaposlitev drugih uslužbencev Unije, pristojno za vse spore med Unijo in njenimi uslužbenci.

Člen 271 PDEU (prejšnji člen 237 PES)

Sodišče Evropske unije je v mejah, določenih v nadaljevanju Pogodb, pristojno v sporih glede:

- a) izpolnjevanja obveznosti držav članic v skladu s statutom Evropske investicijske banke. V tej zvezi ima svet direktorjev banke pooblastila, dodeljena Komisiji v skladu s členom 258;
- b) ukrepov, ki jih je sprejel svet guvernerjev Evropske investicijske banke. V tej zvezi lahko vsaka država članica, Komisija ali svet direktorjev banke sproži postopek v skladu s pogoji iz člena 263;
- c) ukrepov, ki jih je sprejel svet direktorjev Evropske investicijske banke. Postopke zoper takšne ukrepe lahko sprožijo samo države članice ali Komisija pod pogoji iz člena 263 in le zaradi neupoštevanja postopka, predvidenega v členu 19(2), (5), (6) in (7) statuta banke;
- d) izpolnjevanja obveznosti nacionalnih centralnih bank v skladu s Pogodbama in statutom ESCB in ECB. V tej zvezi so pooblastila Sveta guvernerja

Evropske centralne banke nasproti nacionalnim centralnim bankam enaka pooblastilom, ki so bila dodeljena Komisiji nasproti državam članicam v skladu s členom 258. Če Sodišče ugotovi, da neka nacionalna centralna banka ni izpolnila ene od obveznosti iz Pogodb, mora ta banka sprejeti potrebne ukrepe za izvršitev sodbe Sodišča.

Člen 272 PDEU
(prejšnji člen 238 PES)

Sodišče Evropske unije je pristojno za izrekanje sodb na podlagi arbitražne klavzule v pogodbah, ki jih sklene Unija ali ki so sklenjene v njenem imenu, ne glede na to, ali jih ureja javno ali zasebno pravo.

Člen 273 PDEU
(prejšnji člen 239 PES)

Sodišče je pristojno v vseh sporih med državami članicami, ki se nanašajo na predmet Pogodb, če je bil spor predložen Sodišču v skladu s posebnim sporazumom med strankami.

Člen 274 PDEU
(prejšnji člen 240 PES)

Spori, v katerih je ena od strank Unija, niso izvzeti iz pristojnosti sodišč držav članic, razen kjer je bila pristojnost s Pogodbama dodeljena Sodišču Evropske unije.

Člen 275 PDEU

Sodišče Evropske unije ni pristojno za določbe v zvezi s skupno zunanjo in varnostno politiko in akte, sprejete na njihovi podlagi.

Vendar je Sodišče pristojno za nadzor spoštovanja člena 40 Pogodbe o Evropski uniji in za odločanje o tožbah, vloženih v skladu s pogoji četrtega pododstavka člena 263 te pogodbe, v katerih se nadzira zakonitost sklepov, ki predvidevajo omejevalne ukrepe proti fizičnim ali pravnim osebam, ki jih je Svet sprejel na podlagi poglavja 2 naslova V Pogodbe o Evropski uniji.

Člen 276 PDEU

Pri izvajanju pristojnosti glede določb poglavij 4 in 5 poglavja V tretjega dela glede območja svobode, varnosti in pravice Sodišče Evropske unije ni pristojno za preverjanje veljavnosti ali sorazmernosti ukrepov policije ali drugih organov kazenskega pregona države članice ali za odločanje o izpolnjevanju obveznosti držav članic glede vzdrževanja javnega reda in varovanja notranje varnosti.

Člen 277 PDEU
(prejšnji člen 241 PES)

Ne glede na iztek roka iz šestega odstavka člena 263 lahko vsaka stranka v sporu, v katerem gre za pravni akt, ki se splošno uporablja in ga je sprejela institucija, organ, urad ali agencija Unije, pred Sodiščem Evropske unije uveljavlja, da se ta akt iz razlogov, navedenih v drugem odstavku člena 263, ne uporablja.

Člen 278 PDEU
(prejšnji člen 242 PES)

Tožbe, vložene pri Sodišču Evropske unije, nimajo odložilnega učinka. Vendar pa lahko Sodišče, če meni, da okoliščine to zahtevajo, odloži izvršitev izpodbijanega akta.

Člen 279 PDEU
(prejšnji člen 243 PES)

Sodišče Evropske unije lahko v vseh pri njem vloženih zadevah sprejme potrebnečasne odredbe.

Člen 280 PDEU
(prejšnji člen 244 PES)

Sodbe Sodišča Evropske unije so izvršljive v skladu s pogoji iz člena 299.

Člen 281 PDEU
(prejšnji člen 245 PES)

Statut Sodišča Evropske unije se določi v posebnem protokolu.

Evropski parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku spremenita določbe statuta, razen naslova I in člena 64 statuta. Evropski parlament in Svet odločata bodisi na zahtevo Sodišča in po posvetovanju s Komisijo ali na predlog Komisije in po posvetovanju s Sodiščem.

Člen 282 PDEU

1. Evropska centralna banka in nacionalne centralne banke sestavljajo Evropski sistem centralnih bank (ESCB). Evropska centralna banka in nacionalne centralne banke držav članic, katerih valuta je euro in sestavljajo Eurosistem, vodijo monetarno politiko Unije.

2. ESCB vodijo organi odločanja Evropske centralne banke. Glavni cilj ESCB je vzdrževanje stabilnosti cen. Brez poseganja v ta cilj podpira splošne ekonomske politike v Uniji, da bi prispeval k doseganju njenih ciljev.

3. Evropska centralna banka je pravna oseba. Je edina pooblaščenca za odobritev izdajanja eura. Pri izvajanju svojih pooblastil in upravljanju svojih financ je neodvisna. Institucije, organi, uradi in agencije Unije ter vlade držav članic spoštujejo to neodvisnost.

4. Evropska centralna banka sprejme potrebne ukrepe za izvajanje svojih nalog v skladu s členi 127 do 133 in 138 ter s pogoji, določenimi v statutu ESCB in ECB. V skladu z navedenimi členi države članice, katerih valuta ni euro, in njihove centralne banke ohranijo svoje pristojnosti na monetarnem področju.

5. Z Evropsko centralno banko se je na področjih njenih pristojnosti treba posvetovati o vseh osnutkih aktov Unije in o vseh predlogih predpisov na nacionalni ravni, Evropska centralna banka pa lahko da svoje mnenje.

Člen 283 PDEU (prejšnji člen 112 PES)

1. Svet Evropske centralne banke sestavljajo člani Izvršilnega odbora Evropske centralne banke in guvernerji nacionalnih centralnih bank držav članic, katerih valuta je euro.

2. Izvršilni odbor sestavljajo predsednik, podpredsednik in štiri drugi člani.

Predsednika, podpredsednika in druge člane Izvršilnega odbora imenuje Evropski svet s kvalificirano večino, na priporočilo Sveta, po predhodnem posvetovanju z Evropskim parlamentom in Svetom Evropske centralne banke med osebami, ki imajo ugled in poklicne izkušnje na monetarnem ali bančnem področju.

Njihov mandat traja osem let, ne morejo pa biti ponovno imenovani.

Člani Izvršilnega odbora so lahko le državljani držav članic.

Člen 284 PDEU (prejšnji člen 113 PES)

1. Predsednik Sveta in član Komisije lahko sodelujeta na sejah Sveta Evropske centralne banke, vendar nimata pravice glasovanja.

Predsednik Sveta lahko Svetu Evropske centralne banke predloži predlog za posvetovanje.

2. Predsednik Evropske centralne banke je vabljen na seje Sveta, kadar ta razpravlja o zadevah v zvezi s cilji in nalogami ESCB.

3. Evropska centralna banka naslovi letno poročilo o dejavnostih ESCB in monetarni politiki v preteklem in tekočem letu na Evropski parlament, Svet in Komisijo, pa tudi na Evropski svet. Predsednik Evropske centralne banke predstavi to poročilo Svetu in Evropskemu parlamentu, ki imata lahko na tej podlagi splošno razpravo. Predsednika Evropske centralne banke in druge člane Izvršilnega odbora lahko na zahtevo Evropskega parlamenta ali na njihovo lastno pobudo zaslišijo pristojni odbori Evropskega parlamenta.

Člen 285 PDEU (prejšnji člen 246 PES)

Računsko sodišče opravlja revizije v Uniji.

Sestavlja ga po en državljan vsake države članice. Člani opravljajo svoje naloge popolnoma neodvisno in v splošnem interesu Unije.

Člen 286 PDEU (prejšnji člen 247 PES)

1. Člani Računskega sodišča so izbrani med osebami, ki v svojih državah pripadajo ali so pripadale zunanjim

revizijskim organom ali ki so posebej usposobljene za to službo. Njihova neodvisnost mora biti nedvomna.

2. Člani Računskega sodišča so imenovani za mandat šestih let. Svet po posvetovanju z Evropskim parlamentom sprejme seznam članov, sestavljen v skladu s predlogi držav članic. Člani Računskega sodišča so lahko ponovno imenovani.

Predsednika Računskega sodišča izvolijo med svojimi člani za mandat treh let. Predsednik je lahko ponovno izvoljen.

3. Pri opravljanju teh nalog člani Računskega sodišča ne smejo zahtevati ali sprejemati nikakršnih navodil od posameznih vlad ali drugih organov. Vzdržijo se vsakršnega ravnanja, ki je nezdržljivo z njihovimi nalogami.

4. Člani Računskega sodišča med svojim mandatom ne smejo opravljati nobene druge poklicne dejavnosti, bodisi pridobitne ali nepridobitne. Pri prevzemu svojih nalog se slovesno obvežejo, da bodo med svojim mandatom in po njegovem izteku spoštovali iz mandata izhajajoče obveznosti, zlasti dolžnost, da bodo po izteku mandata pri sprejemanju določenih imenovanj ali ugodnosti ravnali pošteno in diskretno.

5. Razen ob redni zamenjavi ali smrti dolžnosti člana Računskega sodišča prenehajo z njegovim odstopom ali če ga razreši Sodišče v skladu z odstavkom 6.

Tako izpraznjeno mesto se za preostanek njegovega mandata zapolni z novim članom.

Razen ob razrešitvi ostanejo člani Računskega sodišča na svojem položaju do zamenjave.

6. Član Računskega sodišča je lahko razrešen ali se mu lahko odvzame pravica do pokojnine ali namesto nje odobrenih ugodnosti le, kadar Sodišče na predlog Računskega sodišča ugotovi, da član ne izpolnjuje več zahtevanih pogojev ali obveznosti, ki izhajajo iz njegovega položaja.

7. Svet določi pogoje za zaposlitev predsednika in članov Računskega sodišča, zlasti njihove plače, nadomestila in pokojnine. Prav tako z enako večino določi druga izplačila, ki se nakazujejo kot osebni prejemki.

8. Določbe Protokola o privilegijih in imunitetah Unije, ki se uporabljajo za sodnike Sodišča Evropske unije, veljajo tudi za člane Računskega sodišča.

Člen 287 PDEU (prejšnji člen 248 PES)

1. Računsko sodišče izvaja revizije vseh prihodkov in odhodkov Unije. Prav tako izvaja revizije prihodkov in odhodkov vseh organov, uradov ali agencij, ki jih je ustanovila Unija, če ustrezní ustanovni akt takšne revizije ne izključuje.

Računsko sodišče predloži Evropskemu parlamentu in Svetu izjavo o zanesljivosti poslovnih knjig ter zakonitosti

in pravilnosti poslovnih dogodkov, ki se objavi v *Uradnem listu Evropske unije*. Ta izjava je lahko dopolnjena s posebnimi ocenami za vsako večje področje dejavnosti Unije.

2. Računsko sodišče preveri zakonitost in pravilnost vseh prihodkov in odhodkov ter, ali je bilo finančno poslovanje dobro. Pri tem poroča zlasti o vseh primerih nepravilnosti.

Revizija prihodkov se opravi na podlagi zapadlih zneskov in zneskov, ki so bili Uniji dejansko plačani.

Revizija odhodkov se opravi na podlagi prevzetih obveznosti in izvršenih izplačil.

Navedeni reviziji se lahko opravita pred zaključkom poslovnih knjig za ustrezno proračunsko leto.

3. Revizija se opravi na podlagi računovodske dokumentacije in, če je to potrebno, na kraju samem v drugih institucijah Unije, v prostorih katerega koli organa, urada ali agencije, ki vodi računovodske evidence prihodkov ali odhodkov v imenu Unije, ter v državah članicah, tudi v prostorih katere koli fizične ali pravne osebe, ki prejema plačila iz proračuna. V državah članicah se revizija opravi v povezavi z nacionalnimi revizijskimi organi, uradi ali agencijami ali – če ti nimajo potrebne pristojnosti – s pristojnimi nacionalnimi službami. Računsko sodišče in revizijski organi, uradi ali agencije držav članic sodelujejo v duhu zaupanja, pri čemer ohranjajo svojo neodvisnost. Ti organi, uradi ali agencije ali službe obvestijo Računsko sodišče, ali nameravajo sodelovati pri reviziji.

Druge institucije Unije, vsi organi, ki vodijo računovodske evidence prihodkov ali odhodkov v imenu Unije, vse fizične ali pravne osebe, ki prejemajo plačila iz proračuna, ter nacionalni revizijski organi, uradi ali agencije ali – če ti nimajo potrebne pristojnosti – pristojne nacionalne službe pošljejo Računskemu sodišču na njegovo zahtevo vso dokumentacijo ali vse podatke, ki so potrebni za izvršitev njegove naloge.

Glede dejavnosti Evropske investicijske banke pri vodenju računovodskih evidenc odhodkov in prihodkov Unije ureja pravice sodišča do dostopa do podatkov te banke sporazum med sodiščem, banko in Komisijo. Če sporazum ni bil sklenjen, ima sodišče navzlic temu dostop do podatkov, potrebnih za revizijo odhodkov in prihodkov Unije, ki jih vodi banka.

4. Računsko sodišče pripravi letno poročilo po koncu vsakega proračunskega leta. To poročilo se predloži drugim institucijam Unije in se skupaj z odgovori teh institucij na ugotovitve Računskega sodišča objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Prav tako lahko Računsko sodišče kadar koli predloži svoje ugotovitve glede specifičnih vprašanj, zlasti v obliki posebnih poročil, in da mnenje na predlog ene od drugih institucij Unije.

Letna poročila, posebna poročila ali mnenja sprejme z večino svojih članov. Lahko pa ustanovi notranje senate za sprejemanje nekaterih vrst poročil ali mnenj pod pogoji, ki so določeni v njegovem poslovniku.

Evropskemu parlamentu in Svetu pomaga pri nadzoru nad izvrševanjem proračuna.

Računsko sodišče pripravi svoj poslovník. Ta poslovník mora odobriti Svet.

Člen 293 PDEU (prejšnji člen 250 PES)

1. Kadar Svet v skladu s Pogodbama odloča na predlog Komisije, lahko ta predlog spremeni le soglasno, razen v primerih iz členov 294 (10) in (13), 310, 312, 314 in iz drugega odstavka člena 315.

2. Dokler Svet ne ukrepa, lahko Komisija svoj predlog spremeni kadar koli med postopkom za sprejetje akta Unije.

Člen 294 PDEU (prejšnji člen 251 PES)

1. Kadar se Pogodbi glede sprejetja akta sklicujeta na redni zakonodajni postopek, se uporablja v nadaljevanju navedeni postopek.

2. Komisija poda predlog Evropskemu parlamentu in Svetu.

3. Evropski parlament sprejme stališče v prvi obravnavi in ga pošlje Svetu.

4. Če Svet odobri stališče Evropskega parlamenta, je akt sprejet v besedilu, ki ustreza temu stališču.

5. Če Svet ne odobri stališča Evropskega parlamenta, sprejme svoje stališče v prvi obravnavi in ga pošlje Evropskemu parlamentu.

6. Svet izčrpno obvesti Evropski parlament o razlogih za sprejetje svojega stališča v prvi obravnavi. Komisija izčrpno obvesti Evropski parlament o svojem stališču.

7. Če Evropski parlament v treh mesecih po takem obvestilu:

- a) odobri stališče Sveta v prvi obravnavi ali se ne izreče, se šteje, da je bil zadevni akt sprejet v besedilu, ki ustreza stališču Sveta;
- b) z večino svojih članov zavrne stališče Sveta v prvi obravnavi, se šteje, da predlagani akt ni sprejet;
- c) z večino svojih članov predlaga spremembe stališča Sveta v prvi obravnavi, se tako spremenjeno besedilo pošlje Svetu in Komisiji, ki o teh spremembah da svoje mnenje.

8. Če Svet v treh mesecih po prejemu sprememb Evropskega parlamenta s kvalificirano večino:

- a) odobri vse spremembe, se šteje, da je akt sprejet;

- b) ne odobri vseh sprememb, predsednik Sveta v dogovoru s predsednikom Evropskega parlamenta v šestih tednih skliče sestanek spravnega odbora.

9. Svet o spremembah, o katerih je Komisija dala negativno mnenje, odloča soglasno.

10. Spravni odbor, ki ga sestavljajo člani Sveta ali njihovi predstavniki in enako število članov, ki predstavljajo Evropski parlament, ima nalogo, da na podlagi stališč Evropskega parlamenta in Sveta v drugi obravnavi v šestih tednih po sklicu, s kvalificirano večino članov Sveta ali njihovih predstavnikov in z večino članov, predstavnikov Evropskega parlamenta doseže soglasje o skupnem besedilu.

11. Komisija sodeluje pri delu spravnega odbora ter daje vse potrebne pobude za približanje stališč Evropskega parlamenta in Sveta.

12. Čepravni odbor v šestih tednih po sklicu ne odobri skupnega besedila, se šteje, da predlagani akt ni sprejet.

13. Čepravni odbor v tem roku odobri skupno besedilo, lahko Evropski parlament, ki odloča z večino oddanih glasov, in Svet, ki odloča s kvalificirano večino, v šestih tednih od odobritve skupnega besedila, sprejmeta akt v skladu s skupnim besedilom. Če tega ne storita, se šteje, da akt ni sprejet.

14. Trimesečni in šesttedenski rok iz tega člena se na pobudo Evropskega parlamenta ali Sveta podaljšata za največ en mesec oziroma dva tedna.

15. Kadar je v primerih, predvidenih v Pogodbah, zakonodajni akt predložen v redni zakonodajni postopek na pobudo skupine držav članic, po priporočilu Evropske centralne banke ali na zahtevo Sodišča, se odstavek 2, drugi stavek odstavka 6 in odstavek 9 ne uporabljajo.

Evropski parlament in Svet v takih primerih Komisiji pošljeta predlagani akt s svojimi stališči v prvi in drugi obravnavi. Evropski parlament ali Svet lahko Komisijo med postopkom zaprosita za mnenje, ki ga Komisija lahko da tudi na lastno pobudo. Prav tako lahko, če meni, da je to potrebno, sodeluje v spravnem odboru v skladu z odstavkom 11.

Člen 295 PDEU

Evropski parlament, Svet in Komisija se med seboj posvetujejo in v medsebojnem soglasju določijo načine svojega sodelovanja. V ta namen lahko v skladu s Pogodbama sklenejo med-institucionalne sporazume, ki so lahko zavezujoči.

Člen 296 PDEU (prejšnji člen 253 PES)

Če Pogodbi ne določata vrste akta, ki naj se sprejme, se institucije o tem odločijo v vsakem primeru posebej, ob upoštevanju ustreznega postopka in načela sorazmernosti.

Pravni akti se obrazložijo, v njih pa se navedejo predlogi, pobude, priporočila, zahteve ali mnenja, predvideni v Pogodbah.

Evropski parlament in Svet pri obravnavi osnutkov zakonodajnih aktov ne sprejmeta nobenega akta, za katerega na zadevnem področju ni predviden ustrezen zakonodajni postopek.

Člen 297 PDEU (prejšnji člen 254 PES)

1. Zakonodajne akte, sprejete po rednem zakonodajnem postopku, podpišeta predsednik Evropskega parlamenta in predsednik Sveta.

Zakonodajne akte, sprejete po posebnem zakonodajnem postopku, podpiše predsednik institucije, ki jih sprejme. Zakonodajni akti se objavijo v *Uradnem listu Evropske unije*. Veljati začnejo z dnem, ki je v njih naveden, sicer pa dvajseti dan po objavi.

2. Nezakonodajne akte, sprejete v obliki uredb, direktiv in sklepov, v katerih ni določeno, na koga so naslovljeni, podpiše predsednik institucije, ki jih sprejme.

Uredbe, direktive, ki so naslovljene na vse države članice, pa tudi tisti sklepi, v katerih ni določeno, na koga so naslovljeni, se objavijo v *Uradnem listu Evropske unije*. Veljati začnejo z dnem, ki je v njih naveden, sicer pa dvajseti dan po objavi.

O drugih direktivah in sklepih, v katerih je določeno, na koga so naslovljene, se uradno obvestijo naslovljenci, učinkovati pa začnejo s takšnim obvestilom.

Člen 298 PDEU

1. Institucije, organe, urade in agencije Unije pri izvajanju njihovih nalog podpira odprta, učinkovita in neodvisna evropska uprava.

2. V skladu s kadrovskimi predpisi in pogoji za zaposlitev, sprejetimi na podlagi člena 336, Evropski parlament in Svet z uredbami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, v ta namen sprejmeta ustrezne določbe.

Člen 299 PDEU (prejšnji člen 256 PES)

Akti Sveta, Komisije ali Evropske centralne banke, ki nalagajo denarno obveznost osebam, so izvršilni naslov; to ne velja za države.

Izvršbo urejajo pravila civilnega postopka, ki veljajo v državi, na ozemlju katere se opravi izvršba. Nacionalni organ, ki ga v ta namen določi vlada vsake od držav članic ter o tem obvesti Komisijo in Sodišče, priloži odločbi potrdilo o njeni izvršljivosti, pri čemer ni potrebna nobena druga formalnost razen preveritve pristnosti odločbe.

Ko so te formalnosti na zahtevo zadevne stranke izpolnjene, lahko ta preide na izvršbo v skladu z nacionalnim pravom tako, da zadevo predloži neposredno pristojnim organom. Izvršba se lahko odloži le z odločbo Sodišča. Vendar so za nadzor nad pravilnostjo izvršilnih dejanj pristojna sodišča zadevne države.

Člen 300 PDEU

1. Evropskemu parlamentu, Svetu in Komisiji pomagata Odbor regij in Ekonomsko-socialni odbor, ki opravljata svetovalno funkcijo.
2. Ekonomsko-socialni odbor sestavljajo predstavniki organizacij delodajalcev, delojemalcev in drugi predstavniki civilne družbe, predvsem s socialno-ekonomskega, civilnega, poklicnega in kulturnega področja.
3. Odbor regij je sestavljen iz predstavnikov regionalnih in lokalnih skupnosti, ki so bodisi izvoljeni v regionalne ali lokalne skupnosti ali pa so politično odgovorni izvoljeni skupščini.
4. Člani Ekonomsko-socialnega odbora in Odbora regij niso vezani na nikakršna obvezujoča navodila. Člani opravljajo svoje naloge popolnoma neodvisno in v splošnem interesu Unije.
5. Pravila iz odstavkov 2 in 3, ki urejajo sestavo teh odborov, redno preverja Svet ob upoštevanju gospodarskega, socialnega in demografskega razvoja v Uniji. Svet na predlog Komisije v ta namen sprejema sklepe.

Člen 301 PDEU (prejšnji člen 258 PES)

Število članov Ekonomsko-socialnega odbora ne sme preseči 350.

Svet na predlog Komisije soglasno sprejme sklep, s katerim določi sestavo odbora.

Svet določi nadomestila za člane odbora.

Člen 302 PDEU (prejšnji člen 259 PES)

1. Člani odbora so imenovani za dobo petih let. Svet sprejme seznam članov, sestavljen v skladu s predlogi držav članic. Člani odbora so lahko ponovno imenovani.
2. Svet odloča po posvetovanju s Komisijo. Pridobi lahko mnenje predstavnih evropskih organizacij iz različnih gospodarskih in socialnih sektorjev in civilne družbe, ki jih zadevajo dejavnosti Unije.

Člen 303 PDEU (prejšnji člen 260 PES)

Odbor izvoli svojega predsednika in predsedstvo med svojimi člani za dobo dveh let in pol.

Odbor sprejme svoj poslovnik.

Skliče ga njegov predsednik na zahtevo Evropskega parlamenta, Sveta ali Komisije. Sestane se lahko tudi na lastno pobudo.

Člen 304 PDEU (prejšnji člen 262 PES)

Evropski parlament, Svet ali Komisija se posvetujejo z odborom v primerih, predvidenih s Pogodbama. Te institucije pa se lahko posvetujejo z odborom v vseh primerih, za katere menijo, da je to primerno. Odbor lahko da mnenje na lastno pobudo v tistih primerih, za katere meni, da je to primerno.

Kadar Evropski parlament, Svet ali Komisija meni, da je to potrebno, postavi odboru rok za predložitev mnenja, ki ne sme biti krajši od enega meseca od datuma, ko predsednik odbora prejme ustrezno uradno obvestilo. Če ob izteku tega roka mnenje ni dano, to ne prepreči nadaljnega ukrepanja.

Mnenje odbora se skupaj s poročilom o posvetovanjih pošlje Evropskemu parlamentu, Svetu in Komisiji.

Člen 305 PDEU (prejšnji člen 263, drugi, tretji in četrti odstavek PES)

Število članov Odbora regij ne sme preseči 350.

Svet na predlog Komisije soglasno sprejme sklep, s katerim določi sestavo odbora.

Člani odbora in enako število nadomestnih članov so imenovani za dobo petih let. Lahko so ponovno imenovani. Svet sprejme seznam članov in nadomestnih članov, sestavljen v skladu s predlogi držav članic. Ko se izteče mandat iz člena 300(3), na podlagi katerega so bili predlagani, mandat članov odbora samodejno preneha, potem pa so za preostanek omenjenega mandata nadomeščeni v skladu z istim postopkom. Noben član odbora ne sme biti hkrati tudi član Evropskega parlamenta.

Člen 306 PDEU (prejšnji člen 264 PES)

Odbor regij izvoli svojega predsednika in predsedstvo med svojimi člani za dobo dveh let in pol.

Odbor sprejme svoj poslovnik.

Skliče ga njegov predsednik na zahtevo Evropskega parlamenta, Sveta ali Komisije. Sestane se lahko tudi na lastno pobudo.

Člen 307 PDEU (prejšnji člen 265 PES)

Evropski parlament, Svet ali Komisija se posvetuje z Odborom regij v primerih, predvidenih s Pogodbama, in v vseh drugih primerih, za katere ena od teh institucij meni,

da je to primerno, zlasti tistih, ki zadevajo čezmejno sodelovanje.

Kadar Evropski parlament, Svet ali Komisija meni, da je to potrebno, postavi odboru rok za predložitev mnenja, ki ne sme biti krajši od enega meseca od datuma, ko predsednik odbora prejme ustrezno uradno obvestilo. Če ob izteku tega roka mnenje ni dano, to ne prepreči nadaljnega ukrepanja.

Kadar je Ekonomsko-socialni odbor v skladu s členom 304 zaprosen za mnenje, Evropski parlament, Svet ali Komisija o tem obvesti Odbor regij. Če ta meni, da gre za specifične regionalne interese, lahko o zadevi poda mnenje.

Odbor lahko da mnenje na lastno pobudo v tistih primerih, za katere meni, da je to primerno.

Mnenje odbora se skupaj s poročilom o posvetovanjih pošlje Evropskemu parlamentu, Svetu in Komisiji.

Člen 308 PDEU
(prejšnji člen 266 PES)

Evropska investicijska banka je pravna oseba.

Člani Evropske investicijske banke so države članice.

Statut Evropske investicijske banke je določen v protokolu, ki je priloga k Pogodbama. Svet lahko na zahtevo Evropske investicijske banke ter po posvetovanju z Evropskim parlamentom in Komisijo ali na predlog Komisije ter po posvetovanju z Evropskim parlamentom in Evropsko investicijsko banko po posebnem zakonodajnem postopku spremeni člene statuta banke.

Člen 309 PDEU
(prejšnji člen 267 PES)

Naloga Evropske investicijske banke je, da v interesu Unije prispeva k uravnoteženemu in nemotenemu razvoju notranjega trga, pri čemer ima dostop do trga kapitala in uporablja lastna sredstva. V ta namen banka, ki posluje na neprofitni podlagi, odobrava posojila in izdaja jamstva, ki v vseh sektorjih gospodarstva olajšujejo financiranje naslednjih projektov:

- a) projektov za razvoj regij z omejenimi možnostmi;
- b) projektov za posodabljanje ali preoblikovanje podjetij ali razvoj novih dejavnosti, potrebnih zaradi vzpostavitve ali delovanja notranjega trga, kadar so ti projekti takšnega obsega ali takšne vrste, da jih ni mogoče v celoti financirati iz sredstev, ki so na voljo v posameznih državah članicah;
- c) projektov skupnega interesa za več držav članic, ki so takšnega obsega ali takšne vrste, da jih ni mogoče v celoti financirati iz sredstev, ki so na voljo v posameznih državah članicah.

Banka pri opravljanju svoje naloge olajšuje financiranje investicijskih programov skupaj s pomočjo iz strukturnih skladov in drugih finančnih instrumentov Unije.

Člen 340 PDEU
(prejšnji člen 288 PES)

Pogodbena odgovornost Unije določa pravo, ki se uporablja za zadevno pogodbo.

V primeru nepogodbene odgovornosti pa Unija v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna pravnim ureditvam držav članic, nadomesti kakršno koli škodo, ki so jo povzročile njene institucije ali njeni uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti.

Z odstopanjem od drugega odstavka Evropska centralna banka v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna pravnim redom držav članic, nadomesti kakršno koli škodo, ki jo je povzročila sama ali so jo povzročili njeni uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti.

Osebo odgovornost uslužbencev do Unije urejajo določbe njihovih kadrovskih predpisov ali zanje veljavnih pogojev za zaposlitev.

Člen 352 PDEU
(prejšnji člen 308 PES)

1. Če se v okviru politik, določenih v Pogodbah, izkaže, da je zaradi doseganja enega od ciljev Pogodb potrebno ukrepanje Unije, Pogodbi pa ne predvidevata za to potrebnih pooblastil, Svet na predlog Komisije in po odobritvi Evropskega parlamenta soglasno sprejme ukrepe. Kadar Svet te ukrepe sprejema po posebnem zakonodajnem postopku, jih prav tako sprejme soglasno na predlog Komisije in po odobritvi Evropskega parlamenta.

2. Komisija v okviru postopka nadzora spoštovanja načela subsidiarnosti iz člena 5(3) Pogodbe o Evropski uniji nacionalne parlamente opozori na predloge, ki temeljijo na tem členu.

3. Ukrepi, ki temeljijo na tem členu, ne smejo vključevati harmonizacije zakonov in drugih predpisov držav članic v primerih, v katerih Pogodbi takšno harmonizacijo izključujeta.

4. Ta člen ne more biti podlaga za doseganje ciljev na področju skupne zunanje in varnostne politike in za vsak akt sprejet na podlagi tega člena veljajo omejitve, določene v drugem odstavku člena 40 Pogodbe o Evropski uniji.

Protokol (št. 1) PDEU

O VLOGI NACIONALNIH PARLAMENTOV V EVROPSKI UNIJI

VISOKE POGODBENICE SO SE

OB SKLICEVANJU na to, da je način nadzora nacionalnih parlamentov nad njihovimi vladami v zvezi z dejavnostmi Evropske unije predmet vsake ustavne ureditve in prakse vsake države članice,

Z ŽELJO, da bi spodbudile večjo udeležbo nacionalnih parlamentov pri dejavnostih Evropske unije in jim zagotovile boljše možnosti za izražanje mnenj o osnutkih zakonodajnih aktov Evropske unije kakor tudi o drugih vprašanih, ki bi lahko bila zanje posebnega pomena,

DOGOVORILE o naslednjih določbah, ki so priložene Pogodbi o Evropski uniji, Pogodbi o delovanju Evropske unije in Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo:

NASLOV I OBVEŠČANJE NACIONALNIH PARLAMENTOV

Člen 1

Komisija svoje posvetovalne dokumente (zelene in bele knjige ter sporočila) ob objavi neposredno pošlje nacionalnim parlamentom. Komisija pošlje nacionalnim parlamentom tudi letni zakonodajni program in vse druge instrumente zakonodajnega načrtovanja ali politične strategije, sočasno kot Evropskemu parlamentu in Svetu.

Člen 2

Osnutki zakonodajnih aktov, ki se pošljejo Evropskemu parlamentu in Svetu, se posredujejo nacionalnim parlamentom.

Za namene tega protokola pomeni "osnutek zakonodajnega akta" predloge Komisije, pobude skupine držav članic, pobude Evropskega parlamenta, zahteve Sodišča, priporočila Evropske centralne banke in zahteve Evropske investicijske banke za sprejetje zakonodajnega akta.

Komisija osnutke zakonodajnih aktov, ki jih predloži sama, sočasno kot Evropskemu parlamentu in Svetu neposredno pošlje nacionalnim parlamentom.

Evropski parlament osnutke zakonodajnih aktov, ki jih predloži sam, neposredno pošlje nacionalnim parlamentom.

Osnutke zakonodajnih aktov, ki jih predloži skupina držav članic, Sodišče, Evropska centralna banka ali Evropska investicijska banka, pošlje nacionalnim parlamentom Svet.

Člen 3

Nacionalni parlamenti lahko predsednikom Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije po postopku iz Protokola o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti pošljejo obrazloženo mnenje o skladnosti osnutka zakonodajnega akta z načelom subsidiarnosti.

Če osnutek zakonodajnega akta predloži skupina držav članic, predsednik Sveta obrazloženo mnenje ali obrazložena mnenja pošlje vladam teh držav članic.

Če osnutek zakonodajnega akta predloži Sodišče, Evropska centralna banka ali Evropska investicijska banka, predsednik Sveta obrazloženo mnenje ali obrazložena mnenja pošlje zadevni instituciji ali organu.

Člen 4

Od dne, ko je nacionalnim parlamentom na voljo osnutek zakonodajnega akta v uradnih jezikih Unije, do dne, ko je uvrščen na začasni dnevni red Sveta zaradi njegovega sprejetja ali sprejetja stališča po zakonodajnem postopku, mora preteči rok osmih tednov. Izjeme so možne v nujnih primerih, ki se utemeljijo v aktu ali stališču Sveta. Razen v nujnih primerih, ki so bili ustrezno utemeljeni, se v teh osmih tednih ne sme sprejeti nikakršen dogovor o osnutku zakonodajnega akta. Razen v nujnih primerih, ki so bili ustrezno utemeljeni, mora med uvrstitvijo osnutka zakonodajnega akta na začasni dnevni red Sveta in sprejetjem stališča preteči deset dni.

Člen 5

Dnevni redi in rezultati sej Sveta, vključno z zapisniki sej, na katerih je Svet razpravljal o osnutkih zakonodajnih aktov, se sočasno kot vladam držav članic neposredno pošljejo nacionalnim parlamentom.

Člen 6

Če namerava Evropski svet uporabiti prvi ali drugi pododstavek člena 48(7) Pogodbe o Evropski uniji, se

nacionalni parlamenti o pobudi Evropskega sveta obvestijo najmanj šest mesecev pred sprejetjem sklepa.

Člen 7

Računsko sodišče pošlje svoje letno poročilo v vednost nacionalnim parlamentom sočasno kot Evropskemu parlamentu in Svetu.

Člen 8

Če nacionalni parlamentarni sistem ni enodomen, se člani 1 do 7 tega protokola uporabljajo za vse domove, ki sestavljajo parlament.

NASLOV II MEDPARLAMENTARNO SODELOVANJE

Člen 9

Evropski parlament in nacionalni parlamenti skupaj določijo, kako organizirati in spodbujati učinkovito in redno medparlamentarno sodelovanje znotraj Unije.

Člen 10

Konferenca parlamentarnih odborov za zadeve Unije lahko pripravi kakršen koli prispevek, ki ga šteje za primernega, in z njim seznaniti Evropski parlament, Svet in Komisijo. Poleg tega ta konferenca spodbuja izmenjavo informacij in najboljših praks med nacionalnimi parlamenti in Evropskim parlamentom, vključno med njihovimi specializiranimi odbori. Organizira lahko tudi medparlamentarne konference o posebnih temah, zlasti za razpravo o vprašanjih skupne zunanje in varnostne politike, vključno s skupno varnostno in obrambno politiko. Prispevki konference ne zavezujejo nacionalnih parlamentov in ne prejudicirajo njihovih stališč.

Protokol (št. 2) PDEU

VISOKE POGODBENICE SO SE

V ŽELJI zagotoviti, da se odločitve sprejemajo v kar najtesnejši povezavi z državljani Unije,

ODLOČENE vzpostaviti pogoje za uporabo načel subsidiarnosti in sorazmernosti, določenih v členu 5 Pogodbe o Evropski uniji, in vzpostaviti sistem nadzora pri uporabi teh načel,

DOGOVORILE o naslednjih določbah, ki so priložene Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije:

Člen 1

Vse institucije skrbijo za stalno spoštovanje načel subsidiarnosti in sorazmernosti, kakor sta opredeljeni v členu 5 Pogodbe o Evropski uniji.

Člen 2

Preden Komisija predlaga zakonodajni akt, opravi obsežna posvetovanja. Taka posvetovanja po potrebi upoštevajo regionalne in lokalne razsežnosti predvidenih ukrepov. V izjemno nujnih primerih Komisija teh posvetovanj ne opravi. V svojem predlogu Komisija navede razloge za takšno odločitev.

Člen 3

Za namene tega protokola pomeni "osnutek zakonodajnega akta" predloge Komisije, pobude skupine držav članic, pobude Evropskega parlamenta, zahteve Sodišča, priporočila Evropske centralne banke in zahteve Evropske investicijske banke za sprejetje zakonodajnega akta.

Člen 4

Komisija pošlje svoje osnutke zakonodajnih aktov in svoje spremenjene osnutke hkrati nacionalnim parlamentom in zakonodajalcu Unije.

Evropski parlament pošlje svoje osnutke zakonodajnih aktov in svoje spremenjene osnutke nacionalnim parlamentom.

Svet posreduje osnutke zakonodajnih aktov, ki jih predložijo skupina držav članic, Sodišče, Evropska centralna banka ali Evropska investicijska banka, in spremenjene osnutke nacionalnim parlamentom.

Zakonodajne resolucije Evropskega parlamenta in stališča Sveta se takoj po sprejetju pošljejo nacionalnim parlamentom.

Člen 5

Osnutki zakonodajnih aktov se utemeljijo glede na načeli subsidiarnosti in sorazmernosti. Vsak osnutek zakonodajnega akta mora vsebovati izjavo s podrobnimi podatki, ki omogočajo oceno njegove skladnosti z načeloma subsidiarnosti in sorazmernosti. Ta izjava mora vsebovati podatke o predvidenih finančnih učinkih osnutka, pri direktivah pa tudi o vplivu na predpise, ki jih morajo sprejeti države članice, po potrebi vključno z regionalno zakonodajo. Razlogi za ugotovitev, da se lahko cilj Unije lažje uresniči na ravni Unije, se utemeljijo s kvalitativnimi in, če je možno, kvantitativnimi kazalci. Pri osnutkih zakonodajnih aktov se upošteva, da so finančne ali upravne obremenitve Unije, nacionalnih vlad, regionalnih ali lokalnih organov, gospodarskih subjektov in državljanov čim manjše in sorazmerne s ciljem, ki se želi doseči.

Člen 6

Vsak nacionalni parlament ali kateri od njegovih domov lahko v osmih tednih od datuma pošiljanja osnutka zakonodajnega akta predsednikom Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije, v uradnih jezikih Unije, pošlje svoje obrazloženo mnenje z razlogi, zakaj meni, da zadevni osnutek ni v skladu z načelom subsidiarnosti. Vsak nacionalni parlament ali kateri od njegovih domov se, kadar je primerno, posvetuje z regionalnimi parlamenti, ki imajo zakonodajna pooblastila.

Če osnutek zakonodajnega akta predloži skupina držav članic, pošlje predsednik Sveta obrazloženo mnenje vladam teh držav članic.

Če osnutek zakonodajnega akta predložijo Sodišče, Evropska centralna banka ali Evropska investicijska banka, pošlje predsednik Sveta obrazloženo mnenje zadevni instituciji ali organu.

Člen 7

1. Evropski parlament, Svet in Komisija ter glede na primer skupina držav članic, Sodišče, Evropska centralna banka ali Evropska investicijska banka, če osnutek zakonodajnega akta izhaja od njih, upoštevajo obrazložena mnenja nacionalnih parlamentov ali katerega od njihovih domov.

Vsak nacionalni parlament ima po dva glasova, razdeljena na osnovi nacionalnega parlamentarnega sistema. V dvodomnem parlamentarnem sistemu ima vsak dom po en glas.

2. Če obrazložena mnenja o neskladnosti osnutka zakonodajnega akta z načelom subsidiarnosti predstavljajo najmanj tretjino vseh glasov, dodeljenih nacionalnim parlamentom v skladu z drugim pododstavkom odstavka 1, je treba osnutek ponovno preučiti. Ta prag je ena četrtina, če gre za osnutek zakonodajnega akta, ki se predloži na podlagi člena 76 Pogodbe o delovanju Evropske unije in ki obravnava območje svobode, varnosti in pravice.

Po ponovni prečitvi lahko Komisija ali glede na primer skupina držav članic, Evropski parlament, Sodišče, Evropska centralna banka ali Evropska investicijska banka, če osnutek zakonodajnega akta izhaja od njih, odločijo, da bodo osnutek ohranili, ga spremenili ali umaknili. To odločitev je treba utemeljiti.

3. Poleg tega je treba v okviru rednega zakonodajnega postopka, če obrazložena mnenja o neskladnosti predloga zakonodajnega akta z načelom subsidiarnosti predstavljajo najmanj navadno večino glasov, dodeljenih nacionalnim parlamentom v skladu z drugim pododstavkom odstavka 1, predlog ponovno preučiti. Po ponovni prečitvi lahko Komisija odloči, ali bo predlog ohranila, ga spremenila ali umaknila.

Če Komisija odloči, da bo predlog ohranila, mora v obrazloženem mnenju utemeljiti, zakaj meni, da je predlog skladen z načelom subsidiarnosti. To obrazloženo mnenje je treba skupaj z obrazloženimi mnenji nacionalnih parlamentov predložiti zakonodajalcu Unije, da jih upošteva v okviru postopka:

- a) pred zaključkom prve obravnave zakonodajalec (Evropski parlament in Svet) preuči, ali je zakonodajni predlog združljiv z načelom subsidiarnosti, pri čemer upošteva zlasti izražene razloge, ki so skupni večini nacionalnih parlamentov in so skupne večini nacionalnih parlamentov, ter obrazloženo mnenje Komisije;
- b) če na podlagi večine, ki je 55 % članov Sveta, ali večine oddanih glasov v Evropskem parlamentu zakonodajalec meni, da predlog ni združljiv z načelom subsidiarnosti, se zakonodajni predlog ne obravnava več.

Člen 8

Sodišče Evropske unije je pristojno za odločanje o tožbah zaradi kršitve načela subsidiarnosti z zakonodajnim aktom, ki jih po členu 263 Pogodbe o delovanju Evropske unije država članica vložijo ali v skladu s svojim pravnim redom posreduje v imenu svojega nacionalnega parlamenta ali katerega od njegovih domov.

V skladu z navedenim členom Pogodbe o delovanju Evropske unije, lahko tožbe vlaga tudi Odbor regij v zvezi z zakonodajnimi akti, za sprejetje katerih je v Pogodbi o delovanju Evropske unije predvideno posvetovanje z njim.

Člen 9

Komisija Evropskemu svetu, Evropskemu parlamentu, Svetu in nacionalnim parlamentom vsako leto predloži poročilo o uporabi člena 5 Pogodbe o Evropski uniji. To letno poročilo se pošlje tudi Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij.

3 Pravni akti EU⁴

3.1 Splošno

1. Kje so objavljeni akti EU?

2. Pojasnite hierarhijo pravnih virov v EU. Pojasnite pomen načela pravne države v tem kontekstu.

⁴ A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik: Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011: str. 73-82; V. Trstenjak, M. Brkan: Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019: str. 168-205.

3.2. Primarno pravo EU

3. Predstavite vire primarnega prava EU.

4. Ali sta PEU in PDEU enakovredni?

5. Na kateri pravni podlagi se v kontekstu prava EU uporabljajo splošna pravna načela? Od kod izvirajo in kakšna je njihova vloga?

6. Koga veže načelo lojalnega ravnanja v smislu čl. 4(3) PEU?

7. Pojasnite (hierarhični) položaj mednarodnih sporazumov Evropske unije (ne pa držav članic) v razmerju do ostalih virov Evropske unije.

8. Preberite sodbo v zadevi C-402/05 P in C-415/05 P, Kadi in pojasnite, zakaj je pomembna pri obravnavi mednarodnih sporazumov kot virov EU.

9. Kdaj je bila sprejeta Listina EU o temeljnih pravicah? Pojasnite izgrajevanje varstva temeljnih pravic v EU. Kako se danes zagotavlja varstvo temeljnih pravic v EU?

10. Ali je Listina EU enake pravne veljave kot Pogodbi?

3.3 Sekundarno pravo EU

11. Predstavite delitev virov na zakonodajne in nezakonodajne. Ali sta uredba in direktiva lahko nezakonodajna vira?

12. Predstavite temeljne značilnosti uredb, direktiv in sklepov.

13. Pojasnite ključne razlike med unifikacijo in harmonizacijo.

14. Po kakšnem ključu institucije Evropske unije izbirajo med uporabo uredb in direktiv?

15. Kako je z obrazložitvijo pravnih aktov, ki jih izdajajo institucije Evropske unije?

16. Kakšne obveznosti imajo države članice v času teka roka za prenos direktive? Ali so lahko v tem obdobju države članice popolnoma pasivne ali celo ravnajo v nasprotju z zahtevami iz direktive? Kakšne so lahko posledice neprenosa ali nepopolnega prenosa direktive v nacionalni pravni red?

17. Argumentirajte (n e) p r a v i l n o s t trditev:

a) V skladu z načelom sorazmernosti iz tretjega odstavka člena 5 PEU ima direktiva kot oblika pravnega akta prednost pred uredbo;

Drži

Ne drži

b) razlika med direktivami in uredbami je ta, da je uredba neposredno uporabna, direktiva pa ne;

Drži

Ne drži

c) direktiva prične veljati s potekom implementacijskega (izvedbenega) roka in do tega roka ni neposredno učinkovita.

Drži

Ne drži

18. Kaj je mehko pravo (soft law)? S sklicevanjem na sodno prakso SEU pojasnite pravno naravo nezavezujočih aktov v pravu EU. Ali se lahko sklicujemo na soft law pred Sodiščem EU ali nacionalnim sodiščem?

20. Preberite izbrane dele sodb v zadevah C-370/07, Komisija proti Svetu, in C-94/03, Komisija proti Svetu, in pojasnite, zakaj je pomembno, da se pravni akt EU sprejme na ustrezni pravni podlagi.

3.4 Seznam sodne prakse EU

- 8/55, *Fédération Charbonnière*, ECLI:EU:C:1956:11
- 7/56 in 3-7/57, *Algera*, ECLI:EU:C:1957:7
- 16/62, *CNP*, ECLI:EU:C:1962:47
- 9/70, *Grad*, ECLI:EU:C:1970:78
- 22/70, *Komisija proti Svetu (ERTA)*, ECLI:EU:C:1971:32
- 21-24/72, *International Fruit Company*, ECLI:EU:C:1972:115
- 34/73, *Variola*, ECLI:EU:C:1973:101
- 181/73, *Haegemann proti Belgiji*, ECLI:EU:C:1974:41
- C-43/75, *Defrenne proti Sabena*, ECLI:EU:C:1976:56
- 128/78, *Komisija proti Združenemu kraljestvu*, ECLI:EU:C:1979:32
- 14/83, *Von Colson*, ECLI:EU:C:1984:153
- 29/84, *Komisija proti Nemčiji*, ECLI:EU:C:1985:229
- C-322/88, *Grimaldi*, ECLI:EU:C:1989:646
- C-100/89 in C-101/89, *Kaefer*, ECLI:EU:C:1990:456

- C-106/89, *Marleasing*, ECLI:EU:C:1990:395
- C-260/89, *ERT*, ECLI:EU:C:1991:254
- C-6/90 in C-9/90, *Francovich*, ECLI:EU:C:1991:428
- C-158/91, *Levy*, ECLI:EU:C:1993:332
- C-400/93, *Danske Industri*, ECLI:EU:C:1995:155
- C-53/96, *Hermès International*, ECLI:EU:C:1998:292
- C-466/98, *Komisija proti Združenemu kraljestvu (Open Skies)*, ECLI:EU:C:2002:624
- C-94/03, *Komisija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2006:2
- C-105/03, *Pupino*, ECLI:EU:C:2005:386
- C-144/04, *Mangold*, ECLI:EU:C:2005:709
- C-402/05 P in C-415/05 P, *Kadi*, ECLI:EU:C:2008:461
- C-370/07, *Komisija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2009:590
- C-555/07, *Küçükdeveci*, ECLI:EU:C:2010:21
- C-101/08, *Audiolux*, ECLI:EU:C:2009:626
- C-282/10, *Dominguez*, ECLI:EU:C:2012:33
- C-427/12, *Komisija proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2014:170
- C-354/13, *FOA*, ECLI:EU:C:2014:2463
- C-526/14, *Kotnik*, ECLI:EU:C:2016:570
- C-696/15 P, *Češka proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2017:595
- C-569/16 in C-570/16, *Bauer*, ECLI:EU:C:2018:871
- C-501/18, *Balgarska Narodna Banka*, ECLI:EU:C:2021:249
- C-695/20, *Felix International*, ECLI:EU:C:2023:127

Pogodba o Evropski uniji

Člen 1 PEU (prejšnji člen 1 PEU)

S to pogodbo VISOKE POGODBENICE med seboj ustanovljajo EVROPSKO UNIJO, v nadaljnjem besedilu "Unija", na katero države članice prenašajo pristojnosti za uresničevanje svojih skupnih ciljev.

Ta pogodba označuje novo stopnjo v procesu oblikovanja vse tesnejše zveze med narodi Evrope, v kateri se odločitve sprejemajo čim bolj javno in v kar najtesnejši povezavi z državljani.

Unija temelji na tej pogodbi in na Pogodbi o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu "Pogodbi"). Ti pogodbi imata enako pravno veljavnost. Unija nadomesti Evropsko skupnost in je njena naslednica.

Pogodba o delovanju Evropske unije

Člen 1 PDEU

1. Ta pogodba ureja delovanje Unije in določa področja, razmejitve in način izvajanja njenih pristojnosti.
2. Ta pogodba in Pogodba o Evropski uniji sta temeljni Pogodbi Unije. Za ti pogodbi, ki imata enako pravno veljavnost, se uporablja poimenovanje "Pogodbi".

Člen 288 PDEU (prejšnji člen 249 PES)

Za izvajanje pristojnosti Unije institucije sprejemajo uredbe, direktive, sklepe, priporočila in mnenja.

Uredba se splošno uporablja. Zavezujoča je v celoti in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.

Direktiva je za vsako državo članico, na katero je naslovljena, zavezujoča glede cilja, ki ga je treba doseči, vendar prepušča nacionalnim organom izbiro oblike in metod.

Sklep je v celoti zavezujoč. Če določa tiste, na katere je naslovljen, je zavezujoč samo zanje.

Priporočila in mnenja niso zavezujoča.

Člen 289 PDEU

1. Po rednem zakonodajnem postopku Evropski parlament in Svet skupaj sprejemata uredbe, direktive ali

sklepe na podlagi predloga Komisije. Ta postopek je določen v členu 294.

2. V posebnih primerih, predvidenih v Pogodbah, Evropski parlament s sodelovanjem Sveta ali pa Svet s sodelovanjem Evropskega parlamenta po posebnem zakonodajnem postopku sprejemata uredbe, direktive ali sklepe.

3. Pravni akti, sprejeti po zakonodajnem postopku, so zakonodajni akti.

4. V posebnih primerih, predvidenih v Pogodbah, se lahko zakonodajni akti sprejemajo na pobudo skupine držav članic ali Evropskega parlamenta, na priporočilo Evropske centralne banke ali na zahtevo Sodišča ali Evropske investicijske banke.

Člen 290 PDEU

1. V zakonodajnem aktu se lahko na Komisijo prenese pooblastilo za sprejemanje nezakonodajnih aktov, ki se splošno uporabljajo in dopolnjujejo ali spreminjajo nekatere nebistvene elemente zakonodajnega akta.

V zakonodajnih aktih se izrecno opredelijo cilji, vsebina, področje uporabe in trajanje pooblastila. Bistveni elementi posameznega področja so predmet zakonodajnega akta in torej ne morejo biti predmet prenosa pooblastila.

2. V zakonodajnih aktih se izrecno opredelijo pogoji, ki veljajo za pooblastilo, in so naslednji:

4 Narava prava EU⁵

4.1 Odnos med pravom EU in (ostalim) pravom držav članic

1. Odnos med pravom EU in nacionalnim pravom urejajo štiri temeljna načela. Pojasnite, katera in kakšne so povezave med njimi (definicija in sodna praksa). Katere veje oblasti in katere organe v državah članicah zavezujejo?

⁵ A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik: Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011: str. 83-94; V. Trstenjak, M. Brkan: Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019: str. 206-251.

4. Preberite sodbo v zadevi *Achmea* in pojasnite, kaj pomeni, da je pravo EU avtonomno, in kaj, da je primarno?

5. Pojasnite bistvo načela primarnosti prava Evropske unije, kakor ga razume Sodišče Evropske unije. Kako je nastalo in se razvijalo načelo primarnosti? Kako načelo primarnosti obravnava ustave držav članic? Kako načelo primarnosti vpliva na sprejem predpisov v državah članicah?

6. Pojasnite razliko med neposredno in posredno kolizijo.

7. V kontekstu načela primarnosti komentirajte čl. 3 a URS.

8. Kakšna je razlika med neposrednim učinkom in neposredno uporabnostjo? Kaj pojem “neposredni učinek”, kot izhaja iz zadeve *van Gend en Loos* in drugih, doda k “neposredni uporabnosti”? Poglejte tudi zadevo *Simmenthal*. Ali lahko ima pravilo EU neposredni učinek, ne da bi bilo tudi neposredno uporabno?

9. Kateri posebni pogoj mora biti običajno izpolnjen za neposredni učinek mednarodnih sporazumov?

10. Kaj lahko načeloma rečemo glede odnosa SEU do priznavanja neposrednega učinka določbam virov iz sistema WTO?

11. Ali ima lahko direktiva kakšen učinek že pred potekom implementacijskega obdobja?

12. Katera posebna pogoja morata biti običajno izpolnjena za neposredni učinek direktiv?

13. Kako je z neposrednim učinkom direktive, ki je bila pravočasno pravilno implementirana?

14. Denimo, da je DČ pravočasno sprejela nacionalni predpis, ki pravilno implementira direktivo, poleg tega pa je izdala »neobvezno« navodilo za razlago tega predpisa, ki v praksi dejansko privede do drugačne uporabe zadevnega predpisa s strani upravnih organov, kot je cilj direktive. Komentar?

15. Pojasnite razliko med vertikalnim in horizontalnim neposrednim učinkom, znotraj tega pa pojasnite tudi koncept države oziroma javne oblasti.

16. Zgolj navedite (brez pojasnila), katera »nadomestna« učinka nepravočasno oziroma nepravilno implementiranih direktiv je kreiralo SEU?

17. Na katere določbe nacionalnega prava se nanaša koncept posrednega učinka direktiv?

18. Kaj stori nacionalno sodišče, če ugotovi, da bi dosledna izvedba posrednega učinka neke prepozno oziroma nepravilno implementirane direktive pripeljala do:

a) kazenske odgovornosti, ki je sicer ne bi bilo:

b) civilne odgovornosti, ki je sicer ne bi bilo:

19. Pojasnite odnos med načelom neposrednega učinka, posrednim učinkom (lojalno razlago), izključevalnim učinkom in odškodninsko odgovornostjo države za kršitev prava EU.

20. Na podlagi sodb v zadevah *Francovich* in *Köbler* pojasnite, kakšne so lahko pravne posledice za državo, če nacionalna sodišča ne sodijo skladno s pravom EU? Kateri so pogoji za odškodninsko odgovornost države zaradi kršitve prava EU?

21. Argumentirajte (n e) p r a v i l n o s t trditev:

a) države članice se v sporih proti posameznikom pred nacionalnimi sodišči ne morejo sklicevati neposredno na določbe prava EU;

Drži

Ne drži

b) neposredni učinek prava EU je stvar nacionalnih sodišč, ne pa tudi državnih organov izvršilne veje oblasti;

Drži

Ne drži

c) sklicevanje posameznikov na določbe pravnih aktov EU ni mogoče v razmerju proti drugim posameznikom, temveč le proti državnim organom;

Drži

Ne drži

d) določbe pravnih aktov EU, ki imajo horizontalni neposredni učinek, ustvarjajo tako pravice kot obveznosti za posameznike;

Drži

Ne drži

e) nacionalna sodišča so zavezana uporabljati lojalno razlago zgolj v postopkih s horizontalnim razmerjem med strankama;

Drži

Ne drži

f) obveznost lojalne razlage obstaja *ex officio*;

Drži

Ne drži

g) pogoj za odškodninsko odgovornost DČ zaradi kršitve prava EU je ugotovitev kršitve s strani Sodišča EU;

Drži

Ne drži

h) odškodninska tožba zoper državo članico pred Sodiščem EU je dopustna zgolj, ko se državi očita dovolj resna kršitev;

Drži

Ne drži

i) odškodnine posameznikom za škodo, ki so jo s kršitvijo prava EU povzročile DČ, dodeljujejo nacionalna sodišča;

Drži

Ne drži

j) države članice se v sporih proti posameznikom pred nacionalnimi sodišči ne morejo sklicevati nepsoredno na določbe prava EU;

Drži

Ne drži

k) sklicevanje posameznikov na določbe pravnih aktov EU ni mogoče v razmerju proti drugim posameznikom, temveč le proti državnim organom.

Drži

Ne drži

4.2 Štiri temeljna načela

“pomeni Skupnost nov pravn red mednarodnega prava, v korist katerega so države članice omejile, čeprav na omejenih področjih, svoje suverene pravice in katerega subjekti so ne le države članice, ampak tudi njihovi državljani“

NAČELO AVTONOMNOSTI

Opredeflitev: _____

Sodna praksa SEU: _____

Opombe: _____

NAČELO PRIMARNOSTI

Opredeflitev: _____

Sodna praksa SEU: _____

Opombe: _____

NAČELO NEPOSREDNE UPORABNOSTI

Opredeelitev: _____

Sodna praksa SEU: _____

Opombe: _____

NAČELO NEPOSREDNEGA UČINKA

Opredeelitev: _____

Sodna praksa SEU: _____

Opombe: _____

Opreделите, ali se PEU, PDEU, uredbe in direktive neposredno uporabljajo in ali imajo njihove določbe neposredni učinek.⁶

	NEPOSREDNA UPORABNOST	NEPOSREDNI UČINEK
PEU, PDEU	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
Uredbe	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
Direktive	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____

“[T]here appears to be a strong tension between, on the one hand, the Court’s persistent refusal to recognize horizontal effect and, on the other hand, its willingness to devise mechanisms to enhance the effectiveness of directives”.

Takis Tridimas ‘Black, White and Shades of Grey: Horizontality of Directives Revisited’ (2002) 21 Yearbook of European Law, 327-354.

1. načelo neposrednega učinka

2. načelo lojalne razlage

3. načelo odškodninske odgovornosti držav članic

⁶ Neposredni učinek določb Listine se obravnava v posebnem poglavju: Temeljne pravice.

NAČELO LOJALNE RAZLAGE NACIONALNEGA PRAVA

Opredelitev: _____

Sodna praksa SEU: _____

Opombe: _____

NAČELO ODŠKODNINSKE ODGOVORNOSTI DRŽAV ČLANIC

Opredelitev: _____

Pogoji: _____

Sodna praksa SEU: _____

2. Leta 2017 sta Svet in EP sprejela direktivo, ki DČ zavezuje k sprejemu vseh potrebnih ukrepov, da se delavcem zagotovi pravica do plačanega dopusta, vključno s primeri, ko dopusta niso mogli izkoristiti v danem koledarskem letu. DČ sta bili dani dve leti časa za izvedbo direktive (implementacijski rok poteče 1. junija 2019). Po slovenskem zakonu iz leta 2003 delavci niso bili upravičeni do nadomestila namesto neizkoriščenega dopusta. Ta zakon ni bil spremenjen ali zamenjan.

a. Marija, slovenska državljanka, je zaposlena na Mestni občini Maribor. Januarja 2018 je rodila otroka. Ker zaradi starševskega dopusta ni mogla izkoristiti dopusta v letu 2018, je zahtevala denarno nadomestilo namesto neizkoriščenega dopusta. Njena zahteva je bila zavrnjena, saj to po slovenskem pravu ni možno.

b. Magdalena, slovenska državljanka, je zaposlena v start up podjetju, ki se ukvarja z avtonomnimi vozili. Na podobno zahtevo, kot jo je imela Marija, je dobila enak odgovor.

c. Francesca, italijanska državljanka, je Marijina sodelavka, ki je tudi rodila januarja 2018. Njena zahteva po nadomestilu namesto neizkoriščenega dopusta je bila v celoti zavrnjena iz razloga, ker je plačilo za dopust po slovenskem pravu namenjeno zgolj slovenskim državljanom. Svetujte vsem trem gospem o morebitnih pravicah, ki jim jih podeljuje pravo EU.

4. Direktiva Sveta ES o harmonizaciji prava na področju zavarovalnih pogodb št. 2005/777/ES je vsebovala med drugim naslednje določilo: "Zavarovalne pogodbe ne smejo omejevati odškodnine za prevoz blaga za znesek, ki bi bil nižji od 50% dejansko nastale škode. Države članice so dolžne svojo zakonodajo uskladiti s to direktivo najkasneje do 28.3.2016." Podjetje Scarpone S.A.R.L. (naročnik prevoza) trgovskega blaga je v decembru 2016 sklenilo zavarovalno pogodbo o zavarovanju izvozne pošiljke pri italijanski zavarovalnici Assicurazione Limitata SA, v zasebni lasti. Tovor je bil uničen v požaru dne 1.4.2017, zavarovalnica pa prizna le 15.000 evrov odškodnine, sklicujoč se na svoje splošne pogoje, po katerih je blago zavarovano le za 15 evrov po kg, če ni sklenjeno dodatno zavarovanje za dragoceni tovor. Zavarovalnica se tudi sklicuje na določbo italijanskega Codice Civile, po kateri je mogoče s pogodbo omejiti odškodnino na določen znesek na mersko enoto, če ta znesek ni pretirano nizek. Scarpone lahko dokaže, da tovor tehta 1000 kg, njegova dejanska vrednost pa je 200.000 evrov ter se odloči zahtevati razliko pred sodiščem. Svetujte podjetju Scarpone, S.A.R.L., kje in kako naj uveljavlja svoje pravice!

4.3 Seznam sodne prakse

- 26-62, *Van Gend en Loos*, ECLI:EU:C:1963:1
- 6/64, *Flaminio Costa proti E.N.E.L.*, ECLI:EU:C:1964:66
- 9/70, *Grad*, ECLI:EU:C:1970:78
- 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft*, ECLI:EU:C:1970:114
- 93/71, *Leonesio*, ECLI:EU:C:1972:39
- 9/72, *Georg Brunner KG v Hauptzollamt Hof.*, ECLI:EU:C:1972:81
- 39/72, *Komisija proti Italiji*, ECLI:EU:C:1973:13
- 34/73, *Variola*, ECLI:EU:C:1973:101
- 2/74, *Reyners proti Belgiji*, ECLI:EU:C:1974:68
- 41/74, *Van Duyn*, ECLI:EU:C:1974:133
- 50/76, *Amsterdam Bulb*, ECLI:EU:C:1977:13
- 106/77, *Simmenthal*, ECLI:EU:C:1978:49
- 148/78, *Ratti*, ECLI:EU:C:1979:110
- 8/81, *Becker*, ECLI:EU:C:1982:7
- 14/83, *Von Colson*, ECLI:EU:C:1984:153
- 152/84, *Marshall*, ECLI:EU:C:1986:84
- 80/86, *Kolpinghuis Nijmegen*, ECLI:EU:C:1987:431
- C-106/89, *Marleasing*, ECLI:EU:C:1990:395
- C-188/89, *Foster*, ECLI:EU:C:1990:313
- C-6/90 in C-9/90, *Francovich*, ECLI:EU:C:1991:428
- C-91/92, *Faccini Dori*, ECLI:EU:C:1994:292
- C-46/93 in C-48/93, *Factortame*, ECLI:EU:C:1996:79
- C-430/93 in C-431/93, *Van Schijndel*, ECLI:EU:C:1995:441
- C-194/94, *CLA Security*, ECLI:EU:C:1996:172
- C-129/96, *Inter-Environnement Wallonie*, ECLI:EU:C:1997:628
- C-231/96, *Edis*, ECLI:EU:C:1998:401
- C-326/96, *Levez*, ECLI:EU:C:1998:577
- C-240/98, *Océano Grupo*, ECLI:EU:C:2000:346
- C-403/98, *Azienda Agricola*, ECLI:EU:C:2001:6
- C-453/00, *Kühne & Heitz*, ECLI:EU:C:2004:17
- C-397/01 do C-403/01, *Pfeiffer*, ECLI:EU:C:2004:584
- C-105/03, *Pupino*, ECLI:EU:C:2005:386

- C-144/04, *Mangold*, ECLI:EU:C:2005:709
- C-212/04, *Adeneler*, ECLI:EU:C:2006:443
- T-230/06, *Rewe-Zentral*, ECLI:EU:T:2008:443
- C-555/07, *Küçükdeveci*, ECLI:EU:C:2010:21
- C-416/10, *Križan*, ECLI:EU:C:2013:8
- C-61/14, *Orizzonte*, ECLI:EU:C:2015:655
- C-168/15, *Tomášová*, ECLI:EU:C:2016:602
- C-413/15, *Farell*, ECLI:EU:C:2017:745
- C-284/16, *Achmea*, ECLI:EU:C:2018:158
- C-569/16 in C-570/26, *Bauer*, ECLI:EU:C:2018:871
- C-573/17, *Popławski*, ECLI:EU:C:2019:530
- C-177/20, *Grossmania*, ECLI:EU:C:2022:175
- C-205/20, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld*, ECLI:EU:C:2022:168
- C-680/20, *Unilever*, ECLI:EU:C:2023:33
- C-348/22, *Commune de Ginosa*, ECLI:EU:C:2023:301
- C-788/22 P, *Louis Vuitton*, ECLI:EU:C:2023:231
- C-107/23 PPU, *Lin*, ECLI:EU:C:2023:606

Pogodba o Evropski uniji

Člen 10 PEU

1. Delovanje Unije temelji na predstavniki demokraciji.
2. Državljeni so na ravni Unije neposredno zastopani v Evropskem parlamentu.

Države članice v Evropskem svetu predstavljajo voditelji držav ali vlad in v Svetu njihove vlade, ki so demokratično odgovorni bodisi svojemu nacionalnemu parlamentu bodisi svojim državljanom.

3. Vsak državljan ima pravico sodelovati v demokratičnem življenju Unije. Odločitve se sprejemajo kar najbolj odprto in v kar najtesnejši povezavi z državljanji.
4. Politične stranke na evropski ravni prispevajo k oblikovanju evropske politične zavesti in k izražanju volje državljanov Unije.

Člen 11 PEU

1. Institucije dajejo državljanom in predstavniki združenjem na ustrezen način možnost izražanja in javne izmenjave mnenj glede vseh področij delovanja Unije.
2. Institucije vzdržujejo odprt, pregleden in reden dialog s predstavniki združenji in civilno družbo.
3. Evropska komisija izvaja obsežna posvetovanja z udeleženi stranmi, da se zagotovi usklajenost in preglednost delovanja Unije.
4. Najmanj milijon državljanov Unije iz večjega števila držav članic lahko s svojo pobudo Evropsko komisijo

pozove, da v okviru svojih pristojnosti predloži ustrezen predlog v zadevah, za katere državljeni menijo, da je za izvajanje Pogodb treba sprejeti pravni akt Unije.

Postopki in pogoji, potrebni za predložitev take pobude, se določijo v skladu s prvim pododstavkom člena 24 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Člen 12 PEU

Nacionalni parlamenti dejavno prispevajo k dobremu delovanju Unije, tako da:

- a) jih institucije Unije obveščajo in jim predložijo osnutke zakonodajnih aktov Unije v skladu s Protokolom o vlogi nacionalnih parlamentov v Evropski uniji;
- b) skrbijo za spoštovanje načela subsidiarnosti v skladu s postopki iz Protokola o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti;
- c) v okviru območja svobode, varnosti in pravice sodelujejo v mehanizmi ocenjevanja izvajanja politik Unije na tem področju v skladu s členom 70 Pogodbe o delovanju Evropske unije ter so vključeni v politični nadzor Eurojusa in ocenjevanje dejavnosti Eurojusta v skladu s členoma 88 in 85 navedene pogodbe;
- d) sodelujejo v postopkih za spremembo Pogodb v skladu s členom 48 te pogodbe;
- e) so obveščeni o prošnjah za pristop k Uniji v skladu s členom 49 te pogodbe;
- f) so udeleženi pri medparlamentarnem sodelovanju med nacionalnimi parlamenti in z Evropskim parlamentom v skladu s Protokolom o vlogi nacionalnih parlamentov v Evropski uniji.

Pogodba o delovanju Evropske unije

Člen 288 PDEU (prejšnji člen 249 PES)

Za izvajanje pristojnosti Unije institucije sprejemajo uredbe, direktive, sklepe, priporočila in mnenja.

Uredba se splošno uporablja. Zavezujoča je v celoti in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.

Direktiva je za vsako državo članico, na katero je naslovljena, zavezujoča glede cilja, ki ga je treba doseči, vendar prepušča nacionalnim organom izbiro oblike in metod.

Sklep je v celoti zavezujoč. Če določa tiste, na katere je naslovljen, je zavezujoč samo zanje.

Priporočila in mnenja niso zavezujoča.

5 Pravno varstvo v EU⁷

5.1 Vloga Sodišča EU

4. Pojasnite sestavo Sodišča EU.

5. Kakšna je vloga Sodišča EU?

⁷ A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik: Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011: str. 95-114; V. Trstenjak, M. Brkan: Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019: str. 121-149 in 252-364.

6. V kakšni sestavi lahko odloča SEU?

7. Kakšna je vloga generalnih pravobranilcev?

8. Ali je v vsak postopek vključen generalni pravobranilec?

9. Kaj je opredeljeno v členu 255 PDEU?

10. Opredelite jezik postopka, uradni jezik in delovni jezik pred Sodiščem EU.

11. Kako Sodišče EU razlaga pravne akte EU in katere metode razlage uporablja?

12. Ali lahko Sodišče EU razveljavi oz. razglasi za ničnega nacionalni pravni akt?

13. Ali lahko nacionalno sodišče razlaga pravne akte EU?

5.2 Pravno varstvo v EU

14. Navedite sodne postopke, do katerih lahko pride v zvezi z izvajanjem prava Evropske unije (pojasnite tudi, ali se vodijo pred Sodiščem Evropske unije ali pred sodišči držav članic).

15. Navedite novosti, ki jih je v zvezi s sodnim sistemom EU prinesla Lizbonska pogodba.

16. Ali lahko posameznik vložī tožbo na Sodišče EU?

17. Opredelite značilnosti: tožbe zaradi kršitve prava EU; ničnostne tožbe; tožbe zaradi nedelovanja; postopka predhodnega odločanja.

18. V zvezi s postopkom proti državi članici, zaradi (domnevne) kršitve prava Evropske unije (čl. 258 PDEU), pojasnite:

– namen oziroma funkcijo tega postopka,

19. Na kratko opišite potek postopka po čl. 258 PDEU (do vložitve tožbe pred Sodiščem Evropske unije) in pooblastila Evropske komisije glede vložitve oziroma nevlžitve tožbe.

20. Sme Evropska komisija vložiti tožbo, ko kršitve v smislu prepozne implementacije direktive ni več?

21. Preberite in analizirajte sodbo Sodišča EU v zadevi *Komisija proti Franciji*, C-416/17. Kako je potekal postopek v zadevi? Katero je bistveno pravno pravilo, ki ga je razvilo Sodišče EU v tej zadevi?

24. Katere pravne posledice nastopijo, če Sodišče EU ugotovi, da je ničnostna tožba utemeljena?

25. O čem sme odločati Sodišče EU v postopku predhodnega odločanja? Kdo lahko postavi predhodno vprašanje po čl. 267 PDEU?

26. Kdo lahko postavi predhodno vprašanje po čl. 267 PDEU?

27. Kako je s pravico/obveznostjo nacionalnih sodišč postaviti predhodno vprašanje?

28. Kako učinkujejo odločitve Sodišča po čl. 267? Kaj je Višje sodišče v Ljubljani odločilo v zadevi *VSL sodba III Cp 3307/2015 z dne 16.12.2015* (na katero sodbo se je sklicevalo)?

29. Preberite sodbo v zadevi *Foto-Frost*. Zakaj je pomembna?

30. Pojasnite zadevo *Dodič* (C-194/18). Pri tem upoštevajte postopke pred slovenskimi sodišči in Sodiščem EU. Kakšna je bila posledica oz. pomen tega, da je nacionalno sodišče postavilo vprašanje za predhodno odločanje?

31. Poiščite zadevo *Kubera* (C-144/23) pred Sodiščem EU in pojasnite ozadje postopka pred slovenskimi sodišči.

32. Na kakšen način sistem predhodnega odločanja po členu 267 PDEU prispeva k edinstveni naravi pravnega sistema EU? Ali je upravičeno razumeti Sodišče EU kot pritožbeno sodišče v razmerju do nacionalnih sodišč?

33. Kakšni so pogoji za odškodninsko odgovornost države zaradi kršitve prava EU?

34. Ali lahko EU odškodninsko odgovarja in v katerih primerih?

35. Je odškodninska tožba proti Evropski uniji pogojena z uspešno realizirano ničnostno tožbo?

36. Presodite (ne)veljavnost naslednjih trditev:

Splošno sodišče je nadrejeno Sodišču;

Drži

Ne drži

izraz »neposredne tožbe« označuje tiste tožbe pred Sodiščem EU, ki se najprej vložijo pred nacionalnimi sodišči;

Drži

Ne drži

posamezniki, ne glede na državljanstvo, prebivališče ali sedež, lahko tožijo vse države članice pred Sodiščem EU;

Drži

Ne drži

Sodišče EU je pristojno tudi za reševanje sporov med posamezniki, ki imajo državljanstvo EU, in državami članicami EU;

Drži

Ne drži

zasebni subjekti zmeraj uveljavljajo pravno varstvo zoper države članice zaradi kršitev prava EU pred nacionalnimi sodišči, saj tega pred Sodiščem EU ne morejo;

Drži

Ne drži

v kolikor država članica pravočasno ne implementira direktive v nacionalni pravni red, jo lahko Sodišče EU obsodi na plačilo denarne kazni;

Drži

Ne drži

za kršitve prava EU, ki jih storijo lokalne skupnosti, odgovarja neposredno država članica;

Drži

Ne drži

postopek po členu 258 PDEU (Komisija proti državi članici) se običajno konča z damnatorno (dajatveno) sodbo Sodišča EU;

Drži

Ne drži

Postopek za reševanje predhodnih vprašanj pred Sodiščem EU v Luksemburgu:

a. omogoča razveljavitev nacionalnih predpisov, ki niso v skladu s pravom EU;

Drži

Ne drži

b. omogoča razlago t.i. mehkega prava EU, kot so smernice, obvestila, resolucije itd;

Drži

Ne drži

c. je namenjen razlagi, ne pa tudi presoji veljavnosti določil PEU in PDEU;

Drži

Ne drži

č. omogoča vsakemu sodišču, da, kolikor želi, sproži postopek reševanja predhodnega odločanja;

Drži

Ne drži

d. lahko uporabijo tudi upravne enote;

Drži

Ne drži

e. ni potreben, če se stranke sporazumejo, da sodišču ni potrebno postaviti predhodnega vprašanja;

Drži

Ne drži

f. se lahko konča z zavrnitvijo podati odgovor s strani Sodišča EU.

Drži

Ne drži

Primeri

1. V času COVID-19 prihaja do številnih odpovedi paketnih potovanj, letov, koncertov itd. Potrošniki imajo v primeru izrednih okoliščin pravico, da odstopijo od pogodbe glede paketnega potovanja, organizator potovanja pa jim mora vrniti kupnino. To ureja Direktiva o paketnih potovanjih iz leta 2000, ki je bila v Sloveniji pravočasno implementirana z Zakonom o varstvu potrošnikov.

a) Državni zbor RS se odloči, da bo z interventnim zakonom olajšal položaj turističnih agencij, ki se soočajo z množičnimi odpovedmi rezervacij, zato sprejme zakon, s katerim je turističnim agencijam omogočeno, da namesto vračila kupnine potrošnikom ponudijo vrednotnice (t.i. voucher-je). Svetujte Državnemu zboru glede sprejemljivosti takšnega predloga v luči temeljnih načel prava EU.

b) Jana želi odstopiti od pogodbe, ki jo je sklenila s turistično agencijo Lunica. Zahteva vračilo kupnine skladno z Direktivo o paketnih potovanjih. Lunica zahtevek zavrne, pri čemer se opre na Zakon o varstvu potrošnikov. Svetujte Jani o morebitnih pravicah, ki ji jih podeljuje pravo EU. Kje jih lahko uveljavlja?

c) Minister za gospodarstvo je predlagal uvedbo turističnih bonov za vse slovenske državljane. Juan je Španec s stalnim prebivališčem v Sloveniji, ki pa naj ne bi bil upravičen do bonov, saj nima slovenskega državljanstva. Je takšna ureditev skladna s pravom EU?

2. V času pandemije zaradi koronavirusa prihaja do številnih motenj v delovnem procesu. Turistična agencija Potovanje je tako primorana prilagoditi svoje poslovanje na način, da določene uslužbenke pošlje na čakanje na delo. Posledično Metka, ki normalno opravlja delo tudi v času koronavirusa, ne more koristiti letnega dopusta, saj ni dovolj zaposlenih na delovnem mestu. Pravice zaposlenih v zvezi z letnim dopustom ureja Direktiva o letnem dopustu, ki daje delavcem pravico do štirih tednov plačanega letnega dopusta. V Sloveniji so relevantne določbe Direktive implementirane z Zakonom o delovnih razmerjih. Vlada RS se odloči, da bo z interventnim zakonom olajšala položaj delodajalcev, ki se soočajo s težavami v času koronavirusa, zato predlaga Državnemu zboru sprejem zakona, s katerim bi bilo delodajalcem omogočeno, da začasno ne spoštujejo Direktive o letnem dopustu.

a) Svetujte Državnemu zboru glede sprejemljivosti takšnega predloga v luči temeljnih načel prava EU.

b) Predpostavljajte, da je Državni zbor sprejel omenjen zakon. Metka je prepričana, da takšen zakon ni skladen z Direktivo. Ko ji turistična agencija Potovanje zavrne možnost koriščenja letnega dopusta, se Metka odloči, da bo pravico poiskala na sodišču. Svetujte ji, ali ji pravo EU lahko kako pomaga, da bo prišla do pravic, ki jih ima po Direktivi!

c) Metka je prepričana, da ji turistična agencija Potovanje krši temeljno pravico do plačanega letnega dopusta, ki je urejena tudi v Listini EU o temeljnih pravicah. Pojasnite, ali se bo lahko sklicevala na določbe Listine EU o temeljnih pravicah.

5.3 Iskanje sodne prakse Sodišča EU

1. Kje najdemo sodno prakso Sodišča EU?

2. Kaj pomenijo: C-, T-, F-?

3. Poiščite primer sodbe Sodišča in Splošnega sodišča in ju citirajte.

5.4 Seznam sodne prakse

Tožba zaradi neizpolnitve obveznosti (258-260 PDEU)

- 7/71, *Komisija proti Franciji*, ECLI:EU:C:1971:107
- 167/73, *Komisija proti Franciji*, ECLI:EU:C:1974:35
- 29/84, *Komisija proti Nemčiji*, ECLI:EU:C:1985:229
- 101/84, *Komisija proti Italiji*, ECLI:EU:C:1985:330
- 178/84, *Komisija proti Nemčiji*, ECLI:EU:C:1987:126
- 247/87, *Star Fruit Company*, ECLI:EU:C:1989:58
- C-265/95, *Komisija proti Franciji (španske jagode)*, ECLI:EU:C:1997:595
- C-387/97, *Komisija proti Grčiji*, ECLI:EU:C:2000:356
- C-52/00, *Komisija proti Franciji*, ECLI:EU:C:2002:252
- C-278/01, *Komisija proti Španiji*, ECLI:EU:C:2003:635
- C-304/02, *Komisija proti Franciji*, ECLI:EU:C:2005:444
- C-523/04, *Komisija proti Nizozemski*, ECLI:EU:C:2006:717
- C-70/06, *Komisija proti Portugalski*, ECLI:EU:C:2008:3
- C-402/08, *Komisija proti Sloveniji*, ECLI:EU:C:2009:157
- C-416/17, *Komisija proti Franciji (Conseil d'Etat)*, ECLI:EU:C:2018:811
- C-543/17, *Komisija proti Belgiji*, ECLI:EU:C:2019:573
- C-66/18, *Komisija proti Madžarski*, ECLI:EU:C:2020:792
- C-631/18, *MiFID II*, ECLI:EU:C:2021:2
- C-628/18, *MiFiD II*, ECLI:EU:C:2021:1
- C-192/18, *Komisija proti Poljski*, ECLI:EU:C:2019:924
- C-51/20, *Komisija proti Grčiji*, ECLI:EU:C:2022:36
- C-364/10, *Madžarska proti Slovaški republiki*, ECLI:EU:C:2012:630
- C-591/17, *Republika Avstrija proti Zvezni republiki Nemčiji*, ECLI:EU:C:2019:504
- C-457/18, *Republika Slovenija proti Republiki Hrvaški*, ECLI:EU:C:2020:65
- C-121/21 R, *Češka republika proti Republiki Poljski*, ECLI:EU:C:2021:752
- C-822/21, *Latvija proti Švedska (Systèmes de garantie des dépôts)*, tekoča zadeva

Ničnostna tožba (263 PDEU)

- 25/63, *Plaumann*, ECLI:EU:C:1963:17
- 22/70, *Komisija proti Svetu (ERTA)*, ECLI:EU:C:1971:32

- 21-24/72, *International Fruit Company*, ECLI:EU:C:1972:115
- 4/73, *Nold*, ECLI:EU:C:1974:51
- 60/81, *IBM proti Komisiji*, ECLI:EU:C:1981:264
- 11/82, *Piraiki-Patraiki*, ECLI:EU:C:1985:18
- 222/83, *Municipality of Differdange*, ECLI:EU:C:1984:266
- 294/83, *Les Verts*, ECLI:EU:C:1986:166
- C-309/89, *Codorniu*, ECLI:EU:C:1994:197
- C-358/89, *Extramet Industrie*, ECLI:EU:C:1991:214
- C-137/92 P, *Komisija proti BASF*, ECLI:EU:C:1994:247
- C-386/96 P, *Dreyfus*, ECLI:EU:C:1998:193
- T-14/98, *Hautala proti Svetu*, ECLI:EU:T:1999:157
- C-451/98, *Antillean Rice Mills*, ECLI:EU:C:2001:622
- Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Jacobsa v zadevi C-50/00 P, *UPA*, ECLI:EU:C:2002:197
- C-263/02 P, *Jégo-Quéré*, ECLI:EU:C:2004:210
- C-465/02, *Nemčija proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2005:636
- C-466/02, *Danska proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2005:804
- C-338/05 P, *Front National proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2006:482
- T-262/10, *Microban*, ECLI:EU:T:2011:623
- C-583/11 P, *Inuit Tapiriit*, ECLI:EU:C:2013:625
- C-274/12 P, *Telefónica*, ECLI:EU:C:2013:852
- C-456/13 P, *T&L SUGARS*, ECLI:EU:C:2015:284
- C-547/14, *Philip Morris*, ECLI:EU:C:2016:325
- C-643/15 in C-647/15, *Slovaška in Madžarska proti Svetu*, ECLI:EU:C:2017:631
- C-16/16 P, *Belgija proti Komisiji*, ECLI:EU:C:2018:79
- T-330/18, *Carvalho*, ECLI:EU:T:2019:324
- C-650/18, *Madžarska proti Parlamentu*, ECLI:EU:C:2021:426
- Sklepni predlogi generalne pravobranilke Tamare Čapeta v zadevi C-551/22 P, *Komisija proti EOR*, ECLI:EU:C:2023:846

Vprašanje za predhodno odločanje (267 PDEU)

- 30/62, *Da Costa*, ECLI:EU:C:1963:6
- 103 in 145/77, *Royal-Scholten Honig*, ECLI:EU:C:1978:186

- 283/81, *CILFIT*, ECLI:EU:C:1982:335
- 314/85, *FOTO FROST*, ECLI:EU:C:1987:452
- C-54/96, *Dorsch Consult*, ECLI:EU:C:1997:413
- Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Ruiz-Jarabo Colomer v zadevi C-17/00, *Coster*, ECLI:EU:C:2001:366
- C-168/00, *Leitner*, ECLI:EU:C:2002:163
- C-302/04, *Ynos*, ECLI:EU:C:2006:9
- C-261/05, *Lakép*, ECLI:EU:C:2006:98
- C-379/05, *Amurta*, ECLI:EU:C:2007:655
- C-210/06, *Cartesio*, ECLI:EU:C:2008:723
- C-127/08, *Metock*, ECLI:EU:C:2008:449
- C-195/08 PPU, *Rinau*, ECLI:EU:C:2008:406
- C-236/09, *Test-Achats*, ECLI:EU:C:2011:100
- C-403/09 PPU, *Detiček*, ECLI:EU:C:2009:810
- C-288/12, *Komisija proti Madžarski*, ECLI:EU:C:2014:237
- C-162/13, *VNUK*, ECLI:EU:C:2014:2146
- C-25/14 in C-26/14, *UNIS*, ECLI:EU:C:2015:821
- Sklepni predlogi generalnega pravobranilca v zadevi C-62/14, *Gauweiler*, ECLI:EU:C:2015:400
- C-72/14 in C-197/14, *X in van Dijk*, ECLI:EU:C:2015:564
- C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, ECLI:EU:C:2018:117
- C-105/17, *Kamenova*, ECLI:EU:C:2018:808
- C-194/18, *Dodič*, ECLI:EU:C:2019:385
- C-585/18, *A.K. in drugi*, ECLI:EU:C:2019:982
- C-272/19, *VQ proti Land Hessen*, ECLI:EU:C:2020:535
- C-561/19, *Consorzio Italian Management*, ECLI:EU:C:2021:799
- C-564/19, *IS*, ECLI:EU:C:2021:949
- C-896/19, *Repubblica proti Il-Prim Ministru*, ECLI:EU:C:2021:311
- C-176/22, *BK in ZbP*, ECLI:EU:C:2023:416

Drugi

- 4/69, *Lütticke*, ECLI:EU:C:1971:40
- 5/71, *Schöppenstedt*, ECLI:EU:C:1971:116

- C-6/90 in C-9/90, *Francoovich*, ECLI:EU:C:1991:428
- C-188/92, *Textilwerke*, ECLI:EU:C:1994:90
- C-46/93 in C-48/93, *Factortame*, ECLI:EU:C:1996:79
- C-408/95, *Eurotunnel*, ECLI:EU:C:1997:532
- C-352/98 P, *Bergaderm*, ECLI:EU:C:2000:361
- C-224/01, *Köbler*, ECLI:EU:C:2003:513
- C-173/03, *Traghetti*, ECLI:EU:C:2006:391
- T-167/04, *Asklepios Kliniken proti Komisiji*, ECLI:EU:T:2007:215
- C-370/12, *Pringle*, ECLI:EU:C:2012:756
- C-611/12 P, *Giordano*, ECLI:EU:C:2014:2282
- C-160/14, *Ferreira da Silva*, ECLI:EU:C:2015:565
- C-648/15, *Avstrija proti Nemčiji*, ECLI:EU:C:2017:664

Pogodba o Evropski uniji

Člen 2 PEU

Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin. Te vrednote so skupne vsem državam članicam v družbi, ki jo označujejo pluralizem, nediskriminacija, strpnost, pravičnost, solidarnost ter enakost žensk in moških.

Člen 7 PEU (prejšnji člen 7 PEU)

1. Na podlagi obrazloženega predloga ene tretjine držav članic, Evropskega parlamenta ali Evropske komisije lahko Svet po odobritvi Evropskega parlamenta z večino štirih petin svojih članov ugotovi obstoj očitnega tveganja, da bi država članica lahko huje kršila vrednote iz člena 2. Pred takšno ugotovitvijo Svet zasliši zadevno državo članico, in lahko po istem postopku nanjo naslovi priporočila.

Svet redno preverja, ali so razlogi, na podlagi katerih je bila sprejeta takšna ugotovitev, še naprej podani.

2. Evropski svet lahko na predlog ene tretjine držav članic ali Evropske komisije in po odobritvi Evropskega parlamenta soglasno ugotovi, da ena od držav članic huje in vztrajno krši vrednote iz člena 2, potem ko je pozval zadevno državo članico, naj predloži svoje pripombe.

3. Ob sprejetju ugotovitve po odstavku 2 lahko Svet s kvalificirano večino sklene, da nekatere pravice, ki izhajajo iz uporabe teh pogodb za zadevno državo članico, mirujejo, vključno z glasovalnimi pravicami predstavnika vlade te države članice v Svetu. Pri tem Svet upošteva morebitne posledice takšnega mirovanja na pravice in obveznosti fizičnih in pravnih oseb.

Obveznosti zadevne države članice po teh pogodbah so zanj v vsakem primeru še naprej zavezujoče.

4. Svet lahko s kvalificirano večino naknadno sklene, da se ukrepi, sprejeti v skladu z odstavkom 3, spremenijo ali preklicajo, kot odgovor na spremembe okoliščin, zaradi katerih so bili uvedeni.

5. Podrobnosti glasovanja, ki se za namene tega člena uporabljajo za Evropski parlament, Evropski svet in Svet, so določene v členu 354 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Člen 13 PEU

1. Unija ima institucionalni okvir, katerega namen je uveljavljati njene vrednote, uresničevati njene cilje, služiti njenim interesom, interesom njenih državljanov in interesom držav članic ter zagotoviti doslednost, učinkovitost in kontinuiteto njenih politik in ukrepov.

Institucije Unije so:

- Evropski parlament,
- Evropski svet,
- Svet,
- Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu "Komisija"),
- Sodišče Evropske unije,
- Evropska centralna banka,
- Računsko sodišče.

2. Vsaka institucija deluje v mejah pristojnosti, ki so ji dodeljene s Pogodbama, in v skladu s postopki, pogoji in cilji, ki jih določata Pogodbi. Institucije med seboj lojalno sodelujejo.

3. Določbe o Evropski centralni banki in Računskem sodišču ter podrobne določbe o drugih institucijah so vključene v Pogodbo o delovanju Evropske unije.

4. Evropskemu parlamentu, Svetu in Komisiji pomagata Ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij, ki opravljata svetovalno funkcijo.

Člen 17 PEU

1. Komisija spodbuja splošni interes Unije in v ta namen sprejema ustrezne pobude. Skrbi za uporabo Pogodb in ukrepov, ki jih institucije sprejmejo na njuni podlagi. Skrbi za uporabo prava Unije pod nadzorom Sodišča Evropske unije. Izvršuje proračun in upravlja programe. V skladu s Pogodbama opravlja usklajevalno, izvršilno in upravno funkcijo. Razen pri skupni zunanji in varnostni politiki in v drugih primerih, predvidenih v Pogodbah, zagotavlja zastopanje Unije navzven. Daje pobude za letno in večletno načrtovanje Unije z namenom doseči med-institucionalne sporazume.

2. Če Pogodbi ne določata drugače, se lahko zakonodajni akti Unije sprejemajo le na predlog Komisije. Drugi akti se

sprejemajo na predlog Komisije, če je to predvideno v Pogodbah.

3. Mandat Komisije je pet let.

Člani Komisije so izbrani na podlagi svoje splošne usposobljenosti in zavzetosti za Evropo, med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna.

Komisija je pri izvrševanju svojih obveznosti popolnoma neodvisna. Brez poseganja v člen 18(2) člani Komisije ne smejo zahtevati niti sprejemati navodil od posameznih vlad, institucij, organov, uradov ali agencij. Vzdržijo se vsakršnega ravnanja, ki je nezdržljivo z njihovo funkcijo ali opravljanjem njihovih nalog.

4. Komisijo, imenovano med dnem začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe in 31. oktobrom 2014, sestavlja po en državljani vsake države članice, vključno z njenim predsednikom in visokim predstavnikom Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, ki je eden od njenih podpredsednikov.

5. Od 1. novembra 2014 število članov Komisije skupaj z njenim predsednikom in visokim predstavnikom Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ustreza dvema tretjinama števila držav članic, razen če Evropski svet soglasno ne odloči o spremembi tega števila.

Člani Komisije so izbrani med državljani držav članic po sistemu popolnoma enakopravne rotacije med državami članicami, s čimer se izrazi demografski in geografski razpon celote držav članic. Ta sistem soglasno vzpostavi Evropski svet v skladu s členom 244 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

6. Predsednik Komisije:

- a) določa smernice, po katerih Komisija opravlja svoje naloge,
- b) odloča o notranji organizaciji Komisije, s čimer zagotavlja, da deluje usklajeno, učinkovito in kot kolegij,
- c) imenuje podpredsednike med člani Komisije, razen visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko.

Član Komisije odstopi na zahtevo predsednika. Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko na zahtevo predsednika odstopi v skladu s postopkom iz člena 18(1).

7. Ob upoštevanju volitev v Evropski parlament in po opravljenih ustreznih posvetovanjih Evropski svet s kvalificirano večino Evropskemu parlamentu predlaga kandidata za predsednika Komisije. Evropski parlament izvoli tega kandidata z večino svojih članov. Če ta kandidat ne dobi zahtevane večine, Evropski svet v enem mesecu s kvalificirano večino predlaga novega kandidata, ki ga Evropski parlament izvoli po istem postopku.

Svet v medsebojnem soglasju z izvoljenim predsednikom sprejme seznam drugih oseb, ki jih predlaga v imenovanje za člane Komisije. Osebe so izbrane na podlagi predlogov držav članic v skladu z merili iz drugega pododstavka odstavka 3 in drugega pododstavka odstavka 5.

Predsednika, visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko in druge člane Komisije kot kolegij z glasovanjem potrdi Evropski parlament. Na podlagi te potrditve Evropski svet s kvalificirano večino imenuje Komisijo.

8. Komisija je kot kolegij odgovorna Evropskemu parlamentu. Evropski parlament lahko v skladu s členom 234 Pogodbe o delovanju Evropske unije glasuje o predlogu nezaupnice Komisiji. Če je nezaupnica izglasovana, člani Komisije kolektivno odstopijo, visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko pa odstopi s funkcije, ki jo opravlja v Komisiji.

Člen 19 PEU

1. Sodišče Evropske unije sestavljajo Sodišče, Splošno sodišče in specializirana sodišča. Zagotavlja upoštevanje prava pri razlagi in uporabi Pogodb.

Države članice vzpostavijo pravna sredstva potrebna za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo Unije.

2. Sodišče sestavlja po en sodnik iz vsake države članice. Sodišču pomagajo generalni pravobranilci.

Splošno sodišče ima najmanj po enega sodnika iz vsake države članice.

Sodniki in generalni pravobranilci Sodišča ter sodniki Splošnega sodišča se izberejo med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje iz členov 253 in 254 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Vlade držav članic jih v medsebojnem soglasju imenujejo za dobo šestih let. Sodniki in generalni pravobranilci, ki jim mandat poteče, so lahko ponovno imenovani.

3. Sodišče Evropske unije v skladu z določbami Pogodb:

- a) odloča o tožbah, ki jih vloži država članica, institucija, fizična ali pravna oseba;
- b) na predlog nacionalnih sodišč predhodno odloča o vprašanih glede razlage prava Unije ali veljavnosti aktov, ki so jih sprejele institucije;
- c) odloča o drugih zadevah, predvidenih v Pogodbah.

Pogodba o delovanju Evropske unije

Člen 251 PDEU (prejšnji člen 221 PES)

Sodišče zaseda v senatih ali v velikem senatu, v skladu s pravili, ki so v ta namen določena v statutu Sodišča Evropske unije.

Če statut tako predvideva, lahko Sodišče zaseda tudi na občni seji.

Člen 252 PDEU (prejšnji člen 222 PES)

Sodišču pomaga osem generalnih pravobranilcev. Svet lahko na zahtevo Sodišča soglasno poveča število generalnih pravobranilcev.

Dolžnost generalnega pravobranilca je, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih je v skladu s statutom Sodišča Evropske unije zahtevano njegovo sodelovanje.

Člen 253 PDEU (prejšnji člen 223 PES)

Sodniki in generalni pravobranilci Sodišča so izbrani med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki so ustrezno usposobljene za imenovanje na najvišje sodniške položaje v svojih državah ali ki so priznani pravniki; vlade držav članic jih v medsebojnem soglasju imenujejo za dobo šestih let po posvetovanju z odborom iz člena 255.

Vsaka tri leta se izvede delna zamenjava sodnikov in generalnih pravobranilcev v skladu s pogoji, določenimi v statutu Sodišča Evropske unije.

Sodniki izmed sebe izvolijo predsednika Sodišča za dobo treh let. Lahko je ponovno izvoljen.

Sodniki in generalni pravobranilci, ki jim poteče mandat, so lahko ponovno imenovani.

Sodišče imenuje svojega sodnega tajnika in določi pravila, ki urejajo njegov položaj.

Sodišče sprejme svoj poslovnik. Ta poslovnik mora odobriti Svet.

Člen 254 PDEU (prejšnji člen 224 PES)

Število sodnikov Splošnega sodišča določa statut Sodišča Evropske unije. V statutu je lahko predvideno, da Splošnemu sodišču pomagajo generalni pravobranilci.

Člani Splošnega sodišča so izbrani med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje na visoke sodniške položaje. Vlade držav članic jih v medsebojnem soglasju imenujejo za dobo šestih let po posvetovanju z odborom iz člena 255. Članstvo se delno obnavlja vsaka tri leta. Člani, ki jim mandat poteče, so lahko ponovno imenovani.

Sodniki izmed sebe izvolijo predsednika Splošnega sodišča za mandat treh let. Lahko je ponovno izvoljen.

Splošno sodišče imenuje svojega sodnega tajnika in določi pravila, ki urejajo njegov položaj.

Splošno sodišče sprejme svoj poslovnik v soglasju s Sodiščem. Ta poslovnik mora odobriti Svet.

Če statut Sodišča Evropske unije ne določa drugače, se za Splošno sodišče uporabljajo določbe Pogodb, ki se nanašajo na Sodišče.

Člen 255 PDEU

Preden vlade držav članic imenujejo kandidate v skladu s členoma 253 in 254, se oblikuje odbor, ki da mnenje o ustreznosti kandidatov za opravljanje nalog sodnika in generalnega pravobranilca Sodišča in Splošnega sodišča.

Odbor sestavlja sedem oseb, izbranih med nekdanjimi člani Sodišča in Splošnega sodišča, člani najvišjih nacionalnih sodišč in priznanimi pravniki, od katerih enega predlaga Evropski parlament. Svet sprejme sklep, s katerim določi pravila delovanja odbora, in sklep o imenovanju njegovih članov. Odloča na pobudo predsednika Sodišča.

Člen 256 PDEU (prejšnji člen 225 PES)

1. Splošno sodišče je pristojno za obravnavanje in odločanje na prvi stopnji o tožbah ali postopkih iz členov 263, 265, 268, 270 in 272, razen o tistih, ki so dodeljeni specializiranemu sodišču, ustanovljenemu po členu 257, in tistih, ki so v statutu pridržani za Sodišče.

Statut lahko predvidi, da ima Splošno sodišče pristojnost za druge vrste tožb ali postopkov.

Zoper odločitev Splošnega sodišča iz tega odstavka se lahko vložijo pritožbe na Sodišče zgolj glede pravnih vprašanj ter v skladu s pogoji in v mejah, določenih v statutu.

2. Splošno sodišče je pristojno za obravnavanje in odločanje o tožbah ali postopkih, sproženih proti odločitvam specializiranih sodišč.

Sodišče lahko izjemoma preverja odločitve Splošnega sodišča, sprejete po tem odstavku, pod pogoji in v mejah, določenih v statutu, če obstaja resno tveganje, da bosta prizadeti enotnost ali doslednost prava Unije.

3. Splošno sodišče je pristojno za obravnavanje in odločanje o vprašanih, predloženih v predhodno odločanje v skladu s členom 267, na posebnih področjih, določenih s statutom.

Če Splošno sodišče meni, da je glede neke zadeve potrebna načelna odločitev, ki bi lahko prizadela enotnost ali doslednost prava Unije, lahko zadevo preda v odločanje Sodišču.

Sodišče lahko izjemoma preverja odločitve Splošnega sodišča glede vprašanj, predloženih v predhodno odločanje, pod pogoji in v mejah, določenih v statutu, če obstaja resno tveganje, da bosta prizadeti enotnost ali doslednost prava Unije.

Člen 257 PDEU (prejšnji člen 225a PES)

Evropski parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku ustanovita specializirana sodišča, dodana Splošnemu sodišču, pristojna za obravnavanje in odločanje na prvi stopnji o nekaterih vrstah tožb na posebnih področjih. Evropski parlament in Svet odločata z uredbami, sprejetimi bodisi na predlog Komisije po posvetovanju s Sodiščem ali na zahtevo Sodišča po posvetovanju s Komisijo.

Uredba o ustanovitvi specializiranega sodišča določa pravila o sestavi tega sodišča in obsegu nanj prenesene pristojnosti.

Zoper odločitev specializiranih sodišč se lahko vložijo pritožbe na Splošno sodišče zgolj glede pravnih vprašanj ali, če je to predvideno v uredbi o ustanovitvi specializiranega sodišča, tudi glede vprašanj dejanskega stanja.

Člani specializiranih sodišč so izbrani med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje na sodniške položaje. Svet jih imenuje soglasno.

Specializirana sodišča sprejmejo svoj poslovnik v soglasju s Sodiščem. Ta poslovnik mora odobriti Svet.

Če uredba o ustanovitvi specializiranega sodišča ne določa drugače, se za specializirana sodišča uporabljajo določbe Pogodb, ki se nanašajo na Sodišče Evropske unije, in določbe statuta Sodišča Evropske unije. Naslov I in člen 64 statuta se v vsakem primeru uporabljata za specializirana sodišča.

Člen 258 PDEU (prejšnji člen 226 PES)

Če Komisija meni, da katera od držav članic ni izpolnila neke obveznosti iz Pogodb, poda o zadevi obrazloženo mnenje, potem ko je tej državi omogočila, da predloži svoje pripombe.

Če zadevna država ne ravna v skladu z mnenjem v roku, ki ga določi Komisija, lahko slednja zadevo predloži Sodišču Evropske unije.

Člen 259 PDEU (prejšnji člen 227 PES)

Država članica, ki meni, da druga država članica ni izpolnila neke obveznosti iz Pogodb, lahko zadevo predloži Sodišču Evropske unije.

Preden država članica vložijo tožbo proti drugi državi članici zaradi domnevne kršitve obveznosti iz Pogodb, mora zadevo predložiti Komisiji.

Komisija poda obrazloženo mnenje, potem ko je bila obema državama dana možnost, da se v kontradiktornem postopku ustno in pisno izrečeta.

Če Komisija v treh mesecih po datumu vložitve zadeve ne da svojega mnenja, to ni ovira, da zadeva ne bi bila predložena Sodišču.

Člen 260 PDEU (prejšnji člen 228 PES)

1. Če Sodišče Evropske unije ugotovi, da katera od držav članic ni izpolnila neke obveznosti iz Pogodb, mora ta država sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe Sodišča.

2. Če Komisija meni, da zadevna država članica ni sprejela potrebnih ukrepov za izvršitev sodbe Sodišča, lahko pred Sodiščem vložijo tožbo, potem ko je tej državi omogočila, da predloži svoje pripombe. Pri tem določi višino pavšalnega zneska ali denarne kazni, ki naj jo plača zadevna država članica in ki je po njenem mnenju primerna glede na okoliščine zadeve.

Če Sodišče ugotovi, da zadevna država članica ni izvršila njegove sodbe, ji lahko naloži plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni.

Ta postopek ne posega v člen 259.

3. Če Komisija pred Sodiščem vložijo tožbo v skladu s členom 258, ker zadevna država članica ni izpolnila obveznosti o obvestilu glede ukrepov o prenosu direktive, sprejete v skladu z zakonodajnim postopkom, lahko Komisija, kadar meni, da je ustrezno, določi višino

pavšalnega zneska ali denarne kazni, ki jo šteje za ustrezno v danih okoliščinah in katero naj zadevna država članica plača.

Če Sodišče ugotovi kršitev lahko naloži zadevni državi članici plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni, ki ne presega zneska, ki ga je določila Komisija. Obveznost plačila učinkuje od dneva, ki ga Sodišče določi v svoji sodbi.

Člen 261 PDEU (prejšnji člen 229 PES)

Z uredbami, ki jih v skladu z določbami Pogodb sprejemata Evropski parlament in Svet skupaj in ki jih sprejema Svet sam, se lahko Sodišču Evropske unije dodeli neomejena pristojnost glede kazni, predvidenih v teh uredbah.

Člen 262 PDEU (prejšnji člen 229a PES)

Svet lahko brez poseganja v druge določbe Pogodb, v obsegu, ki ga bo določil, po posebnem zakonodajnem postopku po posvetovanju z Evropskim parlamentom soglasno sprejme določbe za dodelitev pristojnosti Sodišču Evropske unije v sporih, ki se nanašajo na uporabo aktov, sprejetih na podlagi Pogodb, ki uvajajo evropske pravice intelektualne lastnine. Te določbe začnejo veljati, ko jih države članice potrdijo v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

Člen 263 PDEU (prejšnji člen 230 PES)

Sodišče Evropske unije nadzira zakonitost zakonodajnih aktov, ter aktov Sveta, Komisije in Evropske centralne banke razen priporočil in mnenj, pa tudi zakonitost aktov Evropskega parlamenta in Evropskega sveta s pravnim učinkom za tretje osebe. Nadzira tudi zakonitost aktov organov, uradov ali agencij Unije s pravnim učinkom za tretje osebe.

V ta namen je Sodišče pristojno za odločanje o tožbah, ki jih vložijo država članica, Evropski parlament, Svet ali Komisija zaradi nepristojnosti, bistvene kršitve postopka, kršitve Pogodb ali katerega koli pravnega pravila, ki se nanaša na njuno uporabo, ali zaradi zlorabe pooblastil.

Sodišče je pod enakimi pogoji pristojno za tožbe, ki jih zaradi varovanja svojih prerogativ vložijo Računsko sodišče, Evropska centralna banka in Odbor regij.

Fizične ali pravne osebe lahko pod pogoji iz prvega in drugega odstavka vložijo tožbe zoper nanje naslovljene akte ali zoper akte, ki se nanje neposredno in posamično nanašajo, in zoper predpise, ki se nanje neposredno nanašajo, a ne potrebujejo izvedbenih ukrepov.

V aktih o ustanovitvi organov, uradov in agencij Unije se lahko določijo posebni pogoji in podrobnosti glede tožb fizičnih ali pravnih oseb zoper akte teh organov, uradov ali agencij, ki imajo zanje pravni učinek.

Postopki iz tega člena se glede na posamezni primer sprožijo v dveh mesecih od objave akta ali njegovega uradnega obvestila tožniku, če tega ni bilo, pa od dneva, ko je zanj izvedel.

Člen 264 PDEU (prejšnji člen 231 PES)

Če je tožba utemeljena, Sodišče Evropske unije razglasi zadevni akt za ničnega.

Vendar če Sodišče razglasi akt za ničnega, določi, če meni, da je to potrebno, tiste njegove učinke, ki jih je treba šteti za dokončne.

Člen 265 PDEU (prejšnji člen 232 PES)

Če Evropski parlament, Evropski svet, Svet, Komisija ali Evropska centralna banka z opustitvijo ukrepanja krši Pogodbi, lahko države članice in druge institucije Unije vložijo pri Sodišču Evropske unije tožbo za ugotovitev kršitve. Ta člen se pod enakimi pogoji uporablja tudi za organe, urade in agencije Unije zaradi opustitve ukrepanja.

Tožba je dopustna le, če je bila zadevna institucija, organ, urad ali agencija predhodno pozvana k ukrepanju. Če v dveh mesecih po tem pozivu zadevna institucija, organ, urad ali agencija ne oblikuje svojega stališča, se lahko tožba vložijo v nadaljnjih dveh mesecih.

Fizične ali pravne osebe se lahko pod pogoji, določenimi v prejšnjih odstavkih, pritožijo pri Sodišču glede tega, da neka institucija, organ, urad ali agencija Unije nanje ni naslovila nobenega drugega akta razen priporočila ali mnenja.

Člen 266 PDEU (prejšnji člen 233 PES)

Institucija, organ, urad ali agencija, katere akt je bil razglašen za ničnega ali ki je z opustitvijo ukrepanja kršila Pogodbi, mora sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe Sodišča Evropske unije.

Ta obveznost ne vpliva na obveznosti, ki lahko izhajajo iz uporabe drugega odstavka člena 340.

Člen 267 PDEU (prejšnji člen 234 PES)

Sodišče Evropske unije je pristojno za predhodno odločanje o vprašanjih glede:

- a) razlage Pogodb;
- b) veljavnosti in razlage aktov institucij, organov, uradov ali agencij Unije.

Kadar se takšno vprašanje postavi kateremu koli sodišču države članice in če to sodišče meni, da je treba glede vprašanja sprejeti odločitev, ki mu bo omogočila izreči sodbo, lahko to vprašanje predloži v odločanje Sodišču.

Kadar je takšno vprašanje postavljeno v postopku, ki teče pred sodiščem države članice, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, je to sodišče dolžno predložiti zadevo Sodišču.

Kadar je takšno vprašanje postavljeno v postopku, ki teče pred sodiščem države članice glede osebe, ki ji je odvzeta prostost, Sodišče odloča v najkrajšem možnem roku.

Člen 268 PDEU
(prejšnji člen 235 PES)

Sodišče Evropske unije je pristojno v sporih glede nadomestila škode, ki ga predvidevata drugi in tretji odstavek člena 340.

Člen 269 PDEU

Sodišče je pristojno za odločanje o zakonitosti aktov, ki jih sprejmeta Evropski svet ali Svet na podlagi člena 7 Pogodbe o Evropski uniji, samo na predlog države članice, ki jo zadeva ugotovitev Evropskega sveta ali Sveta, in samo v zvezi s postopkovnimi določbami navedenega člena.

Takšen predlog mora biti vložen v enem mesecu od dneva take ugotovitve. Sodišče odloči v enem mesecu od datuma tega predloga.

Člen 270 PDEU
(prejšnji člen 236 PES)

Sodišče Evropske unije je v mejah in pod pogoji, ki so določeni v kadrovskih predpisih za uradnike ali v pogojih za zaposlitev drugih uslužbencev Unije, pristojno za vse spore med Unijo in njenimi uslužbenci.

Člen 271 PDEU
(prejšnji člen 237 PES)

Sodišče Evropske unije je v mejah, določenih v nadaljevanju Pogodb, pristojno v sporih glede:

- a) izpolnjevanja obveznosti držav članic v skladu s statutom Evropske investicijske banke. V tej zvezi ima svet direktorjev banke pooblastila, dodeljena Komisiji v skladu s členom 258;
- b) ukrepov, ki jih je sprejel svet guvernerjev Evropske investicijske banke. V tej zvezi lahko vsaka država članica, Komisija ali svet direktorjev banke sproži postopek v skladu s pogoji iz člena 263;
- c) ukrepov, ki jih je sprejel svet direktorjev Evropske investicijske banke. Postopke zoper takšne ukrepe lahko sprožijo samo države članice ali Komisija pod pogoji iz člena 263 in le zaradi neupoštevanja postopka, predvidenega v členu 19(2), (5), (6) in (7) statuta banke;
- d) izpolnjevanja obveznosti nacionalnih centralnih bank v skladu s Pogodbama in statutom ESCB in ECB. V tej zvezi so pooblastila Sveta guvernerja Evropske centralne banke nasproti nacionalnim centralnim bankam enaka pooblastilom, ki so bila dodeljena Komisiji nasproti državam članicam v

skladu s členom 258. Če Sodišče ugotovi, da neka nacionalna centralna banka ni izpolnila ene od obveznosti iz Pogodb, mora ta banka sprejeti potrebne ukrepe za izvršitev sodbe Sodišča.

Člen 272 PDEU
(prejšnji člen 238 PES)

Sodišče Evropske unije je pristojno za izrekanje sodb na podlagi arbitražne klavzule v pogodbah, ki jih sklene Unija ali ki so sklenjene v njenem imenu, ne glede na to, ali jih ureja javno ali zasebno pravo.

Člen 273 PDEU
(prejšnji člen 239 PES)

Sodišče je pristojno v vseh sporih med državami članicami, ki se nanašajo na predmet Pogodb, če je bil spor predložen Sodišču v skladu s posebnim sporazumom med strankami.

Člen 274 PDEU
(prejšnji člen 240 PES)

Spori, v katerih je ena od strank Unija, niso izvzeti iz pristojnosti sodišč držav članic, razen kjer je bila pristojnost s Pogodbama dodeljena Sodišču Evropske unije.

Člen 275 PDEU

Sodišče Evropske unije ni pristojno za določbe v zvezi s skupno zunanjo in varnostno politiko in akte, sprejete na njihovi podlagi.

Vendar je Sodišče pristojno za nadzor spoštovanja člena 40 Pogodbe o Evropski uniji in za odločanje o tožbah, vloženih v skladu s pogoji četrtega pododstavka člena 263 te pogodbe, v katerih se nadzira zakonitost sklepov, ki predvidevajo omejevalne ukrepe proti fizičnim ali pravnim osebam, ki jih je Svet sprejel na podlagi poglavja 2 naslova V Pogodbe o Evropski uniji.

Člen 276 PDEU

Pri izvajanju pristojnosti glede določb poglavij 4 in 5 poglavja V tretjega dela glede območja svobode, varnosti in pravice Sodišče Evropske unije ni pristojno za preverjanje veljavnosti ali sorazmernosti ukrepov policije ali drugih organov kazenskega pregona države članice ali za odločanje o izpolnjevanju obveznosti držav članic glede vzdrževanja javnega reda in varovanja notranje varnosti.

Člen 277 PDEU
(prejšnji člen 241 PES)

Ne glede na iztek roka iz šestega odstavka člena 263 lahko vsaka stranka v sporu, v katerem gre za pravni akt, ki se splošno uporablja in ga je sprejela institucija, organ, urad ali agencija Unije, pred Sodiščem Evropske unije uveljavlja, da se ta akt iz razlogov, navedenih v drugem odstavku člena 263, ne uporablja.

Člen 278 PDEU
(prejšnji člen 242 PES)

Tožbe, vložene pri Sodišču Evropske unije, nimajo odložilnega učinka. Vendar pa lahko Sodišče, če meni, da okoliščine to zahtevajo, odloži izvršitev izpodbijanega akta.

Člen 279 PDEU
(prejšnji člen 243 PES)

Sodišče Evropske unije lahko v vseh pri njem vloženih zadevah sprejme potrebnečasne odredbe.

Člen 280 PDEU
(prejšnji člen 244 PES)

Sodbe Sodišča Evropske unije so izvršljive v skladu s pogoji iz člena 299.

Člen 281 PDEU
(prejšnji člen 245 PES)

Statut Sodišča Evropske unije se določi v posebnem protokolu.

Evropski parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku spremenita določbe statuta, razen naslova I in člena 64 statuta. Evropski parlament in Svet odločata bodisi na zahtevo Sodišča in po posvetovanju s Komisijo ali na predlog Komisije in po posvetovanju s Sodiščem.

Člen 340 PDEU
(prejšnji člen 288 PES)

Pogodbeno odgovornost Unije določa pravo, ki se uporablja za zadevno pogodbo.

V primeru nepogodbene odgovornosti pa Unija v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna pravnim ureditvam držav članic, nadomesti kakršno koli škodo, ki so jo povzročile njene institucije ali njeni uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti.

Z odstopanjem od drugega odstavka Evropska centralna banka v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna pravnim redom držav članic, nadomesti kakršno koli škodo, ki jo je povzročila sama ali so jo povzročili njeni uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti.

Osebno odgovornost uslužbencev do Unije urejajo določbe njihovih kadrovskih predpisov ali zanje veljavnih pogojev za zaposlitev.

Člen 344 PDEU
(prejšnji člen 292 PES)

Države članice se obvezujejo, da bodo spore glede razlage ali uporabe Pogodb reševale le na načine, določene v Pogodbah.

Protokol (št. 3) PDEU

VISOKE POGODBENICE SO SE Z ŽELJO določiti statut Sodišča, predviden v členu 281 Pogodbe o delovanju Evropske unije,

DOGOVORILE o naslednjih določbah, ki so priložene Pogodbi o Evropski uniji, Pogodbi o delovanju Evropske unije in Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo:

Člen 1

Sodišče Evropske unije se ustanovi in deluje v skladu z določbami Pogodb, Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (Pogodba ESAE) in tega statuta.

NASLOV I SODNIKI IN GENERALNI PRAVOBRANILCI

Člen 2

Pred nastopom funkcije vsak sodnik pred Sodiščem, ki javno zaseda, priseže, da bo svoje naloge opravljal nepristransko in vestno ter da bo varoval tajnost posvetovanj Sodišča.

Člen 3

Sodniki uživajo imuniteto pred sodnimi postopki. Po prenehanju mandata še naprej uživajo imuniteto za svoja dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti, vključno z izgovorjenimi ali zapisanimi besedami.

Sodišče lahko odvzame imuniteto na občni seji. Kadar odločitev zadeva člana Splošnega sodišča ali specializiranega sodišča, Sodišče odloči po posvetovanju z zadevnim sodiščem.

Če je bila sodniku odvzeta imuniteta in je proti njemu sprožen kazenski postopek, mu sme soditi v kateri koli državi članici le sodišče, pristojno za sojenje sodnikom, ki pripadajo najvišji sodni oblasti v državi.

Členi 11 do 14 in člen 17 Protokola o privilegijih in imunitetah Evropske unije se uporabljajo za sodnike, generalne pravobranilce, sodnega tajnika in pomožne poročevalce Sodišča Evropske unije, ne da bi to posegalo v določbe iz prejšnjih odstavkov glede imunitete sodnikov pred sodnimi postopki.

Člen 4

Sodniki ne smejo opravljati političnih ali upravnih funkcij.

Ne smejo opravljati nobene druge poklicne dejavnosti, najsibo pridobitne ali nepridobitne, razen če tega izjemoma ne odobri Svet, ki odloča z navadno večino.

Pri prevzemu svojih nalog se slovesno obvežejo, da bodo med svojim mandatom in po njegovem izteku spoštovali iz mandata izhajajoče obveznosti, zlasti dolžnost, da bodo po izteku mandata pri sprejemanju določenih imenovanj ali ugodnosti ravnali pošteno in diskretno.

V primeru dvoma odloča Sodišče. Kadar odločitev zadeva člana Splošnega sodišča ali specializiranega sodišča, Sodišče odloči po posvetovanju z zadevnim sodiščem.

Člen 5

Razen ob redni zamenjavi ali smrti dolžnosti sodnika prenehajo z njegovim odstopom.

Ko sodnik odstopi, se pismo o odstopu naslovi na predsednika Sodišča, ki ga pošlje predsedniku Sveta. Z uradnim obvestilom slednjemu se mesto izprazni.

Razen v primeru uporabe člena 6 sodnik ohrani svoj mandat, dokler njegov naslednik ne nastopi svoje funkcije.

Člen 6

Sodnik je lahko razrešen ali se mu lahko odvzame pravica do pokojnine ali namesto nje odobrenih ugodnosti le, če po soglasnem mnenju sodnikov in generalnih pravobranilcev Sodišča ne izpolnjuje več zahtevanih pogojev ali obveznosti, ki izhajajo iz njegovega položaja. Zadevni sodnik pri odločanju o tem ne sodeluje. Če je ta član Splošnega sodišča ali specializiranega sodišča, Sodišče odloči po posvetovanju z zadevnim sodiščem.

Sodni tajnik sporoči odločitev Sodišča predsedniku Evropskega parlamenta in predsedniku Komisije ter o njej uradno obvesti predsednika Sveta.

V primeru odločitve o razrešitvi sodnika se mesto z uradnim obvestilom predsedniku Sveta izprazni.

Člen 7

Sodnik, katerega dolžnosti prenehajo pred iztekom njegovega mandata, je nadomeščen za preostanek mandata.

Člen 8

Določbe členov 2 do 7 se uporabljajo za generalne pravobranilce.

NASLOV II ORGANIZACIJA SODIŠČA

Člen 9

Ko se vsaka tri leta izvede delna zamenjava sodnikov, se zamenja polovica sodnikov. Če je število sodnikov neparno, je število sodnikov, ki se jih zamenja, izmenično število, ki je prvo nad eno polovico števila sodnikov, in število, ki je prvo pod eno polovico.

Prvi odstavek se uporabi tudi pri delni zamenjavi generalnih pravobranilcev, ki se izvede vsaka tri leta

Člen 9a

Sodniki izmed sebe izvolijo predsednika in podpredsednika Sodišča za dobo treh let. Lahko sta ponovno izvoljena.

Podpredsednik v skladu s pogoji iz poslovnika pomaga predsedniku. Predsednika nadomešča, ko je ta zadržan ali ko je funkcija predsednika nezasedena.

Člen 10

Sodni tajnik pred Sodiščem priseže, da bo svoje naloge opravljal nepristransko in vestno ter da bo varoval tajnost posvetovanj Sodišča.

Člen 11

Sodišče poskrbi za nadomeščanje sodnega tajnika, kadar je ta zadržan.

Člen 12

Sodišču se dodelijo uradniki in drugi uslužbenci, ki zagotavljajo njegovo delovanje. Odgovorni so sodnemu tajniku, ki je podrejen predsedniku.

Člen 13

Na zahtevo Sodišča lahko Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku predvidita imenovanje pomožnih poročevalcev in določita pravila, ki urejajo njihov položaj. Pod pogoji, določenimi v poslovniku, lahko pomožni poročevalci sodelujejo pri pripravljalnih poizvedbah v postopkih, ki tečejo pred Sodiščem, in sodelujejo s sodnikom poročevalcem.

Pomožne poročevalce, ki so izbrani med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki imajo ustrezne pravne kvalifikacije, imenuje Svet, ki odloča z navadno večino. Pred Sodiščem prisežejo, da bodo svoje naloge opravljali nepristransko in vestno ter da bodo varovali tajnost posvetovanj Sodišča.

Člen 14

Sodniki, generalni pravobranilci in sodni tajnik so dolžni prebivati v kraju, kjer ima Sodišče svoj sedež.

Člen 15

Sodišče stalno zaseda. Trajanje sodnih počitnic določi Sodišče ob upoštevanju potreb svojega poslovanja.

Člen 16

Sodišče oblikuje senate, ki jih sestavljajo trije in pet sodnikov. Sodniki izvolijo predsednike senatov med svojimi člani. Predsedniki senatov petih sodnikov so izvoljeni za tri leta. Ponovno so lahko izvoljeni enkrat.

Veliki senat sestavlja petnajst sodnikov. Predseduje mu predsednik Sodišča. Člani velikega senata so tudi podpredsednik Sodišča in, v skladu s pogoji iz poslovnika, trije predsedniki senatov petih sodnikov in drugi sodniki.

Sodišče zaseda v velikem senatu, kadar to zahteva država članica ali institucija Unije kot stranka v postopku.

Sodišče zaseda na občni seji, kadar so mu predložene zadeve v skladu s členi 228(2), 245(2), 247 ali 286(6) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Poleg tega lahko Sodišče, če meni, da je zadeva izjemnega pomena, po nastopu generalnega pravobranilca odloči, da se zadeva predloži na občno sejo.

Člen 17

Sodišče lahko veljavno odloča le v sestavi lihega števila sodnikov.

Odločitve senatov treh ali petih sodnikov so veljavne le, če jih sprejmejo trije sodniki.

Odločitve velikega senata so veljavne le, če je navzočih enajst sodnikov.

Odločitve občne seje so veljavne le, če je navzočih sedemnajst sodnikov.

Če je eden od sodnikov senata zadržan, se lahko pod pogoji, določenimi v poslovniku, pozove v senat sodnik iz drugega senata.

Člen 18

Sodniki ali generalni pravobranilci ne smejo sodelovati pri odločanju o posamezni zadevi, pri kateri so predhodno sodelovali kot zastopniki, svetovalci ali odvetniki ene od strank ali o kateri so podali mnenje kot člani sodišča, preiskovalne komisije ali v kateri koli drugi funkciji.

Če sodnik ali generalni pravobranilec iz kakšnega posebnega razloga meni, da ne more sodelovati pri odločanju ali preiskavi v določeni zadevi, o tem obvesti predsednika. Če predsednik iz kakšnega posebnega razloga meni, da sodnik ali generalni pravobranilec ne bi smel sodelovati pri ali odločati o določeni zadevi, ga o tem obvesti.

O vseh težavah pri uporabi tega člena odloča Sodišče.

Stranka ne more zahtevati spremembe sestave Sodišča ali enega njegovih senatov zaradi državljanstva sodnika ali zato, ker v sestavi Sodišča ali senata ni sodnika, ki bi imel enako državljanstvo kakor ta stranka.

NASLOV III POSTOPEK PRED SODIŠČEM

Člen 19

Države članice in institucije Unije pred Sodiščem zastopa zastopnik, ki je imenovan za vsako zadevo posebej; zastopniku lahko pomaga svetovalec ali odvetnik.

Države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, ki niso države članice, ter v tem sporazumu navedeni nadzorni organ EFTA, so zastopani na enak način.

Druge stranke mora zastopati odvetnik.

Le odvetnik, ki je vpisan v imenik odvetnikov v eni od držav članic ali drugi državi, ki je podpisnica Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, lahko pred Sodiščem zastopa stranko ali ji pomaga.

Ti zastopniki, svetovalci in odvetniki uživajo pri zastopanju na Sodišču pravice in jamstva, potrebna za neodvisno opravljanje svojih nalog, pod pogoji, ki jih določa poslovnik.

Sodišče ima glede svetovalcev in odvetnikov, ki nastopajo pred njim, pooblastila, ki so običajna za sodišča, pod pogoji, določenimi v poslovniku.

Univerzitetni profesorji, ki so državljani držav članic, katerih zakonodaja jim priznava pravico zastopanja na sodišču, uživajo pred Sodiščem enake pravice, kot jih ta člen priznava odvetnikom.

Člen 20

Postopek pred Sodiščem ima dva dela, pisnega in ustnega.

Pisni postopek zajema posredovanje tožb, navedb o zadevi, odgovorov na tožbo in izjav, pa tudi morebitnih replik kot tudi vseh dokazil in dokumentov, ki to podpirajo, ali njihovih overjenih kopij, strankam in tistim institucijam Unije, katerih odločitve so predmet spora.

Posredovanje opravlja sodni tajnik v zaporedju in rokih, ki so določeni v poslovniku.

Ustni postopek zajema zaslišanje zastopnikov, svetovalcev in odvetnikov, ki ga opravi Sodišče, ter poslušanje sklepnih predlogov generalnega pravobranilca, po potrebi pa tudi zaslišanje prič in izvedencev.

Če Sodišče meni, da zadeva ne odpira nobenega novega pravnega vprašanja, lahko po nastopu generalnega pravobranilca sklene, da se o zadevi odloča brez sklepnega predloga generalnega pravobranilca.

Člen 21

Zadeva se predloži Sodišču s tožbo, naslovljeno na sodnega tajnika. Tožba mora vsebovati ime in stalni naslov tožnika ter zaposlitev podpisanega, ime stranke ali strank, proti katerim je tožba vložena, predmet spora, zahtevek in kratek povzetek tožbenih razlogov.

Tožbi mora biti priložen, kjer je to primerno, akt, katerega razveljavitev se zahteva, ali v okoliščinah iz člena 265 Pogodbe o delovanju Evropske unije dokazilo z datumom, ko je bila institucija v skladu z navedenim členom pozvana k ukrepanju. Če ta dokazila niso priložena tožbi, sodni tajnik zadevno stranko pozove, naj jih predloži v razumnem roku, pri čemer pa tožba ne more biti zavržena niti v primeru, če dokazila niso predložena po izteku roka, predpisanega za vložitev tožbe.

Člen 22

Zadeva, ki jo ureja člen 18 Pogodbe ESAE se predloži Sodišču s pritožbo, ki je naslovljena na sodnega tajnika. Pritožba mora vsebovati ime in stalni naslov pritožnika ter zaposlitev podpisanega, sklic na odločbo, proti kateri je pritožba vložena, imena nasprotnih strank, predmet spora, zahtevek in kratek povzetek pritožbenih razlogov.

Pritožbi mora biti priložena overjena kopija odločbe Arbitražnega odbora, ki se izpodbija.

Če Sodišče pritožbo zavrne, postane odločba Arbitražnega odbora pravnomočna.

Če Sodišče razveljavi odločbo Arbitražnega odbora, lahko slednji na pobudo ene od strank v postopku po potrebi o zadevi ponovno odloča. Vezan je na vse odločitve Sodišča o pravnih vprašanjih.

Člen 23

V zadevah iz člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije mora sodišče države članice, ki prekine svoj postopek in predloži zadevo Sodišču, o svoji odločitvi uradno obvestiti Sodišče. Sodni tajnik Sodišča o tej odločitvi nato obvesti zadevne stranke, države članice in Komisijo, ter institucijo, organ, urad ali agencijo Unije, ki je sprejela akt, katerega veljavnost ali razlaga je predmet spora.

V dveh mesecih od tega uradnega obvestila smejo stranke, države članice, Komisija in, kjer je to primerno, institucija, organ, urad ali agencija Unije, ki je sprejela akt, katerega veljavnost ali razlaga je predmet spora, predložiti Sodišču navedbe o zadevi ali pisne izjave.

V primerih iz člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije, sodni tajnik Sodišča o odločitvi nacionalnega sodišča obvesti tudi države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, ki niso države članice, ter v tem sporazumu navedeni nadzorni organ EFTA, ki lahko v dveh mesecih od uradnega obvestila predložijo Sodišču navedbe o zadevi ali pisne izjave, če odločitev zadeva eno od področij uporabe tega sporazuma.

Če sporazum, ki ga Svet sklene z eno ali več tretjimi državami glede določenega področja, določa, da lahko te države predložijo navedbe o zadevi ali pisne izjave, kadar sodišče katere od držav članic Sodišču v predhodno odločanje predloži vprašanje, ki zadeva področje uporabe tega sporazuma, se odločitev nacionalnega sodišča, ki vsebuje to vprašanje, uradno sporoči tudi zadevnim tretjim državam. V dveh mesecih od takega uradnega obvestila navedene države lahko Sodišču predložijo zaznamke ali pisne izjave.

Člen 23a (1)

S poslovnikom se lahko predvidi hitri postopek, za obravnavanje predlogov za sprejetje predhodnih odločb, ki se nanašajo na območje svobode, varnosti in pravice, pa nujni postopek.

Pri teh postopkih se lahko za predložitev vlog ali pisnih stališč predvidi rok, ki je krajši od roka, določenega v členu 23, z odstopanjem od četrtega odstavka člena 20 pa se lahko predvidi tudi, da ni sklepnih predlogov generalnega pravobranilca.

V nujnem postopku se lahko poleg tega predvidi tudi omejitve strank in drugih udeležencev iz člena 23, ki lahko predložijo vloge ali pisna stališča, in da se v izjemno nujnih primerih pisni postopek ne opravi.

Člen 24

Sodišče lahko od strank zahteva, da priskrbijo vse dokumente in podatke, ki so po njegovem mnenju zaželeni. O vsaki zavrnitvi naredi Sodišče uradni zaznamek.

Sodišče lahko tudi od držav članic in institucij, organov, uradov ali agencij, ki niso stranke v postopku, zahteva vse podatke, ki so po njegovem mnenju potrebni v postopku.

Člen 25

Sodišče lahko kadar koli zaupa pripravo izvedenskega mnenja posameznikom, združenjem oseb, uradom, odborom ali drugim organizacijam po njegovi izbiri.

Člen 26

Priče so lahko zaslišane pod pogoji, določenimi v poslovniku.

Člen 27

Glede prič, ki izostanejo od pričanja, ima Sodišče pooblastila, ki so v takih primerih splošno priznana sodiščem, in lahko naloži denarne kazni pod pogoji, določenimi v poslovniku.

Člen 28

Priče in izvedenci se lahko zaslišijo pod prisego v obliki, kakršna je določena s poslovnikom, ali v skladu z nacionalno zakonodajo države, iz katere je priča ali izvedenec.

Člen 29

Sodišče lahko odredi, da pričo ali izvedenca zasliši sodišče v kraju njegovega stalnega prebivališča.

Odredba se pošlje pristojnemu sodišču v izvrševanje pod pogoji, določenimi v poslovniku. Dokumenti, sestavljeni pri izpolnjevanju zaprosila za pravno pomoč, se pod enakimi pogoji vrnejo Sodišču.

Stroške nosi Sodišče, vendar pa to ne posega v njegovo pravico, da jih, kjer je to primerno, naloži strankam.

Člen 30

Država članica obravnava vsako kršitev prisega priče ali izvedenca enako, kot če bi bilo kaznivo dejanje storjeno pred enim od njenih sodišč, pristojnih za civilne zadeve. Na podlagi ovadbe Sodišča zadevna država članica preganja kršilca pred svojim pristojnim sodiščem.

Člen 31

Obravnave Sodišča so javne, razen če Sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog strank iz tehtnih razlogov odloči drugače.

Člen 32

Na obravnava lahko Sodišče zasliši izvedence, priče in same stranke. Slednje lahko naslavlja Sodišče le prek svojih predstavnikov.

Člen 33

O vsaki obravnavi se sestavi zapisnik, ki ga podpišeta predsednik in sodni tajnik.

Člen 34

Seznam obravnav določi predsednik.

Člen 35

Posvetovanja Sodišča so in ostanejo tajna.

Člen 36

Sodbe so obrazložene. V njih so navedena imena sodnikov, ki so odločali.

Člen 37

Sodbe podpišeta predsednik in sodni tajnik. Preberejo se na javnem zasedanju Sodišča.

Člen 38

Sodišče odloča o stroških.

Člen 39

Predsednik Sodišča lahko po skrajšanem postopku, ki po potrebi odstopa od nekaterih pravil tega statuta in je določen v poslovniku, odloča o vlogah za odložitev izvršitve iz člena 278 Pogodbe o delovanju Evropske unije in člena 157 Pogodbe ESAE ali za sprejetje začasnih odredb v skladu s členom 279 Pogodbe o delovanju Evropske unije ali za odložitev izvršbe v skladu s četrtrim odstavkom člena 299 Pogodbe o delovanju Evropske unije ali tretjim odstavkom člena 164 Pogodbe ESAE.

Pooblastila iz prvega odstavka lahko pod pogoji, določenimi v poslovniku, izvršuje podpredsednik Sodišča.

Predsednika in podpredsednika v primeru zadržanosti nadomešča drug sodnik pod pogoji, določenimi v poslovniku.

Odredba predsednika ali sodnika, ki ga nadomešča, je začasna in v nobenem primeru ne vpliva na odločitve Sodišča o vsebini zadeve.

Člen 40

Države članice in institucije Unije se lahko pridružijo postopku, ki teče pred Sodiščem.

Enako velja za vse organe, urade in agencije Unije ter osebe, ki lahko izkažejo upravičen interes za rešitev Sodišču predložene zadeve. Fizične ali pravne osebe se ne morejo pridružiti v zadevah med državami članicami, med institucijami Unije ali med državami članicami na eni strani, in institucijami Unije na drugi strani.

Brez poseganja v drugi odstavek se lahko države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, ki niso države članice, ter v tem sporazumu navedeni nadzorni organ EFTA pridružijo postopku, ki teče pred Sodiščem, če ta zadeva eno od področij uporabe tega sporazuma.

Z vlogo za pridružitve postopku se lahko podpre le zahtevek ene od strank.

Člen 41

Če tožena stranka, ki je bila k temu pravilno vabljena, ne predloži pisnega odgovora na tožbo, se sodba izda v njeno škodo zaradi izostanka. Pritožba zoper sodbo se lahko vloži v enem mesecu po uradnem obvestilu o njej. Če Sodišče na odloči drugače, pritožba ne zadrži izvršitve sodbe zaradi izostanka.

Člen 42

Države članice, institucije, organi, uradi ali agencije Unije in vse druge fizične ali pravne osebe lahko v primerih in pod pogoji, določenimi v poslovniku, sprožijo postopek tretje stranke, s katerim lahko ugovarjajo zoper sodbo, ki je bila izdana v zadevi, pri kateri same niso bile udeležene, sodba pa škodi njihovim pravicam.

Člen 43

V primeru nejasnosti pomena ali posledic sodbe mora Sodišče na zahtevo stranke ali institucije Unije, ki ima upravičen interes, dati razlago.

Člen 44

Obnovo postopka se lahko pri Sodišču zahteva le v primeru, da se odkrije novo dejstvo odločilnega pomena, ki je bilo pred izrekom sodbe neznano Sodišču in stranki, ki zahteva obnovo.

Obnova postopka se začne z odločbo, v kateri Sodišče izrecno ugotavlja obstoj novega dejstva in priznava, da je to dejstvo takšno, da je lahko podlaga za obnovo postopka, in izjavlja, da je zahteva iz teh razlogov dopustna.

Po poteku 10 let od dneva izreka sodbe ni več mogoče vložiti zahteve za obnovo postopka.

Člen 45

Roki, ki upoštevajo oddaljenost, se določijo s poslovnikom.

Potek roka ne škoduje pravicam, če zadevna stranka dokaže obstoj nepredvidenih okoliščin ali višje sile.

Člen 46

Tožbe proti Uniji v zadevah, ki izhajajo iz nepogodbene odgovornosti, zastarajo po petih letih od nastanka kršitve. Zastaralni rok se prekine, če se pri Sodišču vloži tožba ali če je oškodovanec predhodno naslovil svojo zahtevo na pristojno institucijo Unije. V tem primeru je treba postopek sprožiti v dvomesečnem roku, predvidenem v členu 263 Pogodbe o delovanju Evropske unije; kjer je to primerno, se uporabljajo določbe drugega odstavka člena 265 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Ta člen se uporablja tudi za tožbe proti Evropski centralni banki v zadevah, ki izhajajo iz nepogodbene odgovornosti.

**NASLOV IV
SPLOŠNO SODIŠČE****Člen 47**

Prvi odstavek člena 9, člen 9a, člen 14 in člen 15, prvi, drugi, četrti in peti odstavek člena 17 ter člen 18 se uporabljajo za Splošno sodišče in njegove člane.

Četrti odstavek člena 3 ter členi 10, 11 in 14 se *mutatis mutandis* uporabljajo za sodnega tajnika Splošnega sodišča.

Člen 48

Splošno sodišče ima:

- a) 40 sodnikov od 25. decembra 2015;
- b) 47 sodnikov od 1. septembra 2016;
- c) dva sodnika na državo članico od 1. septembra 2019.

Člen 49

Člani Splošnega sodišča so lahko pozvani k opravljanju naloge generalnega pravobranilca.

Dolžnost generalnega pravobranilca je, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, predloženih Splošnemu sodišču, zato da bi slednjemu pomagal pri opravljanju njegove naloge.

Merila za izbiro takšnih zadev in postopki za imenovanje generalnih pravobranilcev so določeni v poslovniku Splošnega sodišča.

Član, ki je pozvan k opravljanju naloge generalnega pravobranilca v neki zadevi, ne sme sodelovati pri odločanju o njej.

Člen 50

Splošno sodišče zaseda v senatih treh ali petih sodnikov. Sodniki izvolijo predsednike senatov med svojimi člani. Predsedniki senatov petih sodnikov so izvoljeni za tri leta. Ponovno so lahko izvoljeni enkrat.

Sestavo senatov in dodelitev zadev ureja poslovnik. V nekaterih primerih, ki jih ureja poslovnik, lahko Splošno sodišče odloča na občni seji ali pa odloča sodnik posameznik.

Poslovnik lahko določa tudi, da Splošno sodišče zaseda v velikem senatu v zadevah in pod pogoji, navedenimi v njem.

Člen 51

Z odstopanjem od pravila iz člena 256(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije je pristojnost za tožbe iz členov 263 in 265 Pogodbe o delovanju Evropske unije pridržana za Sodišče, če jih države članice vložijo zoper:

- a) ukrepanje ali opustitev ukrepanja Evropskega parlamenta ali Sveta ali obeh institucij, kadar odločata skupaj, razen glede:
 - skleпов, ki jih Svet sprejme na podlagi tretjega pododstavka člena 108(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije,
 - aktov Sveta, sprejetih na podlagi uredbe Sveta o ukrepih za zaščito trgovine v smislu člena 207 Pogodbe o delovanju Evropske unije,
 - aktov Sveta, s katerimi Svet uresničuje izvedbena pooblastila v skladu s členom

291(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije;

- b) (bukrepanje ali opustitev ukrepanja Komisije na podlagi člena 331(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Sodišču je pridržana pristojnost tudi za tožbe na podlagi istih členov, ki jih vložijo institucija Unije zoper ukrepanje ali opustitev ukrepanja Evropskega parlamenta in Sveta ali obeh, kadar odločata skupaj, ali Komisije ali ki jih vložijo institucija Unije zoper ukrepanje ali opustitev ukrepanja Evropske centralne banke.

Člen 52

Predsednik Sodišča in predsednik Splošnega sodišča v medsebojnem soglasju določita, na kakšen način uradniki in drugi uslužbenci Sodišča opravljajo naloge za Splošno sodišče, da bi tako zagotovili njegovo delovanje. Nekateri uradniki ali drugi uslužbenci so odgovorni sodnemu tajniku Splošnega sodišča, ki je podrejen predsedniku Splošnega sodišča.

Člen 53

Postopek pred Splošnim sodiščem ureja naslov III.

V njegovem poslovniku se po potrebi določijo nadaljnje in podrobnejše določbe glede postopka. Poslovnik lahko odstopa od četrtega odstavka člena 40 in člena 41, da bi bile upoštevane posebnosti spora na področju intelektualne lastnine.

Ne glede na četrty odstavek člena 20 lahko generalni pravobranilec svoje obrazložene sklepne predloge predstavi v pisni obliki.

Člen 54

Če je vloga ali drug procesni dokument, naslovljen na Splošno sodišče, pomotoma vložen pri sodnem tajniku Sodišča, ga ta nemudoma pošlje sodnemu tajniku Splošnega sodišča; prav tako, če je vloga ali drug procesni dokument, naslovljen na Sodišče, pomotoma vložen pri sodnem tajniku Splošnega sodišča, ga ta nemudoma pošlje sodnemu tajniku Sodišča.

Če Splošno sodišče ugotovi, da ni pristojno za obravnavanje in odločanje o tožbi, za katero je pristojno Sodišče, jo odstopi Sodišču; prav tako, če Sodišče ugotovi, da je za tožbo pristojno Splošno sodišče, jo odstopi Splošnemu sodišču, to pa ne more odkloniti pristojnosti.

Če so Sodišču in Splošnemu sodišču predložene zadeve, kjer je predmet enak, kjer se postavlja enako vprašanje razlage ali odloča o veljavnosti istega akta, lahko Splošno sodišče po zaslišanju strank postopek prekine, dokler Sodišče ne izda sodbe, oziroma, kadar je tožba vložena na podlagi člena 263 Pogodbe o delovanju Evropske unije, se lahko Splošno sodišče izreče za nepristojno, s čimer omogoči Sodišču, da odloči o takih tožbah. V enakih okoliščinah lahko tudi Sodišče prekine postopek; v tem primeru se postopek pred Splošnim sodiščem nadaljuje.

Če država članica in institucija Unije izpodbijata isti akt, se Splošno sodišče izreče za nepristojno, da bi lahko Sodišče razsodilo o teh tožbah.

Člen 55

Sodni tajnik Splošnega sodišča o končnih odločitvah Splošnega sodišča, delnih odločitvah o vsebinskih vprašanjih, odločitvah o procesnih vprašanjih glede nepristojnosti ali nedopustnosti obvesti vse stranke ter države članice in institucije Unije, četudi se niso pridružile postopku pred Splošnim sodiščem.

Člen 56

Pri Sodišču se lahko vloži pritožba v dveh mesecih po uradnem obvestilu o odločbi, proti kateri je pritožba vložena, proti končnim odločitvam Splošnega sodišča in delnim odločitvam tega sodišča o vsebinskih vprašanjih ali odločitvam o procesnih vprašanjih glede nepristojnosti ali nedopustnosti.

Takšno pritožbo lahko vloži katera koli stranka, ki v celoti ali delno ni uspela s svojimi sklepnimi predlogi. Tisti, ki so se postopku pridružili, razen držav članic in institucij Unije, pa lahko vložijo takšno pritožbo le, če jih odločitev Splošnega sodišča neposredno prizadeva.

Razen v zadevah, ki se nanašajo na spore med Unijo in njenimi uslužbenci, lahko pritožbo vložijo tudi države članice in institucije Unije, ki se niso pridružile postopku pred Splošnim sodiščem. Te države članice in institucije so v enakem položaju kot države članice ali institucije, ki so se pridružile postopku na prvi stopnji.

Člen 57

Vsakdo, čigar vlogo za pridružitve postopku je Splošno sodišče zavrnilo, se lahko v dveh mesecih po uradnem obvestilu o odločitvi o zavrnitvi vloge pritoži na Sodišče.

Stranke v postopku se lahko pritožijo na Sodišče glede vseh odločitev Splošnega sodišča, sprejetih na podlagi člena 278 ali člena 279 ali četrtega odstavka člena 299 Pogodbe o delovanju Evropske unije ali člena 157 ali tretjega odstavka člena 164 Pogodbe ESAE, v dveh mesecih po uradnem obvestilu o njih.

Pritožba iz prvih dveh odstavkov tega člena se obravnava in se o njej odloča v skladu s postopkom iz člena 39.

Člen 58

Pritožba na Sodišče je omejena na pravna vprašanja. Lahko se vloži zaradi nepristojnosti Splošnega sodišča, zaradi kršitve postopka pred tem sodiščem, ki škoduje interesom pritožnika, pa tudi zaradi kršitve zakonodaje Unije s strani Splošnega sodišča.

Pritožba ni dovoljena glede stroškov in njihove višine.

Člen 59

Če je pritožba vložena proti odločitvi Splošnega sodišča, ima postopek pred Sodiščem pisni in ustni del. Sodišče lahko v skladu s pogoji, določenimi v poslovniku, po zaslišanju generalnega pravobranilca in strank odloči brez ustnega postopka.

Člen 60

Brez poseganja v člena 278 in 279 Pogodbe o delovanju Evropske unije ali člena 157 Pogodbe ESAE pritožba nima odložilnega učinka.

Z odstopanjem od člena 280 Pogodbe o delovanju Evropske unije začnejo odločitve Splošnega sodišča, s katerimi se neka uredba razglasi za nično, veljati šele z datumom poteka roka iz prvega odstavka člena 56 tega statuta ali, če je bila v tem roku vložena pritožba, z datumom njene zavrnitve, vendar brez poseganja v pravico stranke, da skladno s členoma 278 in 279 Pogodbe o delovanju Evropske unije ali členom 157 Pogodbe ESAE pri Sodišču zaprosi za začasno odložitev učinkov uredbe, ki je bila razglašena za nično, ali za uvedbo druge začasne odredbe.

Člen 61

Če je pritožba utemeljena, Sodišče razveljavi odločitev Splošnega sodišča. Če stanje postopka to dovoljuje, lahko samo dokončno odloči o zadevi ali pa jo vrne v razsojanje Splošnemu sodišču.

Če je zadeva vrnjena Splošnemu sodišču, je to sodišče glede pravnih vprašanj vezano na odločitev Sodišča.

Če je pritožba, ki jo vložita država članica ali institucija Unije, ki se nista pridružili postopku pred Splošnim sodiščem, utemeljena, lahko Sodišče, če meni, da je to potrebno, navede, kateri učinki razveljavljene odločitve Splošnega sodišča naj se za stranke v sporu štejejo za dokončne.

Člen 62

Če v primerih iz člena 256(2) in (3) Pogodbe o delovanju Evropske unije prvi generalni pravobranilec meni, da obstaja resno tveganje za enotnost ali doslednost prava Unije, lahko predlaga, da Sodišče preuči odločitev Splošnega sodišča.

Predlog mora biti dan v enem mesecu po izdaji odločitve Splošnega sodišča. V enem mesecu po prejemu predloga prvega generalnega pravobranilca Sodišče sklene, ali je treba odločitev ponovno preučiti ali ne.

Člen 62a

Sodišče odloča o vprašanjih, ki so predmet revizije, po hitrem postopku na podlagi spisa, ki mu ga posreduje Splošno sodišče.

Udeleženci iz člena 23 tega statuta in v primerih iz člena 256(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije tudi stranke v postopku pred Splošnim sodiščem, imajo pravico Sodišču predložiti navedbe ali pisne izjave o vprašanjih, ki so predmet revizije, v za ta namen predvidenem roku.

Sodišče lahko sklene, da pred sprejemom odločitve uvede ustni postopek.

Člen 62b

V primerih iz člena 256(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije, brez poseganja v člena 278 in 279 Pogodbe o delovanju Evropske unije, predlog za revizijo in odločitev o uvedbi revizijskega postopka nimata odločilnega učinka. Če Sodišče ugotovi, da odločitev Splošnega sodišča škoduje enotnosti ali doslednosti prava Unije, zadevo vrne v odločanje Splošnemu sodišču, ki je glede pravnih vprašanj vezano na odločitev Sodišča; Sodišče lahko navede katere učinke odločitve Splošnega sodišča, je treba šteti za dokončne za stranke v sporu. Vendar Sodišče odloča dokončno, če, ob upoštevanju ugotovitev revizije, rešitev spora izhaja iz ugotovljenega dejanskega stanja, na katerem je Splošno sodišče utemeljilo svojo odločitev.

Če v primerih iz člena 256(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije ni predlogov za revizijo ali odločitev o uvedbi revizijskega postopka, začne odgovor ali več odgovorov Splošnega sodišča na predložena vprašanja učinkovati po izteku rokov, določenih v ta namen v drugem odstavku člena 62. V primeru uvedbe revizijskega postopka začne odgovor ali več odgovorov, ki so predmet revizije, učinkovati, če Sodišče ne odloči drugače, po koncu tega postopka. Če Sodišče ugotovi, da odločitev Splošnega sodišča škoduje enotnosti ali doslednosti prava Unije, odgovor Sodišča na vprašanja, ki so predmet revizije, nadomesti odgovor Splošnega sodišča.

NASLOV IVA SPECIALIZIRANA SODIŠČA

Člen 62c

Določbe o pristojnostih, sestavi, organizaciji in postopku specializiranih sodišč, ustanovljenih na podlagi člena 257 Pogodbe o delovanju Evropske unije, so priložene k temu statutu.

Evropski parlament in Svet lahko v skladu s členom 257 Pogodbe o delovanju Evropske unije odločita, da se specializiranim sodiščem dodelijočasni sodniki za nadomeščanje v primeru odsotnosti sodnikov, ki sicer niso v stanju invalidnosti, ki se šteje za popolno, vendar dolgotrajno ne morejo sodelovati pri reševanju zadev. V takem primeru Evropski parlament in Svet določita pogoje za imenovanje časnih sodnikov, njihove pravice in dolžnosti, podrobna pravila o opravljanju njihovih nalog in okoliščine, v katerih bodo prenehali opravljati te naloge.

NASLOV V KONČNE DOLOČBE

Člen 63

Poslovnika Sodišča in Splošnega sodišča vključujeta vse določbe, ki so potrebne za uporabo in po potrebi za dopolnitev tega statuta.

Člen 64

Pravila o jezikovni ureditvi na Sodišču Evropske unije se določijo z uredbo, ki jo Svet sprejme soglasno. Ta uredba se sprejme bodisi na zahtevo Sodišča in po posvetovanju s Komisijo in Evropskim parlamentom ali na predlog Komisije in po posvetovanju s Sodiščem in Evropskim parlamentom.

Dokler se ne sprejmejo ta pravila, se še naprej uporabljajo določbe poslovnika Sodišča in Splošnega sodišča o ureditvi vprašanja jezikov. Z odstopanjem od členov 253 in 254 Pogodbe o delovanju Evropske unije se te določbe lahko spremenijo ali razveljavijo le s soglasno odobritvijo Sveta.

PRILOGA SODIŠČE ZA USLUŽBENCE EVROPSKE UNIJE

Člen 1

Sodišče za uslužbence Evropske unije, v nadaljnjem besedilu "Sodišče za uslužbence", izvršuje na prvi stopnji pristojnost za odločanje v sporih med Unijo in njenimi uslužbenci na podlagi člena 270 Pogodbe o delovanju Evropske unije, vključno s spori med organi, uradi ali agencijami in njihovim osebjem, za katere je pristojnost dodeljena Sodišču Evropske unije.

Člen 2

1. Sodišče za uslužbence sestavlja sedem sodnikov. Svet lahko na zahtevo Sodišča s kvalificirano večino število sodnikov poveča.

Sodniki so imenovani za dobo šest let. Sodniki, ki jim mandat poteče, so lahko ponovno imenovani.

Prosto mesto se zapolni z imenovanjem novega sodnika za dobo šest let.

2. Poleg sodnikov iz prvega pododstavka odstavka 1 se imenujejočasni sodniki za nadomeščanje odsotnosti sodnikov, ki sicer niso v stanju invalidnosti, ki se šteje za popolno, vendar dolgotrajno ne morejo sodelovati pri reševanju zadev.

Člen 3

1. Sodnike imenuje Svet, ki po posvetovanju z odborom, predvidenim v tem členu, odloča v skladu s četrtem odstavkom člena 257 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Svet pri imenovanju sodnikov zagotovi uravnoteženo sestavo Sodišča za uslužbence, tako da se med državljani držav članic izberejo sodniki iz kar najširšega možnega geografskega območja in se upoštevajo zastopani nacionalni pravni sistemi.

2. Kandidira lahko vsakdo, ki ima državljanstvo Unije in izpolnjuje pogoje iz četrtega odstavka člena 257 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Svet, ki odloča na priporočilo Sodišča, določi pogoje in podrobnosti za predložitev in obravnavo kandidatur.

3. Ustanovi se odbor, ki ga sestavlja sedem osebnosti, izbranih med nekdanjimi člani Sodišča in Splošnega sodišča ter priznanimi pravniki. O imenovanju članov odbora in pravilih za njegovo delovanje odloči Svet na priporočilo predsednika Sodišča.

4. Odbor poda mnenje o ustreznosti kandidatov za izvrševanje sodniške funkcije v okviru Sodišča za uslužbence. Odbor temu mnenju priloži seznam kandidatov z najustrežnejšimi izkušnjami na visoki ravni. Seznam mora vsebovati vsaj dvakrat več kandidatov, kot znaša število sodnikov, ki jih mora Svet imenovati.

Člen 4

1. Sodniki med svojimi člani imenujejo predsednika Sodišča za uslužbence za dobo treh let. Lahko je ponovno imenovan.

2. Sodišče za uslužbence zaseda v senatih treh sodnikov. Sodišče za uslužbence lahko v določenih primerih, ki jih ureja njegov poslovnik, odloča na občni seji, v senatu petih sodnikov ali pa odloča sodnik posameznik.

3. Predsednik Sodišča za uslužbence predseduje občni seji in senatu petih sodnikov. Predsedniki senatov treh sodnikov se imenujejo, kot določa odstavek 1. Če je predsednik Sodišča za uslužbence dodeljen senatu treh sodnikov, temu senatu predseduje.

4. Pristojnosti in sklepčnost občne seje ter sestavo senatov in dodelitev zadev senatom ureja poslovnik.

Člen 5

Členi 2 do 6, 14, 15 ter prvi, drugi in peti odstavek člena 17 ter člen 18 statuta Sodišča Evropske unije se uporabljajo za Sodišče za uslužbence in njegove člane.

Prisega iz člena 2 statuta se izreče pred Sodiščem in odločitve iz členov 3, 4 in 6 Sodišče sprejme po posvetovanju s Sodiščem za uslužbence.

Člen 6

1. Sodišču za uslužbence pomagajo službe Sodišča in Splošnega sodišča. Predsednik Sodišča ali, če je to primerno, predsednik Splošnega sodišča v medsebojnem soglasju s predsednikom Sodišča za uslužbence določita, na kakšen način uradniki in drugi uslužbenci Sodišča ali Splošnega sodišča opravljajo naloge za Sodišče za uslužbence, da bi tako zagotovili njegovo delovanje. Nekateri uradniki ali drugi uslužbenci so odgovorni sodnemu tajniku Sodišča za uslužbence, ki je podrejen predsedniku tega sodišča.

2. Sodišče za uslužbence imenuje sodnega tajnika in določi pravila, ki urejajo njegov položaj. Za sodnega tajnika tega sodišča se uporabljajo četrti odstavek člena 3 ter členi 10, 11 in 14 statuta Sodišča Evropske unije.

Člen 7

1. Postopek pred Sodiščem za uslužbence ureja naslov III statuta Sodišča Evropske unije, z izjemo členov 22 in 23 statuta. V poslovniku tega sodišča se po potrebi določijo nadaljnje in podrobnejše določbe glede postopka.

2. Ureditev vprašanja jezikov na Splošnem sodišču se uporablja tudi za Sodišče za uslužbence.

3. Pisni del postopka obsega vložitev tožbe in odgovora na tožbo, razen če Sodišče za uslužbence ne odloči, da je potrebna druga izmenjava pisnih vlog. Če je prišlo do druge izmenjave pisnih vlog, lahko Sodišče za uslužbence v soglasju s strankami odloči brez ustnega postopka.

4. Sodišče za uslužbence lahko v vseh fazah postopka od predložitve vloge preučuje možnosti za mirno rešitev spora in si lahko prizadeva omogočiti takšno rešitev.

5. Sodišče za uslužbence odloči o stroških. Ob upoštevanju posebnih določb poslovnika se, če sodišče tako odloči, plačilo stroškov naloži neuspešni stranki.

Člen 8

1. Če je vloga ali drug procesni dokument, naslovljen na Sodišče za uslužbence, pomotoma vložen pri sodnem tajniku Sodišča ali Splošnega Sodišča, ga ta nemudoma pošlje sodnemu tajniku Sodišča za uslužbence. Prav tako, če je vloga ali drug procesni dokument, naslovljen na Sodišče ali Splošno sodišče, pomotoma vložen pri sodnem tajniku Sodišča za uslužbence, ga ta nemudoma pošlje sodnemu tajniku Sodišča ali Splošnega sodišča.

2. Če Sodišče za uslužbence ugotovi, da ni pristojno za obravnavanje in odločanje o tožbi, za katero je pristojno Sodišče ali Splošno sodišče, jo odstopi Sodišču oz. Splošnemu sodišču. Prav tako, če Sodišče ali Splošno sodišče ugotovi, da je za tožbo pristojno Sodišče za uslužbence, jo odstopi Sodišču za uslužbence, to pa ne more odkloniti pristojnosti.

3. Če so Sodišču za uslužbence in Splošnemu sodišču predložene zadeve, kjer se postavlja enako vprašanje razlage ali odloča o veljavnosti istega akta, lahko Sodišče za uslužbence po zaslišanju strank postopek prekine, dokler Splošno sodišče ne izda sodbe.

Če so Sodišču za uslužbence in Splošnemu sodišču predložene zadeve, kjer je predmet enak, Sodišče za uslužbence odkloni pristojnost, da bi o teh zadevah lahko odločalo Splošno sodišče.

Člen 9

Pri Splošnem sodišču se lahko vloži pritožba v dveh mesecih po uradnem obvestilu o odločbi, proti kateri je

pritožba vložena, proti končnim odločbam Sodišča za uslužbence in delnim odločbam tega sodišča o vsebinskih vprašanjih ali odločbam o procesnih vprašanjih glede nepristojnosti ali nedopustnosti.

Takšno pritožbo lahko vloži katera koli stranka, ki v celoti ali delno ni uspela s svojimi sklepnimi predlogi. Tisti, ki so se postopku pridružili, razen držav članic in institucij Unije, pa lahko vložijo takšno pritožbo le, če jih odločba Sodišča za uslužbence neposredno prizadeva.

Člen 10

1. Vsakdo, čigar vlogo za pridružitve postopku je Sodišče za uslužbence zavrnilo, se lahko v dveh tednih po uradnem obvestilu o odločbi o zavrnitvi vloge pritoži na Splošno sodišče.

2. Stranke v postopku se lahko pritožijo na Splošno sodišče glede vseh odločb Sodišča za uslužbence, sprejetih na podlagi člena 278 ali člena 279 ali četrtega odstavka člena 299 Pogodbe o delovanju Evropske unije in člena 157 ali tretjega odstavka člena 164 Pogodbe ESAE, v dveh mesecih po uradnem obvestilu o njih.

3. O pritožbah iz odstavkov 1 in 2 tega člena lahko odloča predsednik Splošnega sodišča po skrajšanem postopku, ki po potrebi odstopa od nekaterih pravil iz te priloge in ki bo določen v poslovniku Splošnega sodišča.

Člen 11

1. Pritožba na Splošno sodišče je omejena na pravna vprašanja. Lahko se vloži zaradi nepristojnosti Sodišča za uslužbence, zaradi kršitve postopka pred tem sodiščem, ki škoduje interesom pritožnika, pa tudi zaradi kršitve zakonodaje Unije s strani Sodišča za uslužbence.

2. Pritožba, ki se nanaša samo na stroške in njihovo višino, ni dopustna.

Člen 12

1. Brez poseganja v člena 278 in 279 Pogodbe o delovanju Evropske unije in člena 157 Pogodbe ESAE pritožba na Splošno sodišče nima odložilnega učinka.

2. Če je pritožba vložena proti odločbi Sodišča za uslužbence, ima postopek pred Splošnim sodiščem pisni in ustni del. Splošno sodišče lahko v skladu s pogoji, določenimi v poslovniku, po zaslišanju strank odloči brez ustnega postopka.

Člen 13

1. Če je pritožba utemeljena, Splošno sodišče razveljavi odločbo Sodišča za uslužbence in samo odloči o zadevi. Zadevo vrne v razsojanje Sodišču za uslužbence, če o njej ni možno odločiti.

2. Če je zadeva vrnjena Sodišču za uslužbence, je to sodišče glede pravnih vprašanj vezano na odločbo Splošnega sodišča.

6 Temeljne pravice⁸

6.1 Pravna narava, uporaba in razlaga temeljnih pravic v EU

1. V katero kategorijo virov prava EU sodi Listina EU?

2. Pojasnite razvoj varstva temeljnih pravic v EU.

⁸ A. Ferčič, J. Hojnik, M. Tratnik: Uvod v pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2011: str. 115-120; V. Trstenjak, M. Brkan: Pravo EU: Ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV Založba, Ljubljana 2019: str. 199-205 in 545-547.

3. V katerih primerih se uporablja Listina EU? Preberite sodbo v zadevi Åkerberg Fransson.

4. Ali se Listina EU o temeljnih pravicah (tudi) uporablja za (ravnanja) DČ?

5. Je temeljne pravice, ki jih določa Listina EU o temeljnih pravicah, dopustno omejiti? Komentirajte sodbo v zadevi Achbita.

6. Razložite trditev: Temeljne pravice (kot del ustavnih tradicij držav članic) so izjema od načela primarnosti prava EU.

7. Primerjajte vsebino in razmerje Listine EU o temeljnih pravicah z vsebino Evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (EKČP).

8. Pojasnite dosednji postopek in odprta vprašanja pristopa EU k EKČP.

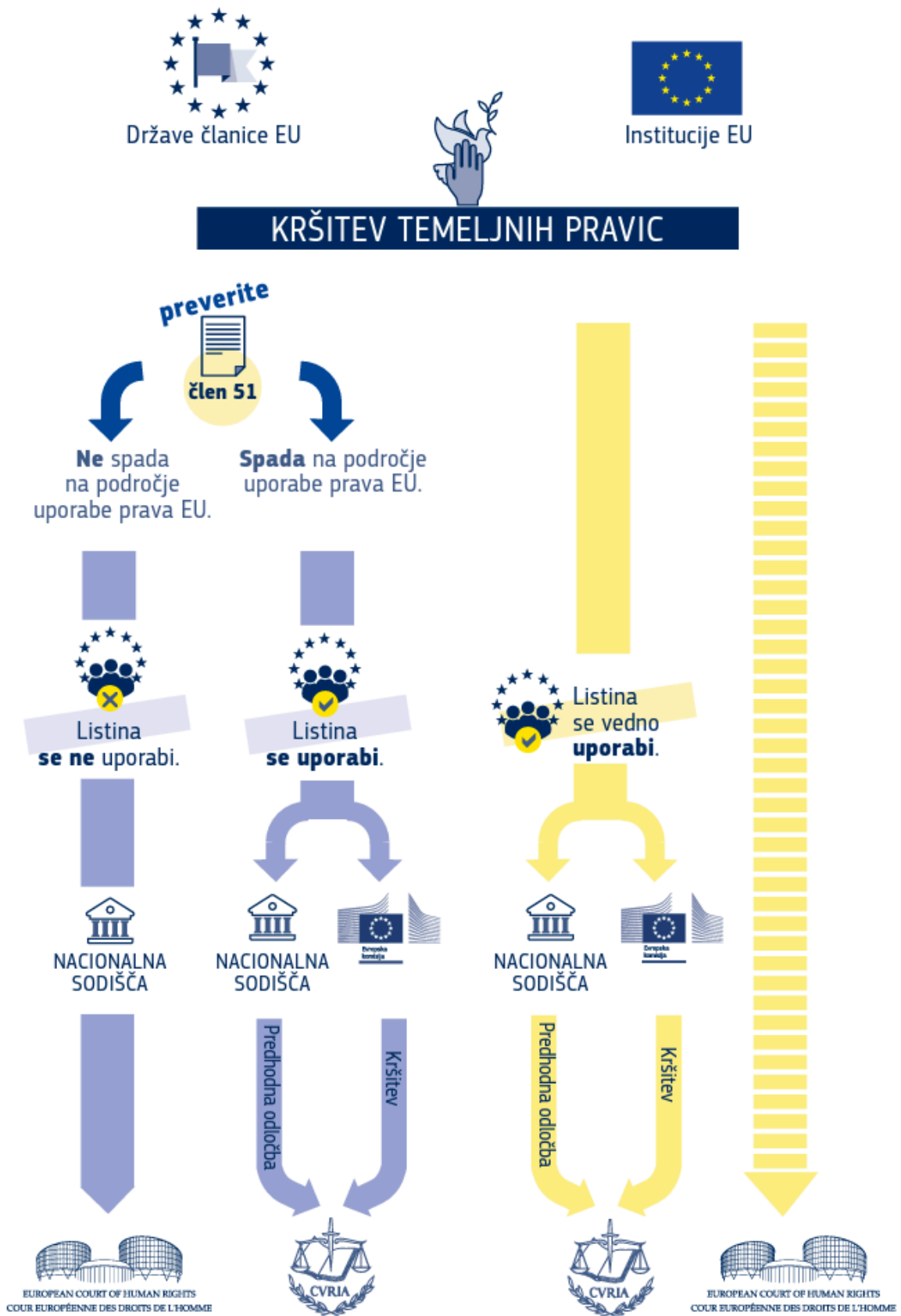
9. Ali pristojnost Sodišča EU glede temeljnih pravic konkurira ali dopolnjuje pristojnost nacionalnih sodišč? Svoj odgovor ponazorite s primeri iz sodne prakse.

10. Kaj določa Listina Evropske unije o temeljnih pravicah glede:

a) smrtne kazni:

b) pravice sklepanja zakonske zveze in ustvarjanja družine:

c) brezplačnega obveznega šolanja:

Slika 1: Listina in dostop do Sodišča Evropske unije, str. 33.

Vir: Agencija Evropske unije za temeljne pravice: Uporaba Listine Evropske unije o temeljnih pravicah v pravu in pri oblikovanju politike na nacionalni ravni Smernice, 2020,

6.3 Priloženo gradivo

Listina EU o temeljnih pravicah lahko neposredno učinkuje tudi na zasebnopravna razmerja

Petra Weingerl,
PP 2018/48

Marsikdo v decembrskem času odšteva dneve do praznikov in s tem do prostih dni, da se odpočije od stresnega vsakdana. Pravica do počitka in pravica do dopusta sta med pomembnejšimi temeljnimi pravicami delavca. Tradicionalno imajo temeljne pravice vlogo ščita posameznikov pred posegi nosilcev javne oblasti, torej v vertikalnih pravnih razmerjih. A že nekaj časa niso več razumljene zgolj kot pravice, ki varujejo posameznike le nasproti nosilcem javne oblasti, temveč imajo učinek tudi na zasebnopravna razmerja. V pravni teoriji je bilo vse od uveljavitve Lizbonske pogodbe, s katero je Listina EU o temeljnih pravicah (Listina) postala pravno zavezujoča, odprto vprašanje, na kakšen način njene določbe učinkujejo na razmerja med posamezniki. V nedavni sodbi v zadevi Bauer (združeni zadevi C-569/16 in C-570/16; pravzaprav je Sodišče EU na isti dan razglasilo tri vsebinsko sorodne sodbe) je Sodišče EU razjasnilo to tematiko. Potrdilo je, da imajo določbe Listine načeloma lahko horizontalni neposredni učinek (HNU), če so za to izpolnjeni pogoji, konkretno pa je to odločilo za pravico do plačanega letnega dopusta iz člena 31(2) Listine. Gre za pomemben korak tako glede razjasnitve vprašanja učinkovanja Listine v horizontalnih razmerjih, kot tudi z vidika varstva socialnih pravic v EU, kar bo vplivalo tudi na sodno prakso slovenskih sodišč.

Vsebinsko gre v zadevi Bauer za združeni zadevi, v katerih je Sodišče EU odločilo, da lahko dediči pokojnega delavca od nekdanjega delodajalca zahtevajo denarno nadomestilo za plačani letni dopust, ki ga ta delavec pred smrtjo ni izrabil. V prvi zadevi je bil pokojni zaposlen v mestni upravi, v drugi zadevi pa pri zasebnem delodajalcu. Pravica do plačanega letnega dopusta je določena s členom 7 Direktive 2003/88 in s členom 31(2) Listine. Sodišče EU je že v zadevi Bollacke (C-118/13) razsodilo, da pravica delavca do plačanega letnega dopusta z njegovo smrtjo ne ugasne. Ta temeljna pravica obsega tudi pravico do plačila med dopustom in s tem povezano pravico do denarnega nadomestila za letni dopust, ki ob prenehanju delovnega razmerja ni bil izrabiljen. Ker je ta finančni del premoženjske narave, je Sodišče EU odločilo, da postane del premoženja zadevnega delavca, zato se zaradi njegove smrti ne more retroaktivno izvzeti iz njegovega premoženja.

Ustavni vidik zadeve oziroma vprašanje HNU člena 31(2) Listine se postavi zato, ker država članica (konkretno Nemčija) v svoj pravni red ni pravilno prenesla člena 7 Direktive 2003/88. V takem primeru mora nacionalno sodišče skladno z načelom primarnosti EU nacionalno zakonodajo razlagati skladno s pravom EU ('v duhu direktive'). Ker pa bi v konkretnem primeru takšna razlaga ni bila možna, saj bi pripeljala do *contra legem* razlage nacionalne zakonodaje, se pojavi vprašanje, ali se lahko delavec (oziroma njegovi dediči) pred nacionalnim sodiščem neposredno sklicuje na pravico do plačanega letnega dopusta, ki jo ureja tudi člen 31(2) Listine, kar bi pripeljalo do neuporabe sporne nacionalne določbe.

Do tega vprašanja pride, ker določbe direktive same po sebi ne morejo imeti HNU, temveč zgolj vertikalnega. To pa posledično privede do arbitrarnega razlikovanja v praksi, saj delavec, ki je zaposlen pri organu javne oblasti, in delavec, ki je zaposlen pri zasebniku, nista enako varovana, do razlikovanja pa pride zgolj zaradi statusa njunih delodajalcev - pa čeprav gre v obeh primerih za delovnopravno razmerje. To arbitrarno razlikovanje je Sodišče EU v zadevi Bauer vsaj delno preseglo v kontekstu socialnega prava EU. Odločilo je, da se lahko posameznik v primeru, ko določena neimplementirana določba direktive zgolj potrjuje temeljno pravico, ki izvira iz različnih mednarodnih instrumentov in je kot temeljno načelo socialnega prava Unije zavezujočega značaja, sklicuje neposredno na relevantno določbo Listine, ki ureja to temeljno pravico. Na temeljno pravico iz Listine se je torej možno neposredno sklicevati v primeru, ko gre za kombinacijo (i) neimplementirane določbe direktive in (ii) temeljne pravice, ki jo ureja Listina. Posledično se v takem primeru neskladna nacionalna zakonodaja ne uporabi, kar je izraz načela primarnosti prava EU.

Podobno formulo je Sodišče EU razvilo že v zadevi Mangold (C-144/04) glede prepovedi diskriminacije na podlagi starosti. Takrat Listina še ni imela obvezujoče pravne moči. Sodišče EU je odločilo, da predmetna neimplementirana določba direktive zgolj izvaja splošno načelo prava EU, tj. prepoved diskriminacije na podlagi starosti, splošno pravno načelo prava EU pa lahko učinkuje tudi v razmerjih med posamezniki. Torej sporna določba direktive nima HNU, temveč ima HNU splošno pravno načelo EU, ki ga ta določba izvaja. To formulo je sedaj Sodišče EU ponovilo tudi v kontekstu temeljnih pravic, ki jih ureja Listina. To je vsekakor pomemben korak h konstitucionalizaciji zasebnopravnih razmerjih in bo vplival tako na prakso nacionalnih sodišč kot tudi na vsebino zasebnopravnih razmerjih, še posebej takrat, ko je ena izmed pogodbenih strank šibkejša stranka, kot je to v primeru delovnih razmerij.

6.4 Seznam sodne prakse

- 1/58, *Stork*, ECLI:EU:C:1959:4
- 26/69, *Stauder*, ECLI:EU:C:1969:57
- 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft*, ECLI:EU:C:1970:114
- 4/73, *Nold*, ECLI:EU:C:1974:51
- C-36/02, *Omega Spielhallen*, ECLI:EU:C:2004:614
- C-144/04, *Mangold*, ECLI:EU:C:2005:709
- C-555/07, *Küçükdeveci*, ECLI:EU:C:2010:21
- C-282/10, *Dominguez*, ECLI:EU:C:2012:33
- Sklepni predlogi generalne pravobranilke Verice Trstenjak v zadevi C-282/10, *Dominguez*, ECLI:EU:C:2011:559
- C-617/10, *Åkerberg Fransson*, ECLI:EU:C:2013:105
- C-40/11, *Iida*, ECLI:EU:C:2012:691
- C-256/11, *Dereci*, ECLI:EU:C:2011:734
- C-283/11, *Sky Österreich*, ECLI:EU:C:2013:28
- C-399/11, *Melloni*, ECLI:EU:C:2013:107
- C-356/12, *Glatzel*, ECLI:EU:C:2014:350
- C-176/12, *AMS*, ECLI:EU:C:2014:2
- C-293/12 in C-594/12, *Digital rights in drugi*, ECLI:EU:C:2014:238
- Mnenje 2/13, *Mnenje Sodišča (občna seja) z dne 18. decembra 2014*, ECLI:EU:C:2014:2454
- C-118/13, *Bollacke*, ECLI:EU:C:2014:1755
- C-206/13, *Siragusa*, ECLI:EU:C:2014:126
- C-650/13, *Delvigne*, ECLI:EU:C:2015:648
- C-258/14, *Florescu*, ECLI:EU:C:2017:448
- C-419/14, *WebMindLicences*, ECLI:EU:C:2015:832
- Mnenje 1/15, *Mnenje Sodišča (veliki senat) z dne 26. julija 2017*, ECLI:EU:C:2017:592
- C-157/15, *Achbita*, ECLI:EU:C:2017:203
- C-201/15, *Aget Iraklis*, ECLI:EU:C:2016:972
- C-395/15, *Daouidi*, ECLI:EU:C:2016:917
- C-684/15, *Max-Planck-Gesellschaft*, ECLI:EU:C:2018:874
- C-414/16, *Egenberger*, ECLI:EU:C:2018:257
- C-569/16 in C-570/26, *Bauer*, ECLI:EU:C:2018:871
- C-673/16, *Coman*, ECLI:EU:C:2018:385

Pogodba o Evropski uniji

Člen 6 PEU (prejšnji člen 6 PEU)

1. Unija priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah z dne 7. decembra 2000, prilagojene 12. decembra 2007 v Strasbourgu, ki ima enako pravno veljavnost kot Pogodbi.

Z določbami Listine se na nikakršen način ne širijo pristojnosti Unije, opredeljene v Pogodbah.

Pravice, svoboščine in načela Listine se razlagajo v skladu s splošnimi določbami naslova VII Listine o njeni razlagi in

uporabi ter ob ustreznem upoštevanju pojasnil iz Listine, ki navajajo vire teh določb.

2. Unija pristopi k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ta pristop ne spreminja pristojnosti Unije, opredeljene v Pogodbah.

3. Temeljne pravice, kakor jih zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in kakor izhajajo iz ustavnega izročila, skupnega državam članicam, so kot splošna načela del prava Unije.

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah

Evropski parlament, Svet in Komisija slovesno razglašajo naslednje besedilo kot Listino Evropske unije o temeljnih pravicah:

LISTINA EVROPSKE UNIJE O TEMELJNIH PRAVICAH

Evropski narodi so pri oblikovanju vse tesnejše zveze odločeni na podlagi skupnih vrednot deliti mirno prihodnost.

Unija, ki se zaveda svoje duhovne in moralne dediščine, temelji na nedeljivih in univerzalnih vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakopravnosti in solidarnosti; temelji na načelu demokracije in na načelu pravne države. Posameznika postavlja v središče svojih dejavnosti z vzpostavitvijo državljanstva Unije in oblikovanjem območja svobode, varnosti in pravice.

Ob spoštovanju raznolikosti kultur in tradicij evropskih narodov ter nacionalne identitete držav članic in organizacije njihovih organov oblasti na državni, regionalni in lokalni ravni Unija prispeva k ohranjanju in razvijanju teh skupnih vrednot, prizadeva si za spodbujanje uravnoveženega in trajnostnega razvoja ter zagotavlja prosti pretok oseb, storitev, blaga in kapitala ter svobodo ustanavljanja.

V ta namen je treba glede na spremembe v družbi, socialni napredek ter znanstveni in tehnični razvoj okrepiti varstvo temeljnih pravic z Listino, ki te pravice še bolj poudarja.

Ta listina ob upoštevanju pristojnosti in nalog Unije ter načela subsidiarnosti potrjuje pravice, ki izhajajo zlasti iz skupnih ustavnih tradicij in mednarodnih obveznosti držav članic, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, socialnih listin, ki sta jih sprejela Unija in Svet Evrope, ter sodne prakse Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice. V tem okviru sodišča Unije in držav članic Listino razlagajo ob ustreznem upoštevanju pojasnil, oblikovanih pod vodstvom predsedstva Konvencije, ki je Listino sestavilo, in ki so bila dopolnjena pod vodstvom predsedstva Evropske konvencije.

Uživanje teh pravic je povezano z odgovornostmi in dolžnostmi do soljudi, človeške skupnosti in prihodnjih generacij.

Unija priznava Zato pravice, svoboščine in načela, navedena v nadaljevanju.

NASLOV I DOSTOJANSTVO

Člen 1 Človekovo dostojanstvo

Človekovo dostojanstvo je nedotakljivo. Treba ga je spoštovati in varovati.

Člen 2 Pravica do življenja

1. Vsakdo ima pravico do življenja.
2. Nihče ne sme biti obsojen na smrtno kazen ali usmrčen.

Člen 3 Pravica do osebne celovitosti

1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja telesne in duševne celovitosti.
2. Na področjih medicine in biologije je treba spoštovati zlasti:

- a) svobodno privolitve po predhodni seznanitvi prizadete osebe v skladu s postopki, določenimi z zakonom,
- b) prepoved evgeničnih postopkov, zlasti tistih, katerih cilj je selekcija med ljudmi,
- c) prepoved uporabe človeškega telesa in njegovih delov za pridobivanje premoženjske koristi,
- d) prepoved reproduktivnega kloniranja človeških bitij.

Člen 4 Prepoved mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja

Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

Člen 5 Prepoved suženjstva in prisilnega dela

1. Nihče se ne sme držati v suženjstvu ali podložništvu.
2. Od nikogar se ne sme zahtevati, da opravlja prisilno ali obvezno delo.
3. Trgovina z ljudmi je prepovedana.

NASLOV II SVOBOŠČINE

Člen 6 Pravica do svobode in varnosti

Vsakdo ima pravico do svobode in varnosti.

Člen 7 Spoštovanje zasebnega in družinskega življenja

Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, stanovanja ter komunikacij.

Člen 8 Varstvo osebnih podatkov

1. Vsakdo ima pravico do varstva osebnih podatkov, ki se nanj nanašajo.
2. Osebnih podatki se morajo obdelovati pošteno, za določene namene in na podlagi privolitve prizadete osebe ali na drugi legitimni podlagi, določeni z zakonom. Vsakdo ima pravico dostopa do podatkov, zbranih o njem, in pravico zahtevati, da se ti podatki popravijo.
3. Spoštovanje teh pravil nadzira neodvisen organ.

Člen 9 Pravica sklepanja zakonske zveze in pravica ustvarjanja družine

Pravica sklepanja zakonske zveze in pravica ustvarjanja družine sta zagotovljeni v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo uresničevanje teh pravic.

Člen 10 Svoboda misli, vesti in vere

1. Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in vere. Ta pravica vključuje svobodo spreminjanja vere ali prepričanja ter svobodo izražanja svoje vere ali svojega prepričanja posamezno ali skupaj z drugimi, javno ali zasebno, pri bogoslužju, pouku, običajih in obredih.
2. Pravica do ugovora vesti se prizna v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo uresničevanje te pravice.

Člen 11 Svoboda izražanja in obveščanja

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega izražanja. Ta pravica vključuje svobodo mnenja ter sprejemanja in širjenja vesti ali idej brez vmešavanja javnih organov in ne glede na državne meje.
2. Spoštujeta se svoboda in pluralnost medijev.

Člen 12 Svoboda zbiranja in združevanja

1. Vsakdo ima pravico do mirnega zbiranja in združevanja na vseh ravneh, zlasti na področju političnih, sindikalnih in državljskih zadev, kar vključuje pravico vsakogar, da skupaj z drugimi zaradi zaščite svojih interesov ustanavlja sindikate in se vanje včlanjuje.
2. Politične stranke na ravni Unije prispevajo k izražanju politične volje državljanov Unije.

Člen 13 Svoboda umetnosti in znanosti

Umetnostno ustvarjanje in znanstveno raziskovanje je svobodno. Spoštuje se akademska svoboda.

Člen 14

Pravica do izobraževanja

1. Vsakdo ima pravico do izobraževanja in dostopa do poklicnega in nadaljnega usposabljanja.
2. Ta pravica vključuje možnost brezplačnega obveznega šolanja.
3. Svoboda ustanavljanja izobraževalnih zavodov ob spoštovanju demokratičnih načel in pravica staršev, da svojim otrokom zagotovijo vzgojo in izobraževanje v skladu s svojimi verskimi, svetovnonazorskimi in pedagoškimi prepričanji, se spoštujeta v skladu z nacionalnimi zakoni, ki urejajo njuno uresničevanje.

Člen 15

Svoboda izbire poklica in pravica do dela

1. Vsakdo ima pravico do dela in do opravljanja svobodno izbranega ali sprejetega poklica.
2. Vsakemu državljanu Unije je v kateri koli državi članici zagotovljena svoboda iskanja zaposlitve, dela, ustanavljanja in opravljanja storitev.
3. Državljeni tretjih držav, ki smejo delati na ozemlju držav članic, imajo pravico do enakih delovnih pogojev kot državljani Unije.

Člen 16

Svoboda gospodarske pobude

Svoboda gospodarske pobude je priznana v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.

Člen 17

Lastninska pravica

1. Vsakdo ima pravico imeti v posesti svojo zakonito pridobljeno lastnino, jo uporabljati, z njo razpolagati in jo komu zapustiti. Lastnina se nikomur ne sme odvzeti, razen v javno korist v primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon, vendar le proti pravični in pravočasni odškodnini za njeno izgubo. Uživanje lastnine se lahko uredi z zakonom, kolikor je to potrebno zaradi splošnega interesa.
2. Zagotovljeno je varstvo intelektualne lastnine.

Člen 18

Pravica do azila

Ob upoštevanju pravil Ženevske konvencije z dne 28. julija 1951 in Protokola z dne 31. januarja 1967 o statusu beguncev in v skladu s Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju „Pogodbi“) je priznana pravica do azila.

Člen 19

Varstvo v primeru odstranitve, izgonu ali izročitve

1. Kolektivni izgoni so prepovedani.
2. Nihče se ne sme odstraniti, izgnati ali izročiti državi, v kateri obstaja zanj resna nevarnost, da bo podvržen smrtni

kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

**NASLOV III
ENAKOST****Člen 20**

Enakost pred zakonom

Pred zakonom so vsi enaki.

Člen 21

Prepoved diskriminacije

1. Prepovedana je vsakršna diskriminacija na podlagi spola, rase, barve kože, etničnega ali socialnega porekla, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja, pripadnosti narodnosti manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.
2. Brez poseganja v posebne določbe Pogodb je na njenem področju uporabe prepovedana vsakršna diskriminacija na podlagi državljanstva.

Člen 22

Kulturna, verska in jezikovna raznolikost

Unija spoštuje kulturno, versko in jezikovno raznolikost.

Člen 23

Enakost žensk in moških

Enakost žensk in moških se mora zagotoviti na vseh področjih, vključno z zaposlovanjem, delom in plačilom za delo.

Načelo enakosti ne preprečuje ohranitve ali sprejetja ukrepov o specifičnih ugodnostih v korist nezadostno zastopanega spola.

Člen 24

Pravice otroka

1. Otroci imajo pravico do potrebnega varstva in skrbi za zagotovitev njihove dobrobiti. Svoje mnenje lahko svobodno izražajo. Njihovo mnenje se upošteva v stvareh, ki jih zadevajo, v skladu z njihovo starostjo in zrelostjo.
2. Pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, se morajo upoštevati predvsem koristi otroka.
3. Vsak otrok ima pravico do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema, če to ni v nasprotju z njegovimi koristmi.

Člen 25

Pravice starejših

Unija priznava in spoštuje pravico starejših do dostojnega in samostojnega življenja ter sodelovanja v družbenem in kulturnem življenju.

Člen 26

Vključenost invalidov

Unija priznava in spoštuje pravico invalidov do ukrepov za zagotavljanje njihove samostojnosti, socialne in poklicne vključenosti ter sodelovanja v življenju skupnosti.

**NASLOV IV
SOLIDARNOST****Člen 27**

Pravica delavcev do obveščeniosti in posvetovanja v podjetju

Delavcem ali njihovim predstavnikom se morajo na ustreznih ravneh pravočasno zagotoviti informacije in možnost posvetovanja v primerih in pod pogoji, določenimi s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.

Člen 28

Pravica do kolektivnih pogajanj in ukrepov

Delavci in delodajalci ali njihove organizacije imajo v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji pravico pogajati se in sklepati kolektivne pogodbe na ustreznih ravneh, v primeru nasprotja interesov pa do kolektivnih ukrepov za obrambo svojih interesov, vključno s stavko.

Člen 29

Pravica dostopa do služb za posredovanje zaposlitev

Vsakdo ima pravico brezplačnega dostopa do služb za posredovanje zaposlitev.

Člen 30

Varstvo v primeru neupravičene odpustitve

Vsak delavec ima pravico do varstva pred neupravičeno odpustitvijo v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.

Člen 31

Pošteni in pravični delovni pogoji

1. Vsak delavec ima pravico do zdravih in varnih delovnih pogojev ter delovnih pogojev, ki spoštujejo njegovo dostojanstvo.
2. Vsak delavec ima pravico do omejenega delovnega časa, dnevnega in tedenskega počitka ter plačanega letnega dopusta.

Člen 32

Prepoved dela otrok in varstvo mladih pri delu

Delo otrok je prepovedano. Brez poseganja v pravila, ki so za mlade ugodnejša, in razen v primeru omejenih izjem najnižja starost za zaposlitev ne sme biti nižja od starosti ob dokončanju obveznega šolanja.

Zaposlenim mladim je treba zagotoviti delovne pogoje, primerne njihovi starosti, in jih zaščititi pred gospodarskim izkoriščanjem in kakršnim koli delom, ki bi lahko škodovalo njihovi varnosti, zdravju, telesnemu, duševnemu, moralnemu ali socialnemu razvoju ali bi lahko ogrozilo njihovo vzgojo.

Člen 33

Družinsko in poklicno življenje

1. Družina uživa pravno, ekonomsko in socialno varstvo.
2. Za uskladitev družinskega in poklicnega življenja ima vsakdo pravico do varstva pred odpustitvijo zaradi materinstva ter pravico do plačanega porodniškega in starševskega dopusta ob rojstvu ali posvojitvi otroka.

Člen 34

Socialna varnost in socialna pomoč

1. Unija priznava in spoštuje pravico dostopa do dajatev socialne varnosti in socialnih služb, ki nudijo varstvo v primerih, kot so materinstvo, bolezen, nesreče pri delu, odvisnost ali starost ter v primeru izgube zaposlitve, v skladu s pravili, ki jih določajo pravo Unije ter nacionalne zakonodaje in običaji.
2. Vsakdo, ki v Uniji zakonito prebiva in spreminja prebivališče, ima pravico do dajatev socialne varnosti in socialnih ugodnosti v skladu s pravom Unije ter nacionalnimi zakonodajami in običaji.
3. V boju proti socialni izključenosti in revščini Unija priznava in spoštuje pravico do socialne pomoči in pomoči pri pridobitvi stanovanj, ki naj zagotovita dostojno življenje vsem, ki nimajo zadostnih sredstev, v skladu s pravili, ki jih določajo pravo Unije ter nacionalne zakonodaje in običaji.

Člen 35

Varovanje zdravja

Vsakdo ima pravico do preventivnega zdravstvenega varstva in do zdravniške oskrbe v skladu s pogoji, ki jih določajo nacionalne zakonodaje in običaji. Pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Unije se zagotavlja visoka raven varovanja zdravja ljudi.

Člen 36

Dostop do storitev splošnega gospodarskega pomena

Unija priznava in spoštuje dostop do storitev splošnega gospodarskega pomena, ki je v skladu s Pogodbama določen v nacionalnih zakonodajah in običajih, s čimer pospešuje socialno in teritorialno kohezijo Unije.

Člen 37

Varstvo okolja

V politike Unije je treba vključiti visoko raven varstva in izboljšanje kakovosti okolja, ki se zagotavljata v skladu z načelom trajnostnega razvoja.

Člen 38

Varstvo potrošnikov

Politike Unije zagotavljajo visoko raven varstva potrošnikov.

NASLOV V PRAVICE DRŽAVLJANOV

Člen 39

Pravica voliti in biti voljen na volitvah v Evropski parlament

1. Vsak državljan Unije ima pravico, da v državi članici, v kateri prebiva, pod enakimi pogoji kakor državljani te države voli in je voljen na volitvah v Evropski parlament.

2. Člani Evropskega parlamenta se volijo s splošnim, neposrednim, svobodnim in tajnim glasovanjem.

Člen 40

Pravica voliti in biti voljen na občinskih volitvah

Vsak državljan Unije ima pravico, da v državi članici, v kateri prebiva, pod enakimi pogoji kakor državljani te države voli in je voljen na občinskih volitvah.

Člen 41

Pravica do dobrega upravljanja

1. Vsakdo ima pravico, da institucije, organi, uradi in agencije Unije njegove zadeve obravnavajo nepristransko, pravično in v razumnem roku.

2. Ta pravica vključuje predvsem:

- a) pravico vsake osebe, da se izjasni pred sprejetjem kakršnega koli posamičnega ukrepa, ki jo prizadene;
- b) pravico vsake osebe do vpogleda v svoj spis ob spoštovanju legitimnih interesov zaupnosti ter poklicne in poslovne tajnosti;
- c) obveznost uprave, da svoje odločitve obrazloži.
- d) 3. Vsakdo ima pravico, da mu Unija v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna pravnim ureditvam držav članic, nadomesti kakršno koli škodo, ki so jo povzročile njene institucije ali njeni uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti.

4. Vsakdo se lahko na institucije Unije obrne v enem od jezikov Pogodb in mora prejeti odgovor v istem jeziku.

Člen 42

Pravica dostopa do dokumentov

Vsak državljan Unije in vsaka fizična ali pravna oseba s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic ima pravico dostopa do dokumentov institucij, organov, uradov in agencij Unije, ne glede na nosilec dokumenta.

Člen 43

Evropski varuh človekovih pravic

Vsak državljan Unije in vsaka fizična ali pravna oseba s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic ima pravico, da se obrne na evropskega varuha človekovih pravic glede nepravilnosti pri dejavnostih institucij, organov, uradov ali agencij Unije, razen glede Sodišča Evropske unije pri opravljanju njegove sodne funkcije.

Člen 44

Pravica do peticije

Vsak državljan Unije in vsaka fizična ali pravna oseba s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic ima pravico nasloviti peticijo na Evropski parlament.

Člen 45

Svoboda gibanja in prebivanja

1. Vsak državljan Unije ima pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.

2. Svoboda gibanja in prebivanja se lahko v skladu s Pogodbama prizna državljanom tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju ene od držav članic.

Člen 46

Diplomatska in konzularna zaščita

Vsak državljan Unije ima na ozemlju tretje države, v kateri država članica, katere državljan je, nima svojega predstavništva, pravico do zaščite s strani diplomatskih ali konzularnih organov katere koli države članice pod enakimi pogoji, kakršni veljajo za državljane te države.

NASLOV VI SODNO VARSTVO

Člen 47

Pravica do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča

Vsakdo, ki so mu kršene pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem v skladu s pogoji, določenimi v tem členu.

Vsakdo ima pravico, da o njegovi zadevi pravično, javno in v razumnem roku odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče. Vsakdo ima možnost svetovanja, obrambe in zastopanja.

Osebam, ki nimajo zadostnih sredstev, se odobri pravna pomoč, kolikor je ta potrebna za učinkovito zagotovitev dostopa do sodnega varstva.

Člen 48

Domneva nedolžnosti in pravica do obrambe

1. Obdolženec velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni dokazana v skladu z zakonom.

2. Vsakemu obdolžencu je zagotovljena pravica do obrambe.

Člen 49

Načeli zakonitosti in sorazmernosti kaznivih dejanj in kazni

1. Nihče ne sme biti obsojen za dejanje, izvršeno s storitvijo ali opustitvijo, ki v času, ko je bilo storjeno, po nacionalnem ali mednarodnem pravu ni bilo določeno kot kaznivo dejanje. Prav tako se ne sme izreči strožja kazen od tiste, ki jo je bilo mogoče izreči v času, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno. Če je bila v času po storitvi dejanja z zakonom predpisana milejša kazen, se uporabi ta.

2. Ta člen ne izključuje sojenja in kaznovanja osebe zaradi storitve ali opustitve dejanja, ki je bilo v času, ko je bilo storjeno, kaznivo po splošnih načelih, ki jih priznava skupnost narodov.

3. Kazen ne sme biti nesorazmerna s kaznivim dejanjem.
Člen 50

Pravica, da se za isto kaznivo dejanje kazensko ne preganja ali kaznuje dvakrat

Nihče ne sme biti ponovno v kazenskem postopku ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil v Uniji v skladu z zakonom s pravnomočno sodbo že oproščen ali obsojen.

NASLOV VII

SPLOŠNE DOLOČBE O RAZLAGI IN UPORABI LISTINE

Člen 51

Področje uporabe

1. Določbe te listine se uporabljajo za institucije, organe, urade in agencije Unije ob spoštovanju načela subsidiarnosti, za države članice pa samo, ko izvajajo pravo Unije. Zato spoštujejo pravice, upoštevajo načela in spodbujajo njihovo uporabo v skladu s svojimi pristojnostmi in ob spoštovanju meja pristojnosti Unije, ki so ji dodeljene v Pogodbah.

2. Ta listina ne razširja področja uporabe prava Unije preko pristojnosti Unije niti ne ustvarja nikakršnih novih pristojnosti ali nalog Unije in ne spreminja pristojnosti in nalog, opredeljenih v Pogodbah.

Člen 52

Obseg pravic in načel ter njihova razlaga

1. Kakršno koli omejevanje uresničevanja pravic in svoboščin, ki jih priznava ta listina, mora biti predpisano z zakonom in spoštovati bistveno vsebino teh pravic in

svoboščin. Ob upoštevanju načela sorazmernosti so omejitve dovoljene samo, če so potrebne in če dejansko ustrezajo ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, ali če so potrebne zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih

2. Pravice, ki jih priznava ta listina in jih urejajo določbe Pogodb, se uresničujejo v skladu s pogoji in v mejah, opredeljenih v teh pogodbah.

3. Kolikor ta listina vsebuje pravice, ki ustrezajo pravicam, zagotovljenim z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sta vsebina in obseg teh pravic enaka kot vsebina in obseg pravic, ki ju določa navedena konvencija. Ta določba ne preprečuje širšega varstva po pravu Unije.

4. Kolikor so v tej listini priznane temeljne pravice, kot izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic, je treba te pravice razlagati skladno s temi tradicijami.

5. Določbe te listine, v katerih so določena načela, se lahko izvajajo z zakonodajnimi in izvedbenimi akti institucij, organov, uradov in agencij Unije ter akti držav članic za izvajanje prava Unije v skladu z njihovimi pristojnostmi. Nanje se sme pred sodišči sklicevati samo pri razlagi teh aktov in pri odločanju o njihovi zakonitosti.

6. Nacionalne zakonodaje in običaji se morajo v celoti upoštevati v skladu s to listino.

7. Sodišča Unije in držav članic ustrezno upoštevajo pojasnila, pripravljena kot vodilo za razlago te listine

Člen 53

Raven varstva

Nobena določba te listine se ne sme razlagati kot omejevanje ali zoževanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih, na njihovem področju uporabe, priznavajo pravo Unije, mednarodno pravo in mednarodni sporazumi, katerih pogodbenica je Unija ali vse države članice, predvsem Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter ustave držav članic.

Člen 54

Prepoved zlorabe pravic

Nobena določba te listine se ne sme razlagati, kot da podeljuje pravico opravljanja kakršne koli dejavnosti ali storitve kakršnega koli dejanja, katerega cilj bi bil odpraviti pravice in svoboščine, priznane v tej listini, ali jih omejiti bolj, kakor je predvideno v tej listini." Zgornje besedilo s potrebnimi prilagoditvami povzema besedilo Listine, razglasene dne 7. decembra 2000, in jo bo nadomestilo z dnem začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe.

7 Izbrani temi

7.1 Vladavina prava EU

1. Kje so opredeljene vrednote EU?

2. Katere sankcije lahko doletijo državo članico, ki krši vrednote EU?

3. Kateri so instrumenti za krepitev pravne države na ravni EU?

4. Pojasnite razmerje med členom 7 PEU in 269 PDEU.

5. Pojasnite razmerje med vladavino prava in pravno državo.

6. Preglejte in pojasnite, kako poteka postopek na podlagi Uredbe 2020/2092.

7. Preberite sodbo v zadevi 294/83, Les Verts. Kaj je Sodišče odločilo?

8. Preberite sodbo v zadevi C-340/21, RS in pojasnite ključne iztočnice za vladavino prava EU.

9. Ali je že EU ukrepala proti državi članici zaradi domnevne kršitve vladavine prava?

10. Preberite sodbo Sodišča EU v zadevah C-156/21, Madžarska/Parlament in Svet in C-157/21, Poljska/Parlament in Svet. Kaj je Sodišče EU odločilo v zvezi z uredbo, s katero je bil vzpostavljen splošni režim pogojenosti za zaščito proračuna Unije v primeru kršitve načel pravne države v državah članicah? Kaj vse je Sodišče EU upoštevalo pri sprejemanju odločitve?

11. Države članice so zaskrbljene zaradi kršenja načela pravne države na Poljskem in Madžarskem. Ker Komisija ni aktivna v zvezi s sprožanjem tožb po 258. členu PDEU, bi rade vzele vajeti v svoje roke. Kaj jim svetujete?

2. Kdaj je EU pridobila pravno osebnost in zakaj je ta pomembna za njeno zunanje delovanje?

3. Ali je EU članica katere od mednarodnih organizacij?

4. Kaj zajema zunanje delovanje EU?

5. Pojasnite posebnosti SZVP v zvezi s:

– sprejemom zakonodajnih aktov;

- institucionalno zgradbo in aktov, ki jih lahko EU sprejme;

- pristojnostjo Sodišča EU.

6. Koga v EU bo poklical ameriški predsednik Joe Biden, če bo želel razpravljati o odprtih vprašanjih med EU in ZDA?

7. Ali EU sodeluje z DČ pri izvajanju SZVP? Ali sodeluje s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami?

8. Kaj je skupna varnostna in obrambna politika?

9. Argumentirajte (n e) p r a v i l n o s t trditev:

v okviru SZVP lahko Svet in Evropski svet sprejmeta uredbe, ne pa tudi direktiv;

Drži

Ne drži

Sodišče EU razlaga pravo EU, vključno z določbami PDEU o SZVP;

Drži

Ne drži

v okviru skupne zunanje in varnostne politike EU (SZVP) ima Evropski parlament ključne pristojnosti za sprejemanje aktov EU.

Drži

Ne drži

7.3 Seznam sodne prakse

VLADAVINA PRAVA EU

- 294/83, *Les Verts*, ECLI:EU:C:1986:166
- C-72/15, *Rosneft*, ECLI:EU:C:2017:236
- C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, ECLI:EU:C:2018:117
- C-542/18, *RX-II Simpson*, ECLI:EU:C:2020:232
- C-156/21, *Madžarska proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2022:97
- C-157/21, *Poljska proti Parlamentu in Svetu*, ECLI:EU:C:2022:98
- C-430/21, *RS*, ECLI:EU:C:2022:99

ZUNANJE DELOVANJE EU

- Mnenje 1/75, *Mnenje Sodišča z dne 11. novembra 1975*, ECLI:EU:C:1975:145
- Mnenje 1/76, *Mnenje Sodišča z dne 26. aprila 1977*, ECLI:EU:C:1977:63
- Mnenje 2/91, *Mnenje Sodišča z dne 19. marca 1993*, ECLI:EU:C:1993:106
- Mnenje 2/92, *Mnenje Sodišča z dne 24. marca 1995*, ECLI:EU:C:1995:83
- Mnenje 2/00, *Mnenje Sodišča z dne 6. decembra 2001*, ECLI:EU:C:2001:664
- Mnenje 1/03, *Mnenje Sodišča (občna seja) 7. februarja 2006*, ECLI:EU:C:2006:81
- Mnenje 2/13, *Mnenje Sodišča (občna seja) z dne 18. decembra 2014*, ECLI:EU:C:2014:2454
- 22/70, *Komisija proti Svetu (ERTA)*, ECLI:EU:C:1971:32
- 21-24/72, *International Fruit Company*, ECLI:EU:C:1972:115
- C-132/88, *Komisija proti Grčiji (IMO)*, ECLI:EU:C:1990:165
- C-84/98, *Komisija proti Portugalski*, ECLI:EU:C:2000:359
- C-402/05 P in C-415/05 P, *Kadi*, ECLI:EU:C:2008:461
- C-370/12, *Pringle*, ECLI:EU:C:2012:756
- C-114/12, *Komisija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2014:2151
- C-66/13, *Green Network*, ECLI:EU:C:2014:2399
- C-600/14, *Nemčija proti Svetu*, ECLI:EU:C:2017:935
- C-72/15, *Rosneft*, ECLI:EU:C:2017:236
- Sklepni predlogi generalne pravobranilke Tamare Čapeta v združenih zadevah C-29/22 P in C-44/22 P, *KS in KD proti Svetu & drugi*, ECLI:EU:C:2023:901

Pogodba o Evropski uniji

Člen 7 PEU (prejšnji člen 7 PEU)

1. Na podlagi obrazloženega predloga ene tretjine držav članic, Evropskega parlamenta ali Evropske komisije lahko Svet po odobritvi Evropskega parlamenta z večino štirih petin svojih članov ugotovi obstoj očitnega tveganja, da bi država članica lahko huje kršila vrednote iz člena 2. Pred takšno ugotovitvijo Svet zasliši zadevno državo članico, in lahko po istem postopku nanjo naslovi priporočila.

Svet redno preverja, ali so razlogi, na podlagi katerih je bila sprejeta takšna ugotovitev, še naprej podani.

2. Evropski svet lahko na predlog ene tretjine držav članic ali Evropske komisije in po odobritvi Evropskega parlamenta soglasno ugotovi, da ena od držav članic huje in vztrajno krši vrednote iz člena 2, potem ko je pozval zadevno državo članico, naj predloži svoje pripombe.

3. Ob sprejetju ugotovitve po odstavku 2 lahko Svet s kvalificirano večino sklene, da nekatere pravice, ki izhajajo iz uporabe teh pogodb za zadevno državo članico, mirujejo, vključno z glasovalnimi pravicami predstavnika vlade te države članice v Svetu. Pri tem Svet upošteva morebitne posledice takšnega mirovanja na pravice in obveznosti fizičnih in pravnih oseb.

Obveznosti zadevne države članice po teh pogodbah so zanj v vsakem primeru še naprej zavezujoče.

4. Svet lahko s kvalificirano večino naknadno sklene, da se ukrepi, sprejeti v skladu z odstavkom 3, spremenijo ali prekličejo, kot odgovor na spremembe okoliščin, zaradi katerih so bili uvedeni.

5. Podrobnosti glasovanja, ki se za namene tega člena uporabljajo za Evropski parlament, Evropski svet in Svet, so določene v členu 354 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Člen 8 PEU

1. Unija razvija posebne odnose z državami v svojem sosedstvu, da ustvari območje blaginje in dobrega sosedstva, ki temelji na vrednotah Unije in za katero so značilni tesni in miroljubni odnosi na podlagi sodelovanja.

2. Za namene odstavka 1 lahko Unija s temi državami sklepa posebne sporazume. Ti sporazumi lahko vsebujejo

vzajemne pravice in obveznosti kakor tudi možnost skupnega delovanja. O izvajanju teh sporazumov potekajo redna posvetovanja.

Člen 21 PEU

1. Unijo pri njenem delovanju na mednarodni ravni vodijo načela, ki so bila podlaga njenega nastanka, razvoja in širitve in ki jih želi s svojim delovanjem tudi spodbujati v svetu: demokracija, pravna država, univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spoštovanje človekovega dostojanstva, enakost in solidarnost ter spoštovanje načel Ustanovne listine Združenih narodov in mednarodnega prava.

Unija si prizadeva razvijati odnose in graditi partnerstvo s tretjimi državami in regionalnimi ali svetovnimi mednarodnimi organizacijami, ki z njo delijo načela iz prvega pododstavka. Zavzema se za večstranske rešitve skupnih problemov, zlasti v okviru Združenih narodov.

2. Unija določi in izvaja skupne politike in ukrepe ter si prizadeva za visoko stopnjo sodelovanja na vseh področjih mednarodnih odnosov za:

- a) zaščito svojih vrednot, temeljnih interesov, varnosti, neodvisnosti in celovitosti;
- b) utrjevanje in podporo demokracije, pravne države, človekovih pravic in načel mednarodnega prava;
- c) ohranjanje miru, preprečevanje sporov in krepitev mednarodne varnosti v skladu s cilji in načeli Ustanovne listine Združenih narodov, z načeli Helsinške sklepne listine ter cilji Pariške listine, tudi s tistimi, ki se nanašajo na zunanje meje;
- d) pospeševanje trajnostnega gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja držav v razvoju s prednostnim ciljem izkoreninjenja revščine;
- e) spodbujanje vključitve vseh držav v svetovno gospodarstvo, skupaj s postopno odpravo omejitev v mednarodni trgovini;
- f) pomoč pri oblikovanju mednarodnih ukrepov za ohranitev in izboljšanje kakovosti okolja in trajnostnega gospodarjenja s svetovnimi naravnimi viri, da se zagotovi trajnostni razvoj;
- g) pomoč prebivalstvu, državam in regijam, ki se spopadajo z naravnimi nesrečami ali nesrečami, ki jih je povzročil človek, in

- h) podpiranje mednarodne ureditve, ki temelji na okrepljenem večstranskem sodelovanju in odgovorni svetovni politiki.

3. Unija pri oblikovanju in izvajanju svojih zunanjih dejavnosti na različnih področjih iz tega naslova in iz petega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zunanjih vidikov svojih drugih politik spoštuje načela in uresničuje cilje iz odstavkov 1 in 2.

Unija skrbi za usklajenost različnih področij svojega zunanjega delovanja in usklajenost teh s svojimi drugimi politikami. Svet in Komisija, ki jima pomaga visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, zagotavljata to usklajenost in v ta namen sodelujeta.

Člen 22 PEU

1. Evropski svet določa strateške interese in cilje Unije na podlagi načel in ciljev iz člena 21.

Sklepi Evropskega sveta o strateških interesih in ciljeh Unije se nanašajo na skupno zunanjo in varnostno politiko ter na druga področja zunanjega delovanja Unije. Zadevajo lahko odnose Unije s posamezno državo ali regijo, lahko pa so tudi tematsko usmerjeni. V njih se določijo njihovo trajanje in sredstva, ki jih dajo na razpolago Unija in države članice. Evropski svet odloča soglasno na priporočilo Sveta, ki ga ta sprejme v skladu z ureditvijo za vsako področje. Sklepi Evropskega sveta se izvajajo v skladu s postopki iz Pogodb. 2. Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko in Komisija lahko Svetu predložita skupne predloge, prvi s področja skupne zunanje in varnostne politike, druga pa s preostalih področij zunanjega delovanja.

Člen 23 PEU

Delovanje Unije na mednarodni ravni v smislu tega poglavja temelji na načelih in uresničuje cilje ter je v skladu s splošnimi določbami iz poglavja 1.

Člen 24 PEU (prejšnji člen 11 PEU)

1. Pristojnost Unije na področju skupne zunanje in varnostne politike zajema vsa področja zunanje politike in vsa vprašanja, ki so povezana z varnostjo Unije, vključno s postopnim oblikovanjem skupne obrambne politike, ki lahko vodi do skupne obrambe.

Za skupno zunanjo in varnostno politiko veljajo posebna pravila in postopki. Če v Pogodbah ni določeno drugače, jo opredeljujeta in izvajata Evropski svet in Svet, ki odločata soglasno. Sprejemanje zakonodajnih aktov je izključeno. Skupno zunanjo in varnostno politiko izvajajo visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ter države članice v skladu s Pogodbama. Posebna vloga Evropskega parlamenta in Komisije na tem področju je opredeljena v Pogodbah. Sodišče Evropske unije ni pristojno za te določbe, razen za nadzor skladnosti s členom 40 te pogodbe ter za nadzor zakonitosti nekaterih

sklepov iz drugega odstavka člena 275 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

2. Unija v okviru načel in ciljev svojega zunanjega delovanja vodi, določa in izvaja skupno zunanjo in varnostno politiko, ki temelji na razvoju medsebojne politične solidarnosti držav članic, opredelitvi vprašanj splošnega pomena in doseganju vse bolj skladnega ukrepanja držav članic.

3. Države članice dejavno in brez pridržkov podpirajo zunanjo in varnostno politiko Unije v duhu lojalnosti in medsebojne solidarnosti ter upoštevajo delovanje Unije na tem področju.

Države članice si skupaj prizadevajo za krepitev in razvoj medsebojne politične solidarnosti. Vzdržijo se vsakršnega ravnanja, ki je v nasprotju z interesi Unije ali ki bi lahko zmanjševalo njeno učinkovitost v vlogi povezovalne sile v mednarodnih odnosih.

Svet in visoki predstavnik skrbita za spoštovanje teh načel.

Člen 25 PEU (prejšnji člen 12 PEU)

Unija vodi skupno zunanjo in varnostno politiko z:

- a) določitvijo splošnih smernic;
- b) sprejemanjem sklepov o določitvi:
 - i. ukrepov, ki naj jih izvaja Unija;
 - ii. stališč, ki naj jih sprejme Unija;
 - iii. podrobnosti izvajanja sklepov iz točk i) in ii);
 - iv. in
- c) krepitvijo rednega sodelovanja med državami članicami pri vodenju njihove politike.

Člen 26 PEU (prejšnji člen 13 PEU)

1. Evropski svet opredeli strateške interese Unije ter določi cilje in splošne smernice skupne zunanje in varnostne politike, tudi pri vprašanjih, ki zadevajo obrambo. Sprejema potrebne sklepe.

Če tako zahteva mednarodni razvoj dogodkov, predsednik Evropskega sveta skliče izredno zasedanje Evropskega sveta za določitev strateških usmeritev politike Unije glede tega razvoja.

2. Svet oblikuje skupno zunanjo in varnostno politiko in sprejema sklepe, potrebne za določitev in izvajanje te politike na podlagi splošnih smernic in strateških usmeritev, ki jih določi Evropski svet.

Svet in visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko skrbita za enotnost, doslednost in učinkovitost delovanja Unije.

3. Visoki predstavnik in države članice izvajajo skupno zunanjo in varnostno politiko z uporabo nacionalnih sredstev in sredstev Unije.

Člen 27 PEU

1. Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, ki predseduje Svetu za zunanje zadeve, s svojimi predlogi prispeva k oblikovanju skupne zunanje in varnostne politike in zagotavlja izvajanje sklepov, ki sta jih sprejela Evropski svet in Svet.

2. Visoki predstavnik zastopa Unijo v zadevah, povezanih s skupno zunanjo in varnostno politiko. V imenu Unije vodi politični dialog s tretjimi stranmi in izraža stališča Unije v mednarodnih organizacijah in na mednarodnih konferencah.

3. Visokemu predstavniku pri izpolnjevanju njegovih nalog pomaga Evropska služba za zunanje delovanje. Ta služba opravlja svoje delo v sodelovanju z diplomatskimi službami držav članic in jo sestavljajo uradniki iz ustreznih oddelkov generalnega sekretariata Sveta in Komisije ter napoteno osebje iz nacionalnih diplomatskih služb. Sklep Sveta določa organizacijo in delovanje Evropske službe za zunanje delovanje. Svet odloča na predlog visokega predstavnika po posvetovanju z Evropskim parlamentom in po odobritvi Komisije.

Člen 28 PEU

(prejšnji člen 14 PEU)

1. Kadar mednarodni položaj zahteva operativno ukrepanje Unije, Svet sprejme potrebne sklepe. V teh sklepih so določeni njihovi cilji, obseg in sredstva, ki morajo biti dana na razpolago Uniji, ter pogoji za njihovo izvajanje, po potrebi pa tudi njihovo trajanje.

Če se spremenijo okoliščine z bistvenim vplivom na vprašanje, ki je predmet sklepa, Svet ponovno preuči načela in cilje tega sklepa ter sprejme potrebne sklepe.

2. Sklepi iz odstavka 1 obvezujejo države članice pri stališčih, ki jih sprejemajo, in pri njihovem delovanju.

3. Če se načrtuje sprejetje nacionalnega stališča ali izvajanje nacionalnih ukrepov skladno s sklepom iz odstavka 1, zadevna država članica to sporoči dovolj zgodaj, da se omogoči predhodno posvetovanje v Svetu, če je to potrebno. Obveznost predhodnega obveščanja ne velja za ukrepe, ki pomenijo le prenos sklepov Sveta na nacionalni ravni.

4. V nujnih primerih, nastalih zaradi spremembe razmer, in če Svet ni revidiral sklepa iz odstavka 1, lahko države članice po hitrem postopku sprejmejo potrebne ukrepe ob upoštevanju splošnih ciljev tega sklepa. Zadevna država članica nemudoma obvesti Svet o vseh takih ukrepih.

5. Če pri izvajanju sklepa iz tega člena nastanejo večje težave, država članica z njimi seznanjeni Svet, ki o njih razpravlja in poišče ustrezne rešitve. Te ne smejo nasprotovati ciljem sklepa iz odstavka 1 niti zmanjševati njegove učinkovitosti.

Člen 29 PEU

(prejšnji člen 15 PEU)

Svet sprejema sklepe, ki opredeljujejo pristop Unije do posamezne geografske ali vsebinske zadeve. Države članice zagotavljajo skladnost svoje nacionalne politike s stališči Unije.

Člen 30 PEU

(prejšnji člen 22 PEU)

1. Države članice, visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ali visoki predstavnik s podporo Komisije lahko na Svet naslovijo vprašanja skupne zunanje in varnostne politike ter mu ustrezno predložijo svoje pobude oziroma predloge.

2. Kadar je potrebna hitra odločitev, visoki predstavnik na lastno pobudo ali na zahtevo države članice skliče izredno sejo Sveta v osemindesetih urah, v najnujnejših primerih pa v krajšem roku.

Člen 31 PEU

(prejšnji člen 23 PEU)

1. Sklepe iz tega poglavja sprejemata Evropski svet in Svet soglasno, razen če to poglavje ne določa drugače. Sprejemanje zakonodajnih aktov je izključeno.

Vsak član Sveta, ki se vzdrži glasovanja, lahko obrazloži svojo vzdržanost s formalno izjavo skladno s tem pododstavkom. V tem primeru član Sveta ni zavezan izvajati sklepa, vendar soglaša, da je sklep zavezujoč za Unijo. V duhu vzajemne solidarnosti se zadevna država članica vzdrži vseh dejanj, ki bi lahko nasprotovala ali ovirala delovanje Unije na podlagi tega sklepa, druge države članice pa spoštujejo njeno stališče. Če člani Sveta, ki so se tako vzdržali, predstavljajo najmanj tretjino držav članic, ki imajo skupaj najmanj tretjino prebivalstva Unije, sklep ni sprejet.

2. Z odstopanjem od določb odstavka 1 odloča Svet s kvalificirano večino:

- pri sprejemanju sklepa o določitvi ukrepov ali stališč Unije na podlagi sklepa Evropskega sveta o strateških interesih in ciljnih Unije iz člena 22(1),
- pri sprejemanju sklepa o določitvi ukrepov ali stališč Unije na predlog visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, ki ga je predložil na posebno zahtevo, ki mu jo je Evropski svet dal na lastno pobudo ali pobudo visokega predstavnika,
- pri sprejemanju vseh sklepov o izvajanju sklepa o določitvi ukrepov ali stališč Unije,
- pri imenovanju posebnega predstavnika v skladu s členom 33.

Če član Sveta izjavi, da namerava iz bistvenih in utemeljenih razlogov nacionalne politike nasprotovati sprejetju odločitve, ki se mora sprejeti s kvalificirano večino, se ne glasuje. Visoki predstavnik v tesnem posvetovanju z zadevno državo članico poišče zanjo sprejemljivo rešitev. Če mu to ne uspe, lahko Svet s kvalificirano večino zahteva

predložitev zadeve Evropskemu svetu, da ta o njej soglasno sprejme sklep.

3. Evropski svet lahko soglasno sprejme sklep, ki določa, da Svet odloča s kvalificirano večino v primerih, ki niso navedeni v odstavku 2.

4. Odstavka 2 in 3 se ne uporabljata za sklepe, ki zadevajo vojaške in obrambne zadeve.

5. Pri postopkovnih vprašanjih Svet odloča z večino svojih članov.

Člen 32 PEU (prejšnji člen 16 PEU)

V okviru Evropskega sveta in Sveta se države članice posvetujejo o vseh zadevah zunanje in varnostne politike splošnega pomena, da bi določile skupen pristop. Pred ukrepanjem na mednarodni ravni ali prevzemom obveznosti, ki bi lahko vplivala na interese Unije, se države članice med seboj posvetujejo v okviru Evropskega sveta ali Sveta. Države članice z uskladitvijo ukrepanja omogočajo, da lahko Unija uveljavi svoje interese in vrednote na mednarodni ravni. Države članice so medsebojno solidarne.

Kadar Evropski svet ali Svet določi skupni pristop Unije v smislu prvega pododstavka, visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko in ministri za zunanje zadeve držav članic usklajujejo svoje dejavnosti v okviru Sveta.

Diplomatska predstavništva držav članic in delegacije Unije v tretjih državah in pri mednarodnih organizacijah sodelujejo in prispevajo k oblikovanju in izvajanju skupnega pristopa.

Člen 33 PEU (prejšnji člen 18 PEU)

Svet lahko, na predlog visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko imenuje posebnega predstavnika za določena politična vprašanja. Posebni predstavnik opravlja svoje naloge pod vodstvom visokega predstavnika.

Člen 34 PEU (prejšnji člen 19 PEU)

1. Države članice usklajujejo svoje delovanje v mednarodnih organizacijah in na mednarodnih konferencah. Na takih forumih podpirajo stališča Unije. Tako usklajevanje organizira visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko.

V mednarodnih organizacijah in na mednarodnih konferencah, na katerih ne sodelujejo vse države članice, sodelujoče podpirajo stališča Unije.

2. V skladu s členom 24(3) države članice, ki so zastopane v mednarodnih organizacijah ali na mednarodnih konferencah, kjer ne sodelujejo vse države članice, slednje in visokega predstavnika obveščajo o vseh zadevah skupnega interesa.

Države članice, ki so tudi članice Varnostnega sveta Združenih narodov, se bodo medsebojno usklajevale in izčrpno obveščale druge države članice in visokega predstavnika. Države članice, ki so članice Varnostnega sveta, pri opravljanju svojih dolžnosti zagovarjajo stališča in interese Unije, ne da bi to vplivalo na njihove odgovornosti po določbah Ustanovne listine Združenih narodov.

Kadar Unija sprejme stališče do zadeve, ki je na dnevnem redu Varnostnega sveta Združenih narodov, države članice, ki so v Varnostnem svetu, zahtevajo, da se visoki predstavnik zaprosi, naj predstavi stališče Unije.

Člen 35 PEU (prejšnji člen 20 PEU)

Diplomatska in konzularna predstavništva držav članic ter delegacije Unije v tretjih državah in na mednarodnih konferencah ter njihova predstavništva pri mednarodnih organizacijah sodelujejo pri zagotavljanju tega, da se upoštevajo in izvajajo sklepi o določljivih stališčih in ukrepov Unije, sprejeti na podlagi tega poglavja.

Sodelovanje krepijo z izmenjavo informacij in s pripravo skupnih ocen.

Prispevajo k uresničevanju pravic državljanov Unije do zaščite na ozemlju tretjih držav iz člena 20(2)(c) Pogodbe o delovanju Evropske unije in ukrepov, sprejetih v skladu s členom 23 navedene pogodbe.

Člen 36 PEU (prejšnji člen 21 PEU)

Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko se redno posvetuje z Evropskim parlamentom o glavnih vidikih in temeljnih usmeritvah skupne zunanje in varnostne politike ter skupne varnostne in obrambne politike in ga obvešča o razvoju teh politik. Skrbi, da se mnenja Evropskega parlamenta ustrezno upoštevajo. Pri obveščanju Evropskega parlamenta lahko sodelujejo posebni predstavniki.

Evropski parlament lahko Svetu in visokemu predstavniku zastavlja vprašanja ali daje priporočila. Dvakrat na leto razpravlja o napredku pri izvajanju skupne zunanje in varnostne politike, vključno s skupno varnostno in obrambno politiko.

Člen 37 PEU (prejšnji člen 24 PEU)

Unija lahko z eno ali več državami ali mednarodnimi organizacijami sklepa sporazume na področjih iz tega poglavja.

Člen 38 PEU (prejšnji člen 25 PEU)

Politični in varnostni odbor brez poseganja v člen 240 Pogodbe o delovanju Evropske unije spremlja mednarodni položaj na področjih, ki jih zadeva skupna zunanja in varnostna politika, ter prispeva k opredeljevanju politik s tem, da Svetu na zahtevo visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ali na lastno pobudo daje mnenja. Prav tako spremlja izvajanje dogovorjenih politik, ne da bi to posegalo v pristojnosti visokega predstavnika.

Politični in varnostni odbor na področju uporabe tega poglavja v okviru odgovornosti Sveta in visokega predstavnika izvaja politični nadzor in strateško vodi operacije za krizno upravljanje iz člena 43.

Svet lahko za namen in za čas trajanja operacije za krizno upravljanje, kakor ju določi Svet, pooblasti odbor, da sprejme ustrezne odločitve glede političnega nadzora in strateškega vodenja operacije.

Člen 39 PEU

V skladu s členom 16 Pogodbe o delovanju Evropske unije in z odstopanjem od odstavka 2 navedenega člena Svet sprejme sklep o določitvi pravil o varstvu fizičnih oseb, ko države članice obdelujejo osebne podatke pri opravljanju dejavnosti s področja uporabe tega poglavja, in o prostem pretoku takih podatkov. Upoštevanje teh pravil nadzirajo neodvisni organi.

Člen 40 PEU (prejšnji člen 47 PEU)

Izvajanje skupne zunanje in varnostne politike ne vpliva na uporabo postopkov in obseg dodeljenih pristojnosti institucij, ki jih določata Pogodbi za izvajanje pristojnosti Unije iz členov 3 do 6 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Prav tako izvajanje politik iz navedenih členov ne vpliva na uporabo postopkov in obseg dodeljenih pristojnosti institucij, ki jih določata Pogodbi za izvajanje pristojnosti Unije iz tega poglavja.

Člen 41 PEU (prejšnji člen 28 PEU)

1. Odhodki, ki nastanejo za poslovanje institucij na podlagi izvajanja tega poglavja, bremenijo proračun Unije.

2. Odhodki pri poslovanju, ki nastanejo zaradi izvajanja tega poglavja, prav tako bremenijo proračun Unije, kar pa ne velja za odhodke, ki nastanejo zaradi vojaških ali obrambnih ukrepov in v primerih, ko Svet soglasno odloči drugače.

Kadar odhodki ne bremenijo proračuna Unije, bremenijo države članice po ključu bruto nacionalnega proizvoda, razen če Svet soglasno ne odloči drugače. Pri odhodkih, ki nastanejo zaradi vojaških ali obrambnih ukrepov, države

članice, katerih predstavniki so v Svetu dali formalno izjavo skladno z drugim pododstavkom člena 31(1), niso zavezane prispevati k njihovem financiranju.

3. Svet sprejme sklep o določitvi posebnih postopkov za zagotovitev hitrega dostopa do odobrenih sredstev iz proračuna Unije za nujno financiranje pobud v okviru skupne zunanje in varnostne politike, predvsem za pripravljalne dejavnosti za misijo iz člena 42(1) in iz člena 43. Svet odloča po posvetovanju z Evropskim parlamentom.

Pripravljalne dejavnosti za misijo iz člena 42(1) in iz člena 43, ki se ne krijejo iz proračuna Unije, se financirajo iz zagonskega sklada, v katerem so prispevki držav članic. Svet s kvalificirano večino na predlog visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko sprejme sklepe o določitvi:

- a) postopkov za ustanovitev in financiranje zagonskega sklada, zlasti zneskov, ki se prispevajo v sklad;
- b) postopkov za upravljanje zagonskega sklada;
- c) postopkov finančnega nadzora.

Kadar misija, načrtovana po členu 42(1) in členu 43, ne more biti financirana iz proračuna Unije, Svet visokega predstavnika pooblasti za uporabo sredstev iz sklada. Visoki predstavnik Svetu poroča o izvajanju tega pooblastila.

Člen 42 PEU (prejšnji člen 17 PEU)

1. Skupna varnostna in obrambna politika je sestavni del skupne zunanje in varnostne politike. Uniji zagotavlja operativno sposobnost, oprto na civilna in vojaška sredstva. Unija jih lahko uporablja pri misijah zunaj svojih meja za ohranjanje miru, preprečevanje konfliktov in krepitev mednarodne varnosti v skladu z načeli Ustanovne listine Združenih narodov. Za izvajanje teh misij se uporabijo zmogljivosti, ki jih zagotovijo države članice.

2. Skupna varnostna in obrambna politika vključuje postopno oblikovanje skupne obrambne politike Unije. Ta vodi do skupne obrambe, če Evropski svet soglasno tako odloči. V tem primeru državam članicam priporoči sprejetje takšne odločitve v skladu z njihovimi ustavnimi pravili.

Politika Unije v skladu s tem oddelkom ne posega v posebno naravo varnostne in obrambne politike posameznih držav članic in spoštuje obveznosti iz Severnoatlantske pogodbe tistih držav članic, ki vidijo uresničevanje svoje skupne obrambe v Severnoatlantski zvezi (NATO), ter je združljiva s skupno varnostno in obrambno politiko, vzpostavljeno v tem okviru.

3. Države članice dajo Uniji na razpolago civilne in vojaške zmogljivosti za izvajanje skupne varnostne in obrambne politike za uresničevanje ciljev, ki jih opredeli Svet. Države članice, ki med seboj ustanovijo

večnacionalne sile, lahko te sile dajo na razpolago tudi za skupno varnostno in obrambno politiko.

Države članice si prizadevajo za postopno izboljšanje svojih vojaških zmogljivosti. Agencija za področje razvoja obrambnih zmogljivosti, raziskav, nabave in oborožitve (v nadaljnjem besedilu "Evropska obrambna agencija") ugotavlja operativne potrebe, spodbuja ukrepe za njihovo izpolnjevanje, prispeva k določanju in po potrebi izvajanju vseh ukrepov, ki so potrebni za krepitev industrijskih in tehnoloških temeljev obrambnega sektorja, sodeluje pri določanju evropske politike na področju zmogljivosti in oboroževanja ter pomaga Svetu pri ocenjevanju izboljšanja vojaških zmogljivosti.

4. Sklepe o skupni varnostni in obrambni politiki, vključno s tistimi o uvedbi misije po tem členu, sprejme Svet soglasno na predlog visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ali na pobudo države članice. Visoki predstavnik lahko predlaga uporabo nacionalnih sredstev kakor tudi instrumentov Unije, po potrebi skupaj s Komisijo.

5. Svet lahko za ohranitev vrednot Unije in v korist njenih interesov izvedbo misije v okviru Unije zaupa skupini držav članic. Izvajanje take misije ureja člen 44.

6. Države članice, ki glede vojaških zmogljivosti izpolnjujejo višja merila in so sprejele večje medsebojne obveznosti na tem področju v zvezi z najzahtevnejšimi misijami, vzpostavijo stalno strukturno sodelovanje v okviru Unije. Takšno sodelovanje ureja člen 46. To sodelovanje ne vpliva na določbe člena 43.

7. V primeru oboroženega napada na ozemlje države članice, ji morajo druge države članice v skladu z 51. členom Ustanovne listine Združenih narodov zagotoviti pomoč in podporo z vsemi razpoložljivimi sredstvi. To ne vpliva na posebno naravo varnostne in obrambne politike posameznih držav članic.

Obveznosti in sodelovanje na tem področju so skladni z obveznostmi v Organizaciji Severnoatlantske pogodbe, ki za njene države članice ostaja temelj njihove kolektivne obrambe in okvir za njeno izvajanje.

Člen 43 PEU

1. Misije iz člena 42(1), pri katerih lahko Unija uporabi civilna in vojaška sredstva, vključujejo skupne operacije razoroževanja, humanitarne in reševalne misije, vojaško svetovanje in pomoč, misije za preprečevanje sporov in ohranjanje miru, bojne operacije za krizno upravljanje, vključno z vzpostavljanjem miru in pokonfliktno stabilizacijo. Vse te misije lahko prispevajo k boju proti terorizmu, skupaj s pomočjo tretjim državam v boju proti terorizmu na njihovih ozemljih.

2. Svet sprejme sklepe v zvezi z misijami iz odstavka 1, s katerimi določi njihove cilje in obseg ter splošne pogoje za njihovo izvajanje. Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko pod nadzorom Sveta ter v tesnem sodelovanju in stalnem stiku s Političnim in

varnostnim odborom skrbi za usklajevanje med civilnimi in vojaškimi vidiki takšnih ukrepov.

Člen 44 PEU

1. V okviru sklepov, sprejetih v skladu s členom 43, lahko Svet izvedbo misije zaupa skupini držav članic, ki to želijo in imajo ustrezne zmogljivosti za takšno misijo. Te države članice se, v sodelovanju z visokim predstavnikom Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, med seboj dogovorijo glede vodenja misije.

2. Države članice, ki sodelujejo pri izvajanju misije, na lastno pobudo ali na zahtevo druge države članice o njenem poteku redno obveščajo Svet. Če ima izvajanje misije večje posledice ali zahteva spremembo cilja, obsega in pogojev misije, določenih v sklepih iz odstavka 1, te države nemudoma obvestijo Svet. V takih primerih Svet sprejme potrebne sklepe.

Člen 45 PEU

1. Naloge Evropske obrambne agencije iz člena 42(3), ki je podrejena Svetu, so:

- a) sodelovati pri ugotavljanju ciljev držav članic glede njihovih vojaških zmogljivosti in pri oceni izpolnjevanja obveznosti, ki so jih države članice prevzele v zvezi s temi zmogljivostmi;
- b) spodbujati harmonizacijo operativnih potreb in sprejetje učinkovitih in združljivih postopkov naročanja;
- c) predlagati večstranske projekte za izpolnjevanje ciljev glede vojaških zmogljivosti, zagotavljati usklajevanje programov, ki jih izvajajo države članice, in upravljanje posebnih programov sodelovanja;
- d) podpirati raziskave na področju obrambne tehnologije ter usklajevati in načrtovati skupne raziskovalne dejavnosti in preučevati tehnične rešitve za prihodnje operativne potrebe;
- e) prispevati k določanju, in po potrebi k izvajanju, vsakršnih koristnih ukrepov za krepitev industrijskih in tehnoloških temeljev obrambnega sektorja ter izboljšanju učinkovitosti vojaških odhodkov.

2. V Evropski obrambni agenciji lahko sodelujejo vse države članice, ki to želijo. Svet s kvalificirano večino sprejme sklep o določitvi statuta, sedeža in načina delovanja Agencije. Sklep upošteva raven dejanskega sodelovanja pri dejavnostih Agencije. Znotraj Agencije se oblikujejo posebne skupine, v katerih sodelujejo države članice, ki izvajajo skupne projekte. Agencija izvaja svoje naloge po potrebi v povezavi s Komisijo.

Člen 46 PEU

1. Države članice, ki se želijo vključiti v stalno strukturno sodelovanje iz člena 42(6), izpolnjujejo merila in so sprejele obveznosti o vojaških zmogljivostih iz Protokola o stalnem strukturnem sodelovanju, o svoji nameri uradno obvestijo

Pogodba o delovanju Evropske unije

Člen 205 PDEU

Delovanje Unije na mednarodni ravni, v okviru tega dela, temelji na načelih in uresničuje cilje iz poglavja 1 naslova V Pogodbe o Evropski uniji ter je v skladu s splošnimi določbami iz navedenega poglavja.

Člen 206 PDEU (prejšnji člen 131 PES)

Z vzpostavitvijo carinske unije v skladu s členi 28 do 32 Unija v skupnem interesu prispeva k usklajenemu razvoju svetovne trgovine, postopnemu odpravljanju omejitev v mednarodni trgovini in pri tujih neposrednih naložbah ter k zmanjšanju carinskih in drugih ovir.

Člen 207 PDEU (prejšnji člen 133 PES)

1. Skupna trgovinska politika temelji na enotnih načelih, zlasti glede sprememb carinskih stopenj, sklenitve sporazumov o carinskih tarifah in trgovini, ki se nanašajo na trgovino z blagom in storitvami, trgovinske vidike pravic intelektualne lastnine, tuje neposredne naložbe, doseganje enotnosti pri ukrepih liberalizacije, izvozno politiko in ukrepe trgovinske zaščite, na primer pri dampedingu ali subvencijah. Skupna trgovinska politika se izvaja v okviru načel in ciljev zunanjega delovanja Unije.

2. Evropski parlament in Svet z uredbami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, določita ukrepe, s katerimi se opredeli okvir za izvajanje skupne trgovinske politike.

3. Če se je treba z eno ali več tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami pogajati in skleniti sporazum, se ob upoštevanju posebnih določb tega člena uporablja člen 218.

Komisija predloži Svetu priporočila, ta pa jo pooblasti za začetek potrebnih pogajanj. Svet in Komisija zagotavljata, da so sporazumi, doseženi s pogajanjem, skladni z notranjo politiko in pravili Unije.

Komisija vodi pogajanja ob posvetovanju s posebnim odborom, ki ga Svet imenuje za pomoč Komisiji pri izvajanju te naloge, in v okviru smernic, ki jih Svet lahko naslovi nanjo. Komisija o napredku pri pogajanjih redno poroča posebnemu odboru in Evropskemu parlamentu.

4. O pogajanjih in sklenitvi sporazumov iz odstavka 3 Svet odloča s kvalificirano večino.

Kadar sporazum o trgovini s storitvami, trgovinskih vidikov pravic intelektualne lastnine ali tujih neposrednih naložbah vsebuje določbe, pri katerih je za sprejetje notranjih pravil potrebno soglasje, Svet o pogajanjih in sklenitvi takega sporazuma odloča soglasno.

Svet prav tako odloča soglasno o pogajanjih in sklenitvi sporazumov:

- na področju trgovine s kulturnimi in avdio-vizualnimi storitvami, kadar bi ti sporazumi lahko škodovali kulturni in jezikovni raznolikosti Unije;
- na področju trgovine s socialnimi, izobraževalnimi in zdravstvenimi storitvami, kadar obstaja nevarnost, da bi ti sporazumi resno ovirali nacionalno ureditev teh storitev in posegli v pristojnost držav članic za njihovo zagotavljanje.

5. Pogajanja in sklepanje mednarodnih sporazumov na področju prevoza so v skladu z določbami naslova VI tretjega dela in člena 218.

6. Izvajanje dodeljenih pristojnosti iz tega člena na področju trgovinske politike ne vpliva na razmejitve pristojnosti med Unijo in državami članicami in ne povzroči harmonizacije zakonov ali drugih predpisov držav članic, če Pogodbi takšno harmonizacijo izključujeta.

Člen 208 PDEU (prejšnji člen 177 PES)

1. Politika Unije na področju razvojnega sodelovanja se izvaja v okviru načel in ciljev zunanjega delovanja Unije. Politika razvojnega sodelovanja Unije in politike razvojnega sodelovanja držav članic se med seboj dopolnjujejo in krepijo.

Glavni cilj politike Unije na tem področju je zmanjšanje in dolgoročno izkoreninjenje revščine. Unija upošteva cilje razvojnega sodelovanja pri politikah, ki jih izvaja in ki lahko vplivajo na države v razvoju.

2. Unija in države članice izpolnjujejo svoje obveznosti in upoštevajo cilje, ki so se jim zavezale v okviru OZN in drugih pristojnih mednarodnih organizacij.

Člen 209 PDEU (prejšnji člen 179 PES)

1. Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku sprejemata potrebne ukrepe za izvajanje politike razvojnega sodelovanja, ki so lahko povezani s programi večletnega sodelovanja z državami v razvoju ali vsebinsko zasnovanimi programi.

2. Unija lahko s tretjimi državami in pristojnimi mednarodnimi organizacijami sklene sporazume za uresničevanje ciljev iz člena 21 Pogodbe o Evropski uniji in člena 208 te pogodbe.

Prvi pododstavek ne vpliva na pristojnost držav članic glede pogajanj v mednarodnih organih in sklepanja sporazumov.

3. Evropska investicijska banka prispeva k izvajanju ukrepov iz odstavka 1 v skladu s pogoji iz svojega statuta.

Člen 210 PDEU (prejšnji člen 180 PES)

1. Zaradi spodbujanja dopolnjevanja in učinkovitosti njihovega delovanja Unija in države članice usklajujejo svoje politike razvojnega sodelovanja in se med seboj posvetujejo o programih pomoči, tudi v mednarodnih organizacijah in na mednarodnih konferencah. Sprejemajo lahko skupne ukrepe. Države članice po potrebi prispevajo k izvajanju programov pomoči Unije.

2. Komisija lahko daje koristne pobude za pospeševanje usklajevanja iz odstavka 1.

Člen 211 PDEU (prejšnji člen 181 PES)

V okviru svojih pristojnosti Unija in države članice sodelujejo s tretjimi državami in pristojnimi mednarodnimi organizacijami.

Člen 212 PDEU (prejšnji člen 181a PES)

1. Brez poseganja v druge določbe Pogodb, zlasti tiste iz členov 208 do 211, Unija izvaja ukrepe gospodarskega, finančnega in tehničnega sodelovanja, skupaj s pomočjo predvsem na finančnem področju, s tretjimi državami, ki niso države v razvoju. Takšni ukrepi so skladni z razvojno politiko Unije in se izvajajo v okviru načel in ciljev njenega zunanjega delovanja. Ukrepi Unije in držav članic se med seboj dopolnjujejo in krepijo.

2. Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku sprejemata ukrepe, potrebne za izvajanje odstavka 1.

3. Unija in države članice v okviru svojih pristojnosti sodelujejo s tretjimi državami in pristojnimi mednarodnimi organizacijami. Podrobnosti sodelovanja Unije so lahko predmet sporazumov med Unijo in zadevnimi tretjimi osebami.

Prvi pododstavek ne posega v pristojnost držav članic glede pogajanj v mednarodnih organih in glede sklepanja mednarodnih sporazumov.

Člen 213 PDEU

Kadar razmere v tretji državi zahtevajo nujno finančno pomoč Unije, Svet na predlog Komisije sprejme potrebne sklepe.

Člen 214 PDEU

1. Dejavnosti Unije na področju humanitarne pomoči potekajo v okviru načel in ciljev zunanjega delovanja Unije. Namenjene so zagotavljanju takojšnje pomoči, podpore in zaščite ljudem v tretjih državah in žrtvam naravnih nesreč ali nesreč, ki jih je povzročil človek, kot odziv na humanitarne potrebe, ki izhajajo iz teh različnih razmer. Ukrepi Unije in držav članic se med seboj dopolnjujejo in krepijo.

2. Dejavnosti humanitarne pomoči se izvajajo v skladu z načeli mednarodnega prava in z načeli nepristranskosti, nevtralnosti in nediskriminacije.

3. Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku določita ukrepe, s katerimi opredelita okvir za izvajanje dejavnosti humanitarne pomoči Unije.

4. Unija lahko s tretjimi državami in pristojnimi mednarodnimi organizacijami sklene sporazume za uresničevanje ciljev iz odstavka 1 in člena 21 Pogodbe o Evropski uniji.

Prvi pododstavek ne vpliva na pristojnost držav članic glede pogajanj v mednarodnih organih in sklepanja sporazumov.

5. Zaradi vzpostavitve okvira za prispevek mladih Evropejcev k humanitarnim dejavnostim Unije se ustanovi Evropska prostovoljska enota za humanitarne pomoči. Evropski parlament in Svet z uredbami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, določita njen statut in način delovanja.

6. Komisija lahko daje koristne pobude za uskladitev dejavnosti Unije in držav članic za večjo učinkovitost in dopolnjevanje ukrepov humanitarne pomoči Unije in držav članic.

7. Unija skrbi za usklajenost in doslednost svojih humanitarnih dejavnosti z dejavnostmi mednarodnih organizacij in organov, zlasti s tistimi v okviru sistema Združenih narodov.

Člen 215 PDEU (prejšnji člen 301 PES)

1. Kadar sklep, sprejet v skladu s poglavjem 2 naslova V Pogodbe o Evropski uniji, predvideva delno ali popolno prekinitve ali omejitev gospodarskih in finančnih odnosov z eno ali več tretjimi državami, Svet s kvalificirano večino na skupni predlog visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko in Komisije sprejme potrebne ukrepe. O tem obvesti Evropski parlament.

2. Kadar sklep, sprejet v skladu s poglavjem 2 naslova V Pogodbe o Evropski uniji, tako predvideva, lahko Svet po postopku iz odstavka 1 sprejme omejevalne ukrepe proti fizičnim ali pravnim osebam, skupinam ali nedržavnim subjektom.

3. Akti iz tega člena vključujejo potrebne določbe o pravnih jamstvih.

Člen 216 PDEU

1. Unija lahko sklene sporazum z eno ali več tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami, kadar je tako določeno v Pogodbah ali kadar je v okviru politik Unije sklenitev sporazuma potrebna bodisi za doseganje enega od ciljev iz Pogodb, bodisi kadar je tako določeno v pravno zavezujočem aktu Unije, bodisi kadar sporazum lahko vpliva na skupna pravila ali spremeni njihovo področje uporabe.

2. Sporazumi, ki jih sklene Unija, so zavezujoči za njene institucije in države članice.

Člen 217 PDEU (prejšnji člen 310 PES)

Unija lahko z eno ali več tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami sklepa sporazume o pridružitvi, ki vključujejo vzajemne pravice in obveznosti ter skupne ukrepe in posebne postopke.

Člen 218 PDEU (prejšnji člen 300 PES)

1. Brez poseganja v posebne določbe člena 207 potekajo pogajanja o sporazumih med Unijo in tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami ter njihovo sklepanje po spodaj opisanem postopku.

2. Svet odobri začetek pogajanj, določi pogajalske smernice, odobri podpis in sklene sporazum.

3. Komisija, kadar se predvideni sporazum izključno ali v pretežnem delu nanaša na skupno zunanjo in varnostno politiko pa visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, predloži priporočila Svetu, ki sprejme sklep o odobritvi začetka pogajanj in imenovanju pogajalca ali vodje pogajalske skupine Unije glede na predmet predvidenega sporazuma.

4. Svet lahko pogajalcu da smernice in določi posebni odbor, v posvetovanju s katerim se vodijo pogajanja.

5. Svet na predlog pogajalca sprejme sklep o odobritvi podpisa sporazuma in po potrebi o njegovi začasni uporabi pred začetkom veljavnosti.

6. Svet na predlog pogajalca sprejme sklep o sklenitvi sporazuma.

Razen pri sporazumih, ki zadevajo izključno skupno zunanjo in varnostno politiko, Svet sprejme sklep o sklenitvi sporazuma:

- a) po odobritvi Evropskega parlamenta pri:
 - i. pridružitvenih sporazumih;
 - ii. sporazumu o pristopu Unije k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
 - iii. sporazumih, ki z uvedbo postopkov sodelovanja vzpostavljajo poseben institucionalni okvir;
 - iv. sporazumih, ki imajo znatne proračunske posledice za Unijo;
 - v. sporazumih na področjih, za katera velja redni zakonodajni postopek ali posebni zakonodajni postopek, kadar je potrebna odobritev Evropskega parlamenta.
- b) Evropski parlament in Svet se lahko v nujnem primeru dogovorita o roku za odobritev;
- c) po posvetovanju z Evropskim parlamentom v drugih primerih. Evropski parlament da svoje mnenje v roku, ki ga glede na nujnost zadeve lahko določi Svet. Če mnenje v tem roku ni dano, Svet lahko odloči.

7. Pri sklepanju sporazuma lahko Svet z odstopanjem od odstavkov 5, 6 in 9 pooblasti pogajalca, da v imenu Unije odobri spremembe sporazuma, kadar ta predvideva, da se lahko sprejmejo po poenostavljenem postopku ali da jih sprejme organ, ustanovljen s sporazumom. Svet lahko v takšno pooblastilo vključi posebne pogoje.

8. Svet v celotnem postopku odloča s kvalificirano večino.

S soglasjem odloča, takrat kadar sporazum zadeva področje, za katero je pri sprejemanju akta Unije potrebno soglasje, kot tudi pri pridružitvenih sporazumih in sporazumih iz člena 212 z državami kandidatkami za pristop. Svet prav tako odloča s soglasjem o sporazumu o pristopu Unije k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin; sklep o sklenitvi tega sporazuma začne veljati, ko ga države članice potrdijo v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

9. Svet na predlog Komisije ali visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko sprejme sklep o začasni prekinitvi uporabe sporazuma in določitvi stališč, ki naj se v imenu Unije zastopajo v organu, ustanovljenem s sporazumom, kadar ta organ sprejema akte s pravnim učinkom, razen aktov o spremembah ali dopolnitvah institucionalnega okvira sporazuma.

10. Evropski parlament se v vseh fazah postopka nemudoma in izčrpno obvesti.

11. Država članica, Evropski parlament, Svet ali Komisija lahko pridobijo mnenje Sodišča glede združljivosti predvidenega sporazuma s Pogodbama. Kadar je mnenje Sodišča odklonilno, lahko predvideni sporazum začne veljati le, če se spremeni ali če se spremenita Pogodbi.

Člen 219 PDEU

(prejšnji člen 111, odstavki 1 do 3 in 5 PES)

1. Z odstopanjem od člena 218 lahko Svet v prizadevanju doseči soglasje, združljivo s ciljem stabilnosti cen, bodisi na priporočilo Evropske centralne banke bodisi na priporočilo Komisije in po posvetovanju z Evropsko centralno banko, sklene formalne sporazume o sistemu deviznih tečajev za euro glede na valute tretjih držav. Svet odloča soglasno po posvetovanju z Evropskim parlamentom in v skladu s postopkom iz odstavka 3.

V prizadevanju doseči soglasje, združljivo s ciljem stabilnosti cen, bodisi na priporočilo Evropske centralne banke bodisi na priporočilo Komisije in po posvetovanju z Evropsko centralno banko lahko sprejme, prilagodi ali opusti osrednje tečaje eura v okviru sistema deviznih tečajev. Predsednik Sveta obvesti Evropski parlament o sprejetju, prilagoditvi ali opustitvi osrednjih tečajev eura.

2. Če sistem deviznih tečajev za eno ali več valut tretjih držav iz odstavka 1 ne obstaja, lahko Svet na priporočilo Komisije in po posvetovanju z Evropsko centralno banko ali na priporočilo Evropske centralne banke oblikuje splošne usmeritve za politiko deviznega tečaja glede omenjenih valut. Te splošne usmeritve ne posegajo v poglobitni cilj ESCB glede ohranjanja stabilnosti cen.

3. Z odstopanjem od člena 218 Svet, kadar se pojavi potreba po pogajanjih med Unijo in eno ali več tretjimi državami ali mednarodnimi organizacijami o sporazumih glede vprašanj monetarnega ali deviznega režima, na priporočilo Komisije in po posvetovanju z Evropsko centralno banko določi modalitete pogajanj in sklepanja takšnih sporazumov. Te modalitete zagotavljajo, da Unija zastopa enotno stališče. Komisija je v celoti vključena v pogajanja.

4. Brez poseganja v pristojnost Unije in njene sporazume glede ekonomske in monetarne unije se lahko države

članice pogajajo v mednarodnih organih in sklepajo mednarodne sporazume.

Člen 220 PDEU

(prejšnji členi 302 do 304 PES)

1. Unija v ustrezni obliki sodeluje z organi Združenih narodov in njihovimi specializiranimi agencijami, Svetom Evrope, Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi ter Organizacijo za gospodarsko sodelovanje in razvoj.

Unija vzdržuje tudi ustrezne odnose z drugimi mednarodnimi organizacijami.

2. Za izvajanje tega člena sta zadolžena Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko in Komisija.

Člen 221 PDEU

1. V tretjih državah in v mednarodnih organizacijah Unijo zastopajo delegacije Unije.

2. Delegacije Unije delujejo pod vodstvom visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko. Pri svojem delu tesno sodelujejo z diplomatskimi predstavništvi in konzulati držav članic.

Člen 269 PDEU

Sodišče je pristojno za odločanje o zakonitosti aktov, ki jih sprejmeta Evropski svet ali Svet na podlagi člena 7 Pogodbe o Evropski uniji, samo na predlog države članice, ki jo zadeva ugotovitev Evropskega sveta ali Sveta, in samo v zvezi s postopkovnimi določbami navedenega člena. Takšen predlog mora biti vložen v enem mesecu od dneva take ugotovitve. Sodišče odloči v enem mesecu od datuma tega predloga.

8 Kazalo PEU in PDEU

PREČIŠČENA RAZLIČICA POGODBE O EVROPSKI UNIJI

PREAMBULA

NASLOV I SKUPNE DOLOČBE

NASLOV II DOLOČBE O DEMOKRATIČNIH NAČELIH

NASLOV III DOLOČBE O INSTITUCIJAH

NASLOV IV DOLOČBE O OKREPLJENEM SODELOVANJU

NASLOV V SPLOŠNE DOLOČBE O ZUNANJEM DELOVANJU UNIJE IN
POSEBNE DOLOČBE O SKUPNI ZUNANJI IN VARNOSTNI
POLITIKI

Poglavje 1 Splošne določbe o zunanjem delovanju Unije

Poglavje 2 Posebne določbe o skupni zunanji in varnostni politiki

Oddelek 1 Skupne določbe

Oddelek 2 Določbe o skupni varnostni in obrambni politiki

NASLOV VI KONČNE DOLOČBE

PREČIŠČENA RAZLIČICA POGODBE O DELOVANJU EVROPSKE UNIJE

PREAMBULA

PRVI DEL NAČELA

NASLOV I VRSTE IN PODROČJA PRISTOJNOSTI UNIJE

NASLOV II SPLOŠNE DOLOČBE

DRUGI DEL NEDISKRIMINACIJA IN DRŽAVLJANSTVO UNIJE

TRETJI DEL NOTRANJE POLITIKE IN UKREPI UNIJE

NASLOV I NOTRANJI TRG

NASLOV II PROSTI PRETOK BLAGA

Poglavje 1 Carinska unija

Poglavje 2 Carinsko sodelovanje

Poglavje 3 Prepoved količinskih omejitev med državami članicami

NASLOV III KMETIJSTVO IN RIBIŠTVO

NASLOV IV PROSTI PRETOK OSEB, STORITEV IN KAPITALA

Poglavje 1 Delavci

Poglavje 2 Pravica do ustanavljanja

Poglavje 3 Storitve

Poglavje 4 Kapital in plačila

NASLOV V OBMOČJE SVOBODE, VARNOSTI IN PRAVICE

Poglavje 1 Splošne določbe

Poglavje 2 Politika glede mejne kontrole, azila in priseljevanja

Poglavje 3 Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah

Poglavje 4 Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah

Poglavje 5	Policijsko sodelovanje
NASLOV VI	PREVOZ
NASLOV VII	SKUPNA PRAVILA O KONKURENCI, OBDAVČITVI IN PRIBLIŽEVANJU ZAKONODAJE
Poglavje 1	Pravila o konkurenci
Oddelek 1	Pravila za podjetja
Oddelek 2	Državne pomoči
Poglavje 2	Davčne določbe
Poglavje 3	Približevanje zakonodaje
NASLOV VIII	EKONOMSKA IN MONETARNA POLITIKA
Poglavje 1	Ekonomska politika
Poglavje 2	Monetarna politika
Poglavje 3	Institucionalne določbe
Poglavje 4	Določbe za države članice, katerih valuta je euro
Poglavje 5	Prehodne določbe
NASLOV IX	ZAPOŠLOVANJE
NASLOV X	SOCIALNA POLITIKA
NASLOV XI	EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NASLOV XII	IZOBRAŽEVANJE, POKLICNO USPOSABLJANJE, MLADINA IN ŠPORT
NASLOV XIII	KULTURA
NASLOV XIV	JAVNO ZDRAVJE
NASLOV XV	VARSTVO POTROŠNIKOV
NASLOV XVI	VSEEVROPSKA OMREŽJA

NASLOV XVII	INDUSTRIJA
NASLOV XVIII	EKONOMSKA, SOCIALNA IN TERITORIALNA KOHEZIJA
NASLOV XIX	RAZISKAVE, TEHNOLOŠKI RAZVOJ IN VESOLJE
NASLOV XX	OKOLJE
NASLOV XXI	ENERGETIKA
NASLOV XXII	TURIZEM
NASLOV XXIII	CIVILNA ZAŠČITA
NASLOV XXIV	UPRAVNO SODELOVANJE
ČETRTE DEL	PRIDRUŽEVANJE ČEZMORSKIH DRŽAV IN OZEMELJ
PETI DEL	ZUNANJE DELOVANJE UNIJE
NASLOV 1	SPLOŠNE DOLOČBE O ZUNANJEM DELOVANJU UNIJE
NASLOV II	SKUPNA TRGOVINSKA POLITIKA
NASLOV III	SODELOVANJE S TRETJIMI DRŽAVAMI IN HUMANITARNA POMOČ
Poglavje 1	Razvojno sodelovanje
Poglavje 2	Gospodarsko, finančno in tehnično sodelovanje s tretjimi državami
Poglavje 3	Humanitarna pomoč
NASLOV IV	OMEJEVALNI UKREPI
NASLOV V	MEDNARODNI SPORAZUMI
NASLOV VI	ODNOSI UNIJE Z MEDNARODNIMI ORGANIZACIJAMI IN TRETJIMI DRŽAVAMI TER DELEGACIJE UNIJE
NASLOV VII	SOLIDARNOSTNA KLAVZULA
ŠESTI DEL	DOLOČBE O INSTITUCIJAH IN FINANČNE DOLOČBE

NASLOV I	DOLOČBE O INSTITUCIJAH
Poglavje 1	Institucije
Oddelek 1	Evropski parlament
Oddelek 2	Evropski svet
Oddelek 3	Svet
Oddelek 4	Komisija
Oddelek 5	Sodišče Evropske unije
Oddelek 6	Evropska centralna banka
Oddelek 7	Računsko sodišče
Poglavje 2	Pravni akti Unije, postopki za sprejetje in druge določbe
Oddelek 1	Pravni akti Unije
Oddelek 2	Postopki za sprejetje aktov in druge določbe
Poglavje 3	Posvetovalni organi unije
Oddelek 1	Ekonomsko-socialni odbor
Oddelek 2	Odbor regij
Poglavje 4	Evropska investicijska banka
NASLOV II	FINANČNE DOLOČBE
Poglavje 1	Lastna sredstva Unije
Poglavje 2	Večletni finančni okvir
Poglavje 3	Letni proračun Unije
Poglavje 4	Izvrševanje proračuna in razrešnica
Poglavje 5	Skupne določbe
Poglavje 6	Boj proti goljufijam

NASLOV III OKREPLJENO SODELOVANJE

SEDMI DEL SPLOŠNE IN KONČNE DOLOČBE

PROTOKOLI

- Protokol (št. 1) o vlogi nacionalnih parlamentov v Evropski uniji
- Protokol (št. 2) o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti
- Protokol (št. 3) o statutu Sodišča Evropske unije
- Protokol (št. 4) o statutu Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke
- Protokol (št. 5) o statutu Evropske investicijske banke
- Protokol (št. 6) o določitvi sedežev institucij ter nekaterih organov, uradov, agencij in služb Evropske Unije
- Protokol (št. 7) o privilegijih in imunitetah Evropske Unije
- Protokol (št. 8) o členu 6(2) Pogodbe o Evropski uniji o pristopu Unije k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin
- Protokol (št. 9) o Sklepu Sveta o izvajanju člena 16(4) Pogodbe o Evropski uniji in člena 238(2) Pogodbe o delovanju Evropske Unije med 1. novembrom 2014 in 31. marcem 2017 ter od 1. aprila 2017 naprej
- Protokol (št. 10) o stalnem strukturnem sodelovanju, vzpostavljenem na podlagi člena 42 Pogodbe o Evropski Uniji
- Protokol (št. 11) o členu 42 Pogodbe o Evropski uniji
- Protokol (št. 12) o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem
- Protokol (št. 13) o konvergenčnih merilih
- Protokol (št. 14) o Euroskupini
- Protokol (št. 15) o nekaterih določbah, ki se nanašajo na Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska
- Protokol (št. 16) o nekaterih določbah, ki se nanašajo na Dansko

- Protokol (št. 17) o Danski
- Protokol (št. 18) o Franciji
- Protokol (št. 19) o schengenskem pravnem redu, vključenem v okvir Evropske unije
- Protokol (št. 20) o uporabi nekaterih vidikov člena 26 Pogodbe o delovanju Evropske unije za Združeno kraljestvo in Irsko
- Protokol (št. 21) o stališču Združenega kraljestva in irske glede območja svobode, varnosti in pravice
- Protokol (št. 22) o stališču Danske
- Protokol (št. 23) o zunanjih odnosih držav članic glede prehoda zunanjih meja
- Protokol (št. 24) o azilu za državljane držav članic Evropske Unije
- Protokol (št. 25) o izvajanju deljenih pristojnosti
- Protokol (št. 26) o storitvah splošnega pomena
- Protokol (št. 27) o notranjem trgu in konkurenci
- Protokol (št. 28) o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji
- Protokol (št. 29) o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah
- Protokol (št. 30) o uporabi Listine Evropske unije o temeljnih pravicah na Poljskem in v Združenem kraljestvu
- Protokol (št. 31) o uvozu naftnih proizvodov, rafiniranih na Nizozemskih Antilih, v Evropsko unijo
- Protokol (št. 32) o pridobitvi nepremičnin na Danskem
- Protokol (št. 33) o členu 157 Pogodbe o delovanju Evropske Unije
- Protokol (št. 34) o posebni ureditvi za Grenlandijo
- Protokol (št. 35) o členu 40.3.3 irske ustave
- Protokol (št. 36) o prehodni ureditvi

Protokol (št. 37) o finančnih posledicah izteka Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo ter o Raziskovalnem skladu za premog in jeklo

PRILOGE K POGODBI O DELOVANJU EVROPSKE UNIJE

PRILOGA I Seznam iz člena 38 Pogodbe o delovanju Evropske unije

PRILOGA II Čezmorske države in ozemlja, za katere se uporabljajo določbe četrtega dela Pogodbe o delovanju Evropske Unije izjave,

IZJAVE, priložene Sklepni listini Medvladne konference, ki je sprejela Lizbonsko pogodbo, podpisano 13. decembra 2007

A. IZJAVE V ZVEZI Z DOLOČBAMI POGODB

1. Izjava v zvezi z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah
2. Izjava o členu 6(2) Pogodbe o Evropski uniji
3. Izjava o členu 8 Pogodbe o Evropski uniji
4. Izjava o sestavi Evropskega parlamenta
5. Izjava o političnem soglasju Evropskega sveta glede osnutka sklepa o sestavi Evropskega parlamenta
6. Izjava o členih 15(5) in (6), 17(6) in (7) ter 18 Pogodbe o Evropski uniji
7. Izjava o členu 16(4) Pogodbe o Evropski uniji in členu 238(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije
8. Izjava o praktičnih ukrepih, ki jih je treba v zvezi s predsedovanjem v Evropskem svetu in Svetu za zunanje zadeve sprejeti ob začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe
9. Izjava o členu 16(9) Pogodbe o Evropski uniji o Sklepu Evropskega sveta o predsedovanju v Svetu
10. Izjava o členu 17 Pogodbe o Evropski uniji
11. Izjava o členu 17(6) in (7) Pogodbe o Evropski uniji
12. Izjava o členu 18 Pogodbe o Evropski uniji

13. Izjava o skupni zunanji in varnostni politiki
14. Izjava o skupni zunanji in varnostni politiki
15. Izjava o členu 27 Pogodbe o Evropski uniji
16. Izjava o členu 55(2) Pogodbe o Evropski uniji
17. Izjava o primarnosti
18. Izjava o razmejitvi pristojnosti
19. Izjava o členu 8 Pogodbe o delovanju Evropske unije
20. Izjava o členu 16 Pogodbe o delovanju Evropske unije
21. Izjava o varstvu osebnih podatkov na področju pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah in policijskega sodelovanja
22. Izjava o členih 48 in 79 Pogodbe o delovanju Evropske unije
23. Izjava o drugem odstavku člena 48 Pogodbe o delovanju Evropske unije
24. Izjava o pravni osebnosti Evropske unije
25. Izjava o členih 75 in 215 Pogodbe o delovanju Evropske unije
26. Izjava o nesodelovanju države članice pri ukrepu iz naslova V tretjega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije
27. Izjava o drugem pododstavku člena 85(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije
28. Izjava o členu 98 Pogodbe o delovanju Evropske unije
29. Izjava o členu 107(2)(c) Pogodbe o delovanju Evropske unije
30. Izjava o členu 126 Pogodbe o delovanju Evropske unije
31. Izjava o členu 156 Pogodbe o delovanju Evropske unije
32. Izjava o členu 168(4)(c) Pogodbe o delovanju Evropske unije
33. Izjava o členu 174 Pogodbe o delovanju Evropske unije
34. Izjava o členu 179 Pogodbe o delovanju Evropske unije

35. Izjava o členu 194 Pogodbe o delovanju Evropske unije
36. Izjava o členu 218 Pogodbe o delovanju Evropske unije o pogajanjih in sklepanju mednarodnih sporazumov držav članic v zvezi z območjem svobode, varnosti in pravice
37. Izjava o členu 222 Pogodbe o delovanju Evropske unije
38. Izjava o členu 252 Pogodbe o delovanju Evropske unije o številu generalnih pravobranilcev Sodišča
39. Izjava o členu 290 Pogodbe o delovanju Evropske unije
40. Izjava o členu 329 Pogodbe o delovanju Evropske unije
41. Izjava o členu 352 Pogodbe o delovanju Evropske unije
42. Izjava o členu 352 Pogodbe o delovanju Evropske unije
43. Izjava o členu 355(6) Pogodbe o delovanju Evropske unije

B. IZJAVE O PROTOKOLIH, PRILOŽENIH POGODBAMA

44. Izjava o členu 5 Protokola o schengenskem pravnem redu, vključenem v okvir Evropske unije
45. Izjava o členu 5(2) Protokola o schengenskem pravnem redu, vključenem v okvir Evropske unije
46. Izjava o členu 5(3) Protokola o schengenskem pravnem redu, vključenem v okvir Evropske unije
47. Izjava o členu 5(3), (4) in (5) Protokola o schengenskem pravnem redu, vključenem v okvir Evropske unije

48. Izjava v zvezi s Protokolom o stališču Danske

49. Izjava o Italiji

50. Izjava o členu 10 Protokola o prehodni ureditvi

C. IZJAVE DRŽAV ČLANIC

51. Izjava Kraljevine Belgije o nacionalnih parlamentih

52. Izjava Kraljevine Belgije, Republike Bolgarije, Zvezne republike Nemčije, Helenske republike, Kraljevine Španije, Italijanske republike, Republike Ciper, Republike Litve, Velikega vojvodstva Luksemburg, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Avstrije, Romunije, Republike Slovenije in Slovaške republike o simbolih Evropske unije
53. Izjava Češke republike o Listini Evropske unije o temeljnih pravicah
54. Izjava Zvezne republike Nemčije, Irske, Republike Madžarske, Republike Avstrije in Kraljevine Švedske
55. Izjava Kraljevine Španije in Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska
56. Izjava Irske o členu 3 Protokola o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice
57. Izjava Italijanske republike o sestavi Evropskega parlamenta
58. Izjava Republike Latvije, Republike Madžarske in Republike Malte o črkovanju imena enotne valute v Pogodbah
59. Izjava Kraljevine Nizozemske o členu 312 Pogodbe o delovanju Evropske unije
60. Izjava Kraljevine Nizozemske o členu 355 Pogodbe o delovanju Evropske unije
61. Izjava Poljske v zvezi z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah
62. Izjava Poljske v zvezi s Protokolom o uporabi Listine Evropske unije o temeljnih pravicah za Poljsko in Združeno kraljestvo
63. Izjava Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska o opredelitvi izraza "državljeni"
64. Izjava Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska o volilni pravici za volitve v Evropski parlament
65. Izjava Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska o členu 75 Pogodbe o delovanju Evropske unije

ŠTUDIJSKO GRADIVO PRI PREDMETU PRAVNI SISTEM IN INSTITUCIJE EU: ZBIRKA VAJ

JANJA HOJNIK, PETRA WEINGERL, ŽIVA ŠUTA

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, Slovenija
janja.hojnik@um.si, petra.weingerl@um.si, ziva.suta@um.si

Zbirka vaj je namenjena študentom prve stopnje bolonjskega študija prava pri predmetu Pravni sistem in institucije EU na Pravni fakulteti v Mariboru, ki se prvič srečajo s študijem prava EU. Snov se v zbirki prične obravnavati s pregledom zgodovinskega razvoja EU in njenega prava ter nadaljuje s poudarkom na delu institucij EU, pri čemer poglavja sledijo teku akta EU, od vprašanja pristojnosti (institucij) EU za sprejem akta in institucionalne zgradbe EU do zakonodajnih oz. nezakonodajnih postopkov ter pravnega učinkovanja tega akta. Sledijo še naloge v zvezi z uveljavljanjem prava EU pred Sodiščem EU in nacionalnimi sodišči in v zvezi z Listino EU o temeljnih pravicah. Poglavje na koncu gradiva je namenjeno izbranim vprašanjem prava EU, in sicer vladavini prava EU in zunanjemu delovanju EU. Znanje se v gradivu preverja s pomočjo teoretičnih vprašanj, iztočnic za diskusijo in praktičnih primerov.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.3.2024](https://doi.org/10.18690/um.pf.3.2024)

ISBN
978-961-286-828-4

Ključne besede:

Pravo EU,
institucije EU,
temeljna načela,
sodni sistem,
temeljne pravice,
vladavina prava,
zunanje delovanje EU

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.3.2024](https://doi.org/10.18690/um.pf.3.2024)

ISBN
978-961-286-828-4

Keywords:
EU law,
EU institutions,
fundamental
principles,
judicial system,
fundamental rights,
rule of law,
external relations

STUDY MATERIAL FOR THE COURSE

THE EU JUDICIAL SYSTEM:

COLLECTION OF EXERCISES

JANJA HOJNIK, PETRA WEINGERL, ŽIVA ŠUTA

University of Maribor, Faculty of Law, Maribor, Slovenia
janja.hojnik@um.si, petra.weingerl@um.si, ziva.suta@um.si

This study material is intended for first cycle students at the Faculty of Law, University of Maribor, who are encountering EU law for the first time in the course The EU Legal System and Institutions. It offers a historical overview of the development of the EU and its supranational law and continues with a focus on the work of the EU institutions, with chapters following the 'life-course' of an EU act, from the question of EU competences to adopt the act and EU institutional structure to the legislative and non-legislative procedures and the legal effects of that act. This is followed by questions relating to the enforcement of EU law before the Court of Justice of the EU and national courts, and the EU Charter of Fundamental Rights. A chapter at the end of the material is devoted to selected issues of EU law, namely the rule of law and EU external relations. The material assesses and tests student's knowledge through theoretical questions, points for discussion and practical examples.

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

